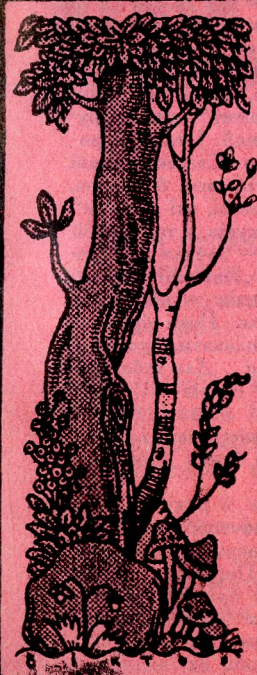

СВІТ ДИТИНИ

ЧИСЛО 4.

ЦВІТЕНЬ 1927.

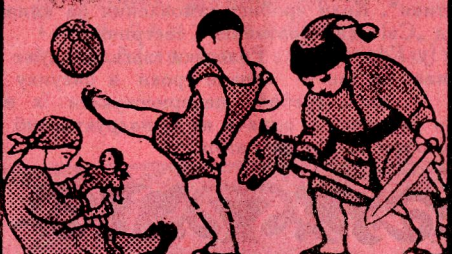
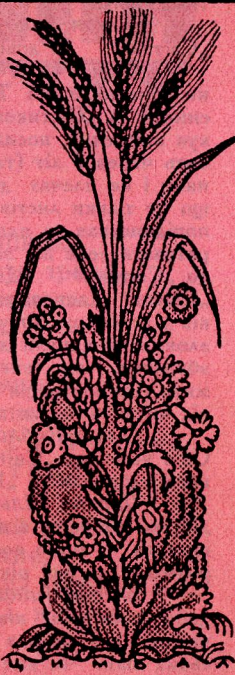
РІК VIII.

ЗМІСТ:

1. Цвітень	97
2. Чотирнадцята казка дідуся Тараса	98
3. Левдьо і Лія	103
4. Стежечка до дому	104
5. Мушка збудилась	105
6. Легенда про конвалію	105
7. Наші цвіти	107
8. Великий приятель дітей	108
9. Христос у Гетсманському саді	109
10. Пташина пісня	113
11. Звідки взявся жайворонок	114
12. Сиділи діти по хатах	115
13. Водяна лілія	116
14. Наші гори	118
15. Маленькі приятельки „Світика“	119
16. При крашанці	120
17. Один хлопчик добрий, а один недобрий і песик	122
18. Родинне гніздо	123
19. Леся, котик і шпаки	124
20. Ваші ровесники за океану	125
21. Солодка неволя - та солодша воля	126
22. Сон діточок	127
23. Загадки	128

Ціна 1 зл.

ПАМ'ЯТАЙТЕ

що „Світ Дитини“
повинен бути в кожній
українській хаті де є
діти.

ПЕРЕПИСКА

3

ЧИТАЧАМИ

ПАМ'ЯТАЙТЕ

при кожній нагоді про
збірку датків на пресо-
вий фонд „Світа Ди-
тини“.

Ромчик Цурковський в Дідушицях малих: Книжечки вислано — одначе трохи пізно. Твоя бібліотека побільшилась тепер значно! Чи маєш список книжечок? Зложи собі книгу: Бібліотечний інвентар. Як виглядає така книга — то довідаєшся з книжечки п. з. „Шкільні бібліотеки“ — яку Татусь певно мусить мати. Поступ у каліграфії видно — навіть дуже великий. Може слідуючий листок напишеш до „Світика“ по... німецьки! Що? Усміхаєшся? Ану спробуй! Переказ можна буде надрукувати, але мусиш його доповнити: як називається місце, де росте цей барвінок і чеснок. Се важне. Бракуючі числа висилаємо. Числа 1-го 1925 немаємо вже!

Іруся Левчанівська в Луцьку: А бачиш, що можна багато, дуже багато написати! Книжечку висилаємо „Світик“ тому такий мізеренький, бо має небагато передплатників. Є такі, що беруть газетку 2—3 роки, а не платять. Щоби газетка виходила що тижня — треба бодай 5000 передплатників. Наколиб так кожний передплатник схотів приєднати 3 нових передплатників (і зібрав від них передплату) тоді дуже легенько можна було перемінити журнал з місячника на тижневик.

Роман Бандурак у Городенці: Як будеш колись у Львові — то зайді до „Світика“ а довідаєшся про всі ті справи, що про них запитуєш у свого листі.

Семен Іжик у Борині. Розв'язки загадок добрі, але загадки, які уложив не конечно добрі Твій сон справді дуже гарний був і дай Боже, щоби він здійснився. А „Світикови“ приснився тої самої ночі такий сон: „Світик“ пише, друкує книжечки, посилає всім, хто тільки захоче — багатий, чи бідний. І так він робить через 7 літ (так сниться йому). Аж одного дня приходять до „Світика“ різні пани і на плечах двигають багато різних паперів. „Світик“ утішився бо думав, що це тільки листів від читачів. Він глядять бліще... а то самі векслі, які „Світик“ попідищував за папір, друк і каліші, бо задля браку грошей він мусів у той спосіб ратувати себе від загибелі. Ті пани з веклями — такі страшні — зачали кричати до „Світика“ „Давай гроші, плати векслі — а ні, то підеш до „Іванової хати!..“ „Світик“ відпрошується, благає, лебедить, показує список всіх читачів — неплатників.. і тих, що хочуть газетку за дурно читати.. Нічого не помагає! Його сіромаху зловили й кинули до глибокої ями. І „Світик“ так гірко почав плакати, що аж... збудився. І він тепер дуже боїться, щоби цей сон... не справдився... Для тебе знижить Адміністрація передплату і як пришлеш 5 зл. то доставати будеш „Світик“ від числа 4-го, аж по кінець року.

Ольга Каблак у Бокові: На листі завжди писати треба: місцевість і пошту. Се є конечно. „Світик“ тишиться вісткою, що Ти вже подужала й бажає Тобі кріпкого здоров'я та „Веселих Свят“.

Параня Вільган у Романовім Селі: Напиши, котрі числа з року 1926 не дійшли до Тебе, а зараз їх вишлемо. Піди при нагоді до уряду поштового в Гауштинцях — може вони там є, бо почта не знає часом кому має доручити. На передплату за цей рік пришли 10 зл. Незабувай про „Світика“ — Парасю!

Богдан Гайовський в Богутині: Вістка, що „Світик“ так припав до впадоби сільським школяркам, дуже врадувала його. Він буде з кожним новим числом, все чимраз більше приносити таких річий. які будуть займати дітвору сільських шкіл Чи вже наскладав Ти багато грошей? Пильнуй, щоби які вломники не закралися до Твоїєї каси. Найкраще зробити, як даш зложені гроші на процент до „Шкільної Кооперативи“. Коли зробиш замовлення на книжечки для своєї бібліотеки? Поздорови від „Світика“ братчиків і сестричку.

Стефан Фенюк у Городенці: Розв'язки загадок дуже добрі й старанно написані. Ребуси подумані не зле — одначе трохи в рисунку недомагають. Тому не можна їх помістити — хіба требаби перерисовувати їх на ново. „Ода до Світика“ — дуже гарно уложена — одначе як її надрукували — то половину з неї перечеркнувши своїм олівцем пан прокуратор.

СВІТ ДИТИНИ

Цвітень.

Зима пройшла холодна,
Стопилися леди.
Всміхаються до сонця,
Ліси, поля, лани.

Всміхаються, бо бачуть:
Збудилася Весна,
Немов з ясного сонця
Вродилася вона.

Встає, іде і сіє
Травичку по полях,
Мов та мала дитина
З фіялками в руках.

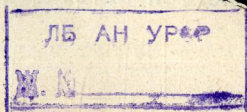
Куди лише поступить,
Там сходить вміть трава,
Там цвіті розцвітають
І пташечка співа.

— І ти, моя дитино,
Мов радісна Весна,
Увесь народ свій грієш
Проміннями тепла.

Твій ясний, щирий усміх,
Мов сонце весняне,
Надію в серці будить,
Журбу з душі жене.

А твій, дитино, запал
До гарних, добрих діл —
Тебе саму вкрашає,
Мов біла цвітка з піль!

Ю. Ш.

Чотирнацята казка дідуся Тараса.

Сидить дідусь Тарас у своїй кімнаті тай думку думає. Сидить сам саміський. Нема біля нього дітей, як звичайно було.

Аж чує він: із сусідньої кімнати голос іде...

— Ах, се маленька Богданочка вчиться! — подумав дідусь Тарас. — Цікавий я що?

А з сусідньої кімнати несеться голосок, як срібний дзвіночок..

»Був на селі Квачан-собака,	Він розбалакався з Конем
Кудлатий та товстий,	Про те, про се, про всякі дурниці.
Хвіст здоровенний, як ломака	А далі річ на те звернув,
І сам такий страшний.	Що він у господарстві — сила;
Раз лежачи знічевя на травиці	Не те, що Кінь або Кобила,
У холодочку під кущем,	Усяк се може чув..

Разів із пять повторила Богданочка ці вірші. Потім, коли відай була вже певна, що затирила їх добре, читала дальші рядки, де собака Квачан чванився, що він важніший від коня, бо стереже всего господарства. На це кінь відповів йому:

»Се може й правда, хто вас знає;
На світі всяк буває..
А яб тебе про от-що поспитав:
Колиб я не хотів у полі працювати,
Колиб я хліба не возив,
То щоб стеріг тоді кудлатий
І щоб він їв?»

Дідусь слухав і похвалив у душі:

— Гарно деклямує, маленька! Буде колись із ньою добра декляматорка.

Ще якийсь час було чути, як училася Богданочка, а там і перестала. Ось вона вже біля дідуся.

— Ти вчилася віршика на память? — спитав дідусь Тарас.

— Егеж, дідусику! А ви, дідусику, слухали? Скажіть, чи добре я виголошувала цей віршик?

— Добре, добре! — похвалив дідусь Тарас тай каже:

— Ти знаєш, Богданочко, твоя деклямація пригадала мені казку, якої я не оповідав ще вам.

— Ах, казку! — скрикнула Богданочка — побіжу, закличу всіх дітей і дідусик скажуть нам її зараз.

І не ждала навіть на згоду дідуся, побігла в діточу кімнату. Не довго тревало, як уже всі діти були біля дідуся.

А дідусь Тарас каже:

— Оповім вам діти казку »про Льолика, квітчастого королика«.

— Про квітчастого королика! — закликала Славочка — ах, це мусить бути дуже гарна казочка.

Дідусь почав:

— Слухайтеж, діти! Давним давно жив собі маленький хлопчик. Кликали його Льоликом. Дуже любили його й батечко й не-

нечка, бо він був гарний хлопчик, слухняний тай дуже добре мав серденько. Перед домом, де жили його батечко й ненечка був чудовий квітник. Яких там квітів не було. То як тільки весна настане й квіти цвести зачнуть, маленький Льолик сливе увесь день пересиджує між квітами. Ба, не пересиджує, увесь час бігає від квітки до квітки, голубить її, розмовляє з квітками:

— Яка ти гарна, рожечко, яка пахуча, яка мила! — говорить Льолик.

А рожечка йому в відповідь:

— Я для тебе, Льолику, цвиту, щоб тобі було любо та приємно, бо ти добрий хлопчик. Любиш і шануєш батечка та ненечку й нас доглядаєш, із хабазя очищуєш, підливаєш у спеку.

А квіточки-зірочки й собі:

— Ми любимо тебе, любимо!

А за ними й сині незабудки, й тоя, й півонія й усі, усі квіти, які там не були:

— Ми любимо тебе, Льолику, ми любимо! Ти сам, як квіточка між нами!

Любо тай мило було слухати Льоликови отсих похвал квітів.

Від тоді він ще більше полюбив усі квіти, ще краще доглядав їх.

Одного горячого дня набігався Льолик і нарозмовлявся з квітами до волі. Потім поклався під пахучим кущиком рожі тай задумався. А думав про свої любі квіти. Аж глядить він, а квіти всі наче з місця рухаються, стають у ряди. Попереду рожі: червона, рожева, жовта, біла, крапчаста, а за рожею жоржина теж у різних красках, а за жоржиною головаста півонія. — А вже за ними менші квітки. Малий Льолик дивом дивується, чудом чувається, бо ще ніколи не бачив, щоб квіти з свого місця рушалися.

Аж виступає наперед найбільший кущ рожі, держить перед собою щось наче корону так гарно, так дуже гарно звиту з усяких цвітів.

Виступає кущ рожі тай говорить:

— Добрий та чемний Льолику! Ми всі квіти сього квітника мали минулого вечера, як роси впали, велике віче і на сьому вічу рішили обікрати тебе нашим королем, щоб ти нас любив і доглядав як і досі та в оборону брав перед нашими ворогами. А вже найбільше перед збиточними дітьми, що ні трохи не щадять нас збиткуються над нами. Будь нашим королем, Льолику! А на знак, що ти наш король, ось тобі квітчаста корона.

І в цій хвилині поклала рожа корону на Льоликову головку.

В Льолика серденько забилося так живо...

Він хотів дякувати квітам, та не міг із радощів словечка промовити.

А квіти кликали:

— Слава, слава! Нехай живе наш Льолик, квітчастий королік! Многая літа, многая літа!

Довго, довго так кликали квіти, а потім розійшлися, кожний на своє місце. Льолик зірвався й побіг до ненечки:

— Ненечко, ненечко, — я квітчастий королик! Мене квіти обібрали своїм королем.

І оповів ненечці, як усе те було.

Від цієї події всі кликали Льолика «квітчастим короликом». І Льолик совістно сповняв свій королівський уряд. Не дав ніколи квітам кривди зробити, боронив їх від всякої напасти, доглядав, підливав, обполював,

Та от прийшов час, що треба було Льоликови в світ іти, розуму, знання набиратися. Сумний пішов Льолик у квітник попрощатися з квітами.

— Прощайте, любі мої — прощався він — не скоро побачимось знову.

І квіти посумніли та щоб не смутити свого короля, кажуть рожі йому:

— Не сумуй, Льолику, квітчастий королику, ми все про тебе будемо думати.

— Ми тебе ніколи не забудемо — кажуть незабудьки.

А жовто-голубі братчики теж:

— Ми тебе як рідного брата будемо згадувати.

Ось так усі квіти прашалися з Льоликом. А головата півонія каже:

— Я тобі, Льолику, щось гарного виявлю. Ти от тепер любиш нас, квіти, дбаєш про нас, засіваєш наше насіння в землі, та як виростеш великий, будеш засівати квіти в серцях рідної дітвори...

Льолик не розумів цього, що йому сказала півонія, та якось йому наче відрадніше стало на душі.

І пішов Льолик у світ широкий. Багато чував, багато видав, багато навчився. А квітів своїх ніколи не забував. Найчастіше згадував останнє прашання з квітами. — Тямив добре слова головастої червоної півонії: «Ти от тепер любиш нас, квіти, дбаєш про нас, засіваєш наше насіння в землі, та як виростеш великий, будеш засівати квіти в серцях рідної дітвори».

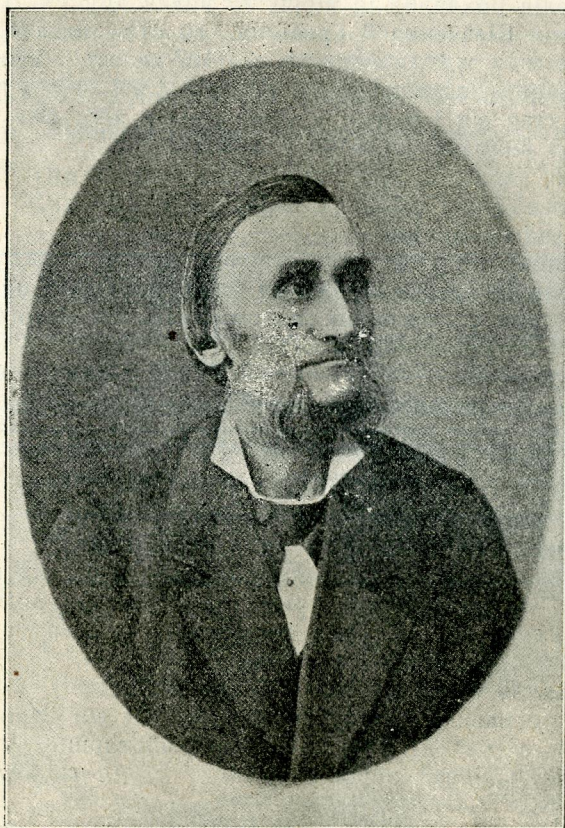
І став він думати над тими словами. Додумався й пішов між рідних дітий. Та не до вподоби було це тим, що мали владу над дітьми. Були вони не з його рідного народу, а слуги лютого північного царя. Вони казали: «Він проти нас дітий підбурює, каже їм любити свій рідний край і нарід рідний! Геть із ним».

Жаль було Льоликови кидати дітий, бо полюбив уже був їх так, як колись ще маленьким квіти в квітнику. Та тут знов пригадав собі слова півонії: «... як виростеш великий — будеш засівати квіти в серцях рідної дітвори». І поглянув він у своє серце, а там квітів, квітів — таких барвистих та пахучих. І став він ці квіти розсипати між дітий рідного народу.

Діти зраділи. — Однак слуги північного царя не пускали дітей до Льолика. Посумнів Льолик. Аж чує — дзвонить »Дзвінок«, діток у гурт скликає...

— Ось там мої квіти засівати треба, там вони приймуться...

І став засівати їх у молоденьких серцях дітей. Приймалися квіти. Радів Льолик, хоч уже постарівся був. — Полюбили діти його за квіти пишні. Любий їм був і голос дідуса, що хоч старе-

Леонід Глібів — Дідусь Кенир.

чий уже та ще дзвінкий був. — От і прозвали його діти »дідусем Кениром«, начеб то його слова були духовним хлібом для їх молодих сердець.

От, моя казочка тут і готова. Скажіть тепер, діти, про кого в'ній мова — закінчив дідусь Тарас.

Про Леоніда Глібова, про Леоніда Глібова, українського байкаря — закричали діти сливе не в один голос.

— Так! — притакнув дідусь Тарас — та чому я вам про нього сьогодні казку оповів?

— Бо цього року в дни 4 марта, минуло 100 літ від часу, коли народився Леонід Глібів, — сказав Славко. — Він уродився 4 марта 1827 р. в селі Веселому Подолі на Полтавщині.

— А що знаєте з його життя, — спитав дідусь.

Тут обізвалася Даруся:

— Він уже як гімназист писав вірші по російськи — й один із його вчителів похвалив ці вірші та видав друком. Пізніше, як Глібів прочитав Шевченка й Гребінку, то став писати по українськи. За ціле своє життя написав він 107 байок, кількадесят пісень і віршованих загадок та дві комедії. Свої байки та віршовані загадки друкував він і в нас у Галичині, в діточому журналіку »Дзвінок«, що виходив до війни у Львові.

— Гарно, гарно, Дарусю, що ти так знаєш життєпис Глібова. Та скажіть мені, чи Глібів сам видумав свої байки.

Тут обізвався Володко:

— Ні, байки це дуже давні твори. Ще на п'ятьсот літ перед Христом списав їх грецький байкар Езоп. Та Глібів не перекладав цих байок, тільки оповідав по своєму, так, що його байки й духом і змістом наскрізь українські.

— Я читала про Езопа книжечку, що її видало видавництво »Світ Дитини« — похвалилася Марійка.

— Я знаю дуже гарну пісню Глібова — хвалилася Леся — »Стоїть гора високая«.

— Гарно, діти, гарно — хвалив дідусь. — Тепер скажіть ще мені — коли помер Глібів?

— 11 падолиста 1893 року, — сказав Ромко.

— Правда, дідусику, що коли минуло 100 літ від народин Леоніда Глібова, то нам, дітям, треба це століття уродин відсвяткувати, бо ж Глібів наш діточий письменник — замітив Славко.

— А вжеж — притакнув дідусь.

А діти зараз і рішили підготувати концерт у честь Леоніда Глібова. Рішили навчитися співати пісень, які він написав, кілька деклямацій його байок, а Славко, як найстарший споміж них, зобов'язався дати відчит про Глібова...

Антін Лотоцький.

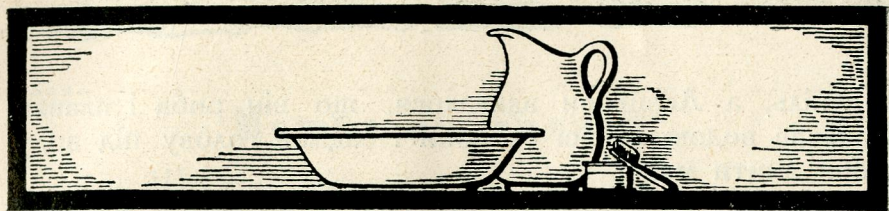
Боже, помагай!

Гляньте, там в ярмі новому
Волик - круторіг —
Тягне-тягне плуг блискучий,
Оре переліг!

За волами хлібороб наш
Кличе: Соб-цабе!
Плугом, мов човном керує,
Розплугами йде.

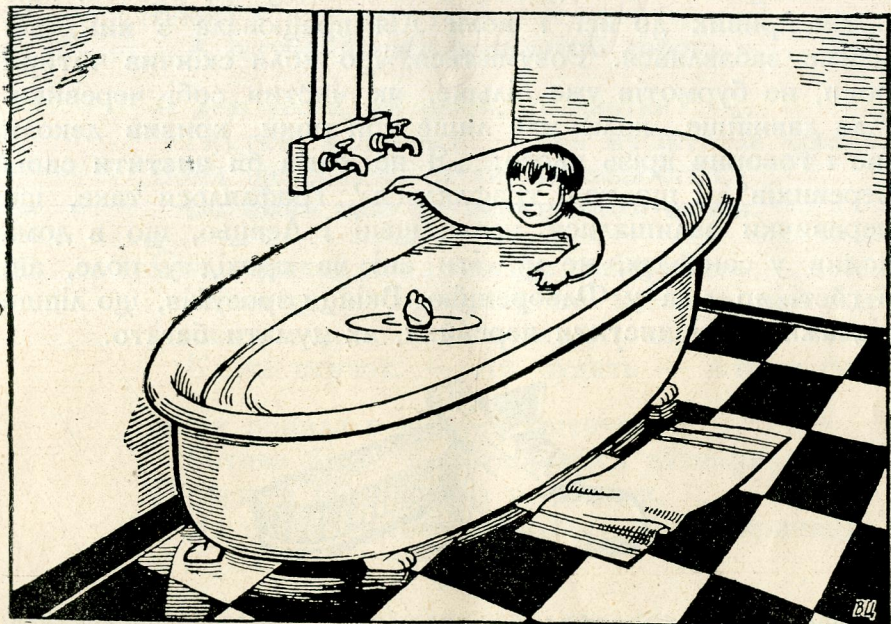
Йдуть шляхом чемненькі діти
За квітками в гай,
Орача поздоровляють:
»Боже, помагай!..«

Ю. Ш.

Левцьо і Лія.

Був собі раз хлопчик, що називався Левцьо і мав чотири роки. Був він також добрий, не завжди, але майже завжди. Рано вставав, давав собі мити зимною водою груди, рамена, лице і при тім деколи не плакав. Часом плакав, коли вода видавалася йому дуже зимна. Зви-

чайно хотів „бути великим“ і тоді замикав уста та віддихав носом, але не плакав зовсім. Потім одягався, або радше давав себе одягати, мив собі ще зуби щіточкою, а ніс — маленькою губкою, наповненою солоною водою; нераз забував вичистити собі нігті. Що дня купався. Місс Пір намилувала йому добре голову милом і пускала його

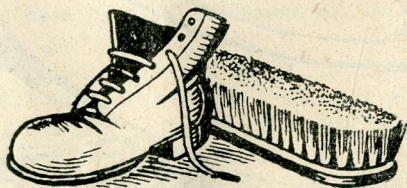
в купіль, а Левцьови здавалося, що він риба і плавав. Бризкав водою на всі сторони і саджав голову під воду, щоби змити мило.

Цей хлопчик мав одну сестричку, що майже все сміялася. Вона називалася Лія. Коли рано спав Левцьо до пізна, вона запитувала:

Де Левцьо? Чи Левцьо спить! І несла йому потім черевики, бо сама вирішила вставати.

Лії подобалися черевики всякого роду, мамині, Левцьові й її власні. І хоч була така маленька, чистила собі все сама черевички та уважала дуже на себе. Не знаю, хто її того навчив. Думаю, що місс Пір, а також трохи Левцьо, бо він чистив собі черевики вже віддавна.

Левцьови не подобалася з початку ця робота. Але потім привик до неї і коли Лія працювала з ним, він майже забавлявся. Розуміється, що коли скінчив чотири роки, не бурмотів уже більше, як чистив собі черевики. Але давнійше, коли мав лише три роки, кривив деколи ніс і говорив крізь нього: „Я не хотів би чистити своїх черевиків“. І що тоді трафлялося? Трафлялося таке, що черевички залишалися невичищені і Левцьо, що в дома ходив у сандалах, не міг іти ані на прохід у поле, ані в гості до діда у Фльоренцію. Вкінці зрозумів, що ліпше відважитися і чистити черевики, як думати багато.

Стежечка до дому.

До дому стежечка веться вся в квіті.
Мильшої, красшої не знайду в світі.

Гей, веться стежечка в руті, у мяті —
Як та мережечка — ід рідній хаті.

І хоч я на світа кінець зайшовби,
Стежечку до дому усе найшовби,

І хоч на сім світі як працювавби,
На стежці до дому усе співавби...

Марійка Підгірянка.

Галя.

Мушка збудилась...

Що там тріпочеться за вікном,
Крильцями бє, та ніжки витягає?
То якесь „я“, що спало тяжким сном
Й збудилось! — То мушка, весну вже витає.

Збудив її промінчик сонця, —
Загрів та скостенілу покріпив.
„Ти довго спала вже в кутку віконця,
Вставай! — Я вже й квітки збудив“.

Схопилась мушка, летить, бренить,
Паде, — встає — бє в шибку головою;
Впала у низ, де сухий мох лежить,
А штучний цвіт прикрив її собою.

А деж весна, де цвіти, де листки?
Пустий промінчик! — Він мушку так здурив.
Вони ще сплять, стуливши пелюстки,
Бо білий сніг ще денеде поля окрив.

Спи, мушко, спи і сил ще набирай —
Весна ще не прийшла, але вже йде, вже йде!
Човном пливе. — Сtribнула у вірай —
Кличе пtiчок. — Ліс будить — вітром гудє.

А як прийде в вінку з квіточок,
Готова будь! — Отвориться вязниця...
Пірниш в рій барвних русалочок,
Де пахне цвіт — де мід — життя криниця...

Горя Янку.

Легенда про конвалію.

За дев'ятьма горами, за дев'ятьма водами, в країні дуже давній, діялося се давно, дуже давно. Володів там могутний князь. Й не було йому пари, що до могутности і багатства. Та при тім був він дуже нещасливий. Ані усміх, ані вираз вдоволення вже довгі роки не являлися на його зажуренім лиці. Що-ж йому за користь з його могутности та з великого багатства, коли він не

зазнав ніколи тієї радості, що її зазнають інші родичі, не чув голосочка своєї улюбленої дитини!

Конвалія — князева донечка, гарна як весняний ранок, а ніжна як спів соловейка, була німа.

Якась зловна чарівниця позбавила її мови в хвилі народження. Князь закликав до себе з цілого світа знахорів і чарівниць, що розумілися на всяких хворобах і зіллях, але ніхто з них не міг ушасливити князівну Конвалію неочініним даром мови.

Тоді нещасливий князь зробив послідню пробу. Він вибрався до тої злої чарівниці. Упав їй до ніг і так довго просив її з найбільшим упокоренням, щоб зняла свою клятву, аж чарівниця змилосердилася і наділила мовою нещасну князівну. При тім однак додала чарівниця, що в життю князівни прийде ще хвилина, в котрій князівна знова буде позбавлена дару мови, але тільки на одну годину. По сих словах зникла чарівниця, а її зловний регіт залунав довкруги.

І дійсно від сеї хвилі зачала Конвалія говорити. А тому, що вона була дуже гарна, то зачали зіздитися на двір щасливого князя знатні молодці з усіх сусідних країв. Приїздили царевичі, королевичі і князенки, бо любов опанувала їх серця вже на перший вид чудової князівни.

З поміж всіх молодців найбільше припав до серця князівні статний Май, хоробрий і гарний син Зеленого царя.

Одного дня ткала Конвалія враз з помічницями гарний ковець. Нараз побачила, що до двора наближався її улюблений Май в товаристві Квітня, сина Червоного царя.

— Здорова була, солодка князівно, — сказали оба.

— Дякую, особливо одному з вас дякую, за привіт, — відповіла князівна і легким кроком відійшла від молодців, бажаючи собі в серці, щоб Май підійшов до неї і проводив її.

Тоді Квітень відізвався до свого товариша:

— Видиш, Маю, князівна любить мене, так, як я тобі казав...

Вона мені подякувала за привіт...

— А по чім ти се пізнаєш?.. — сказав Май. — Я кажу, що вона мені подякувала...

— Знаєш що, козаче? Запитаймо її — сказав Квітень.

Оба підійшли до Конвалії і попросили її, щоб сказала їм, котрого з них вона вибрала собі.

— Май! — хотіла відповісти князівна, але не змогла.

Надійшла хвилина, в котрій вона знов утратила мову.

— А що, видиш? — сказав Квітень, — вона вибрала мене.

— А я знов кажу, що таки мене — відповів Май.

І від слова до слова зачалася між царевичами сварка, а вкінці вхопилися оба за зброю. Розгорілася між ними боротьба на життя і смерть.

З розбитим серцем, з очима повними сліз, гляділа Конвалія на двобій і в думці молилася, щоб побідив Май.

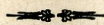
Та на нещастя полилася кров і без життя повалився на землю
її дорогий Май...

З окликом тривоги і розпуки кинулася князівна на бездушне
тіло Мая і зачала благодати Бога, щоб улукшив її терпіння і віді-
брав і їй життя.

І Бог вислухав її.

Конвалія попрощалася зі світом. Її тіло піднеслося до неба
враз з невинною душею, щоб там стрінутися з душею Мая. А на
місци, де вона благала Бога, щоб її забрав зі світа, виросла біла
квітка—конвалія, що сходить кожного року при кінці місяця квітня,
щоб своїм запахом наповнити воздух цілий місяць май.

З румунської мови переклав: *С. Лакуста.*

Наші цвіти.

Ще лежать на нивах снігу білі пласти,
Та в гаю розцвіли вже біленькі рясти.

Ще холодний ранок вищипне вас за ушка,
А під лісом сходить синяя бриндушка.

Як пригріє сонце й решта снігу тає,
То стократь біленька з травки визирає.

Ще мине неділя і по теплій днині —
Розцвітуть в городці фіялочки сині.

Далі над потоком, що пливе з горбочка,
Мила незабудька втворить сині очка.

Як настане травень, прийдуть ранки ясні,
Збудяться в ліщині конвалійки красні.

Конвалійки білі у дзвіночки дзвонять,
Жовті конопельки срібні роси ронять.

В полі й на городі запах мяти чути,
Гвоздик щось шепоче до сестрички рути.

Синяя волошка стала між житами,
А червоні мачки розбрились полями.

Скромна глогорожа йде собі межею,
Будяк простягає колючки за нею...

Так усю Україну вкриють красні цвіти.
Що є в світі краще? Тільки наші діти!

За М. Конопніцкою — переспівав: *Ю. Ш.*

Великий приятель дітей.

Оповім вам про великого вашого приятеля, діти!

Називається він Генрих Пестальоці.

Сто літ минуло 17 лютого сього року, як він помер, а все ще згадують його люди з вдячністю. Та з найбільшою вдячністю мусять згадувати його всі діти, а між ними й ви, українські діточки.

Хтож він був такий, отой Генрих Пестальоці?

Родився він 12 січня 1746 р. в Ціріху, в Швайцарії. Його батько був очним лікарем (окулістом). Колись рід Пестальоціх, що переселився в Швайцарію з Італії, був багатий та пізніше збіднів. А батько й мати Генриха жили дуже бідно та всеж таки були

Генрих Пестальоці.

щасливі й вдоволені. Аж прийшло лихо. Батько Генриха занедужав і помер. Осталася сама мати з дітьми та вірна наймичка, селянка, що Генриховому батькови, уже перед його смертю обіцялася не кидати його жінки й додержала слова. Опікувався ще сиріткою Генрихом і його дідусь по мамі, що був священиком у селі Генгу під Ціріхом. Дідусь був дуже добра душа. Відвідував бідних і помагав їм. Він часто брав із собою туди й малого Генриха. Так мав нагоду Генрих уже з малечку приглянутися нужді найбідніших і ці вражіння остали йому на ціле життя. Під впливом дідуса хотів і він стати священиком, покінчив навіть богословські науки. Та пересвідчився, що з нього не буде добрий проповідник і перейшов на правничі науки. Тай тут пересвідчився, що це не

для нього й сказав собі: „Буду вчителем“. Щоби стати добрим сільським учителем, навчився добре господарства. Пішов на практику до сусіднього великого власника землі. Тут ще більше пізнав нужду бідних зарібників, яких на панському дворі визискували. Він купив собі малий кусень поля й став його управляти, а в 1769 р. оженився зі сестрою свого найщирішого приятеля, Ганною Шуль-тесівною, що принесла йому в приданім чимале майно.

В р. 1775. міг він сповнити свою мрію. На своєму хуторі Найгофі заложив захист для сиріт. І вже з початку зголосилося до нього 50 сиріт. Він усі прийняв. Учив їх він усього, що потрібне для душі та й для життя. Літом працювали діти в городі та в полі,

Малий Пестальоці з дідуном відвідує хорих.

а зимою, крім різних ручних робіт, рахунків та вправ у мові, за-давав дітям такі завдання, що вправляли в думанню. І Пестальоці й його жінка все були з дітьми. Старався він у дітях розвивати сили й духові здібності, що є з природи в кожній людині. А треба знати, що тоді були часи великих воєн. В тім часі вибухла велика французька революція, а війни й революції все приносять не тільки знищення майна, але й моральне знищення — здичіння. Пестальоці рішився ратувати дітий від сього здичіння. Дбав про дітий, але гроший на їх удержання й науку не було ні звідки. Дійшло до того, що на удержання захисту пішов увесь посаг жінки. Тоді Пестальоці, щоб заробити на свій захист, узявся писати твори. В них писав він головню про це, як треба виховувати дітий. Ці

твори принесли йому велику славу. Визначні люди на високих становищах, переписувалися з ним та хвалили його твори. Берненське правительство прислало йому золоту медалью. В 1798 р. покликали Пестальюція до міста Штанцу в кантоні Унтервальден, що його французькі революційні війська зруйнували сливе зовсім, а понад чотириста людей повбивали. Остало багато круглих сиріт. Щоб вони не здичіли в цих страшних часах, покликали Пестальюція, щоб зайнявся їх вихованням. Винуждені й напів здичілі діти під його батьківською опікою прийшли вскорі до себе й сильно полюбили Пестальюція, привязалися до нього. Пестальюці чувся щасливий. Та не довго трівало його щастя. Війна тривала далше й Французи приказали забрати з сиротинця дітей та перемінили їх

Пестальюці переводить своїх вихованків з Бургдорфу.

домівку на військовий шпиталь. Пестальюці порозміщував дітей, де міг, а сам пішов до одного приятеля, який запросив його до себе, щоб поправити підірване здоров'я. Та тільки трохи поправилося здоров'я, не міг довше всидіти без любої праці. „Треба трудитися, поки сонце сє“, казав. Він прийняв місце заступника учителя в початковій школі з дуже невеличкою платнею. Потім заложив виховне заведення в замку в Бургдорфі. Слава цього заведення стала така голосна, що правительство рішило перебрати його на державний кошт. Пестальюці дістав тепер гарну платню й думав, що вже буде мати запевнене місце. Та не так судилося. Прийшли зміни й велика берненська рада рішила, що замок, де було заведення, має стати осідком найвищого уряду. Заведення Пестальюція викинули прямо на вулицю і він мусів шукати нового приміщення. По довшій шуканині вдалося йому найти старинний за-

мок над Наєнбургським озером. Слава заведення росла з дня на день, та це мало допомогло Пестальюцію. Значна частина вихованків мала приміщення зовсім безплатне, а інші платили дуже маленькі оплати. Пестальюці докладав із своєї кишені.

Про добре серце Пестальюція свідчить така приклучка. Раз на проході Пестальюці не мав що дати прошакowi й дав йому срібні пряшки від черевиків, а черевики зав'язав мотузком і так вернув до дому. Ніколи ніхто не почув від Пестальюція лихого слова. Про людей думав він усе найкраще. „Людина є добра й хоче добра“, говорив він звичайно, „а коли вона й лиха, то непевно якесь лихо заперло її шлях, що на ньому хотіла вона бути доброю“.

В 1813 р. упав на нього найбільший удар. Померла його жінка, його найкраща помічниця й дорадниця. Ще кілька літ потрудився сам Пестальюці, а там і знемігся. Старенький приятель дітий не в силі був уже вести великих заведень і 1825 р. перенісся він на свій хутір у Найгофі, до внука. (Його самотній син уже помер був).

Важко приходилося старенькому кидати любов працю. „Здавалося мені — писав він, — що цим уступленням роблю кінець мoйому життю, такий біль справляло се мені“.

І справді не довго вже пожив він. Дня 17 лютого 1827 р. закінчив повне труду та терпіння життя в Бругу, куди перевезли були його, щоб був ближше лікаря.

В два дні пізніше був похорон. Хоч була сніговія, прийшли всі вчителі з околиці з дітьми. Шість учителів несло труну, а хор дітий співав над свіжою могилою. Аж по 19 літах, у століття уродин Пестальюція, поставили на його могилі пам'ятник із написом:

Генріх Пестальюці

(родився в Ціріху 12 січня 1776,
умер у Бругу 17 лютого 1827)

Ратівник убогих у Найгофі.

Оборонець народу в „Лінгарді й Гертруді“.

У Штанцах батько сиріт.

**У Бургдорфі й у Мінхен-Бухзе основник
новітньої народної школи.**

В Іверден 25 літ виховник людства.

Людина, християнин, громадянин.

Усе для всіх, для себе ніщо.

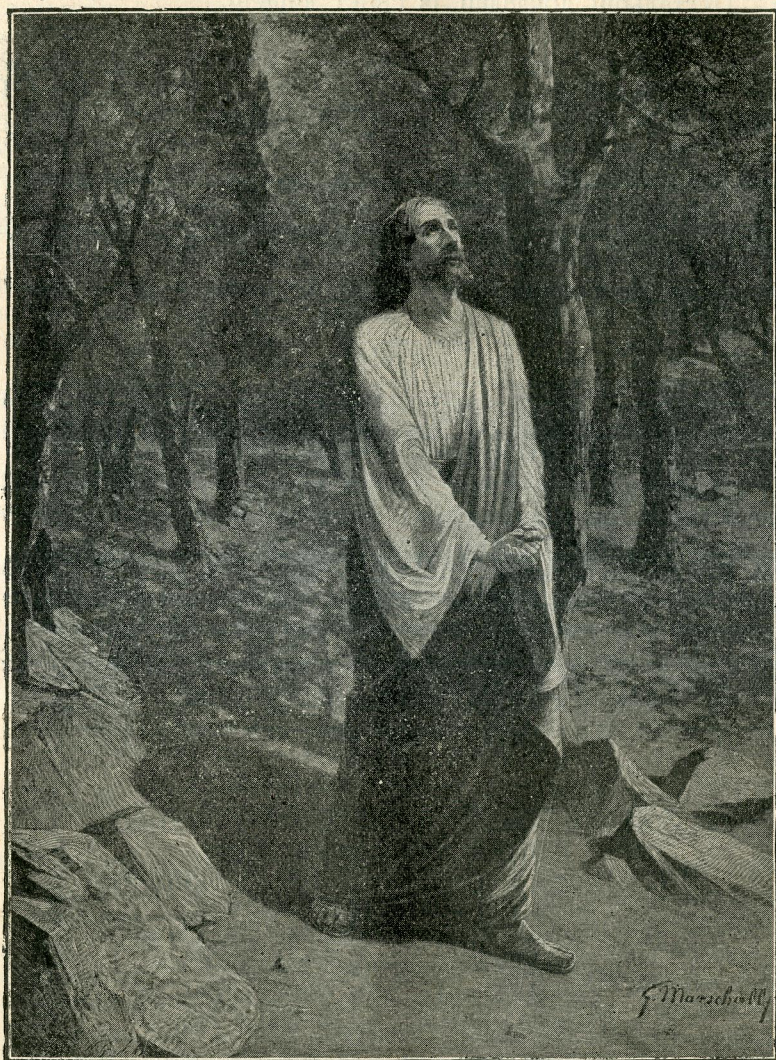
Благословенне будь його імя!

Ось такий то був, діти, ваш великий приятель. Хоч він і не наш земляк, та його праця не без користи й для нас. Тому треба, щоб і українські діти згадали його добрим словом в століття його смерті.

А за 19 літ, як виростете вже, будете святкувати, враз із цілим культурним світом, двістоліття його уродин.

А. Л.

Христос у Гетсеманському саді.

В Єрусалим зійшла вже нічка темна
Весь світ спочив уже в солодкім сні, —
Що ж це за постать світла і таємна,
У Гетсеманськім станула саді?

Ісус Христос, Спаситель наш, син Бога,
Прийшов молити Небесного Вітця:

„Я знаю вже, яка мені дорога
„Встелилася терниста і важка...

„Ще нині Юда в Фарисеїв руки
„Віддасть мене за трицять срібняків,
„Я понесу за всіх смертельні муки,
„Щоб людський рід у пеклі не горів.

„О, Отче мій, яка гірка ця чаша!
„Чи мож її від мене відвернути?
„Однак тут Воля Твоя — а не наша,
„Благослови мене на смертну путь!“

Так Спас молився — й на Його обличчє
Мов та роса, упав кровавий піт.
Й пізнав Ісус, що Його Господь кличе —
Своєю смертю спасти людський рід...

Ю. Ш.

М. Конопнічка.

Пташина пісня.

Чи знаєш, дитино,
Про що так співає
Та пташка, що в гай наш
На весні вертає?

Ой, мило щебече,
Мов каже словами:
„Зима вже минула,
Гай вкрився квітками!“

Співає пташина
З великої втіхи,
Що знову вертає
До рідної стріхи.

Від чорної хмари
За гори втікала,
За морем, за синім,
Там сонця шукала.

Та скоро минули
Дні зимнії — люті,
Й весна вже вернула
В барвінку і в руті.

Така й наша доля:
Небійся, хоч згасне,
То скоро поверне,
Мов сонечко ясне!

Переклав: Ю. Ш

Звідки взявся жайворонок?

(Легенда).

Адама-прабатька вигнав Господь з раю,
Адам став ридати сльозами одчаю.
Плакав Адам гірко, що добро минуло,
Що від Бога ласки вже йому не було...
Вже тепер на хліб свій мусів працювати,
І тверду землю потім обмивати.
Вийде він на поле, сонце ледво гріє,
Він копає землю, від втоми мліє.
А все синє небо вкрили чорні хмари,
Наче знак від Бога, знак важкої карі.
А навколо сумно й глухо, як в пустині,
Хто йому допоможе — немічній людині?
Навіть звір від нього в безвісти втікає,
Адам сам-самітний — раз-у-раз зітхає.

* *

Раз в весняну днину, як наш Адам в полі
Працював і думав про свій гріх і болі,
І в тверду землю сів перше зерно,
Підійшов до нього Господь милосердний
І спитав ласкаво: „Як же ти, Адаме,
Живеш-проживаєш своїми трудами?“
Відповів прабатько: „Важко жити, Боже!
Хтож то Божу кару легко знести може?
Знаєш сам Ти, Боже, як караєш строго;
В труд важкий немаю при собі нікого...“

Так промовив Адам і зітхнув глибоко,
Біль його узріло світле Боже око...
Взяв Бог чорну грудку і в гору кидає —
І в ту мить із грудки пташок вилітає!
Тріпотить весело сірими крильцями
І щебече мило — ген понад полями.

І від тої днини, з кожною весною,
Чув наш Адам пісню пташка над собою —
І вже лекше йому було на серденьку

І не так вже гірко кару чув тяженьку...
Бо сіренький пташок — був це знак із неба,
Що надії в Бога тратити не треба,
І що в кожде горе та в тяженькі труди
Бог людині в поміч приходитьи буде...

Так то і до нині бє собі крильцями
Жайворонок сірий понад орачами —
І про Божу ласку й про весну співає
І при чеснім труді всіх розвеселяє.

Переклав: Ю. Ш.

Сиділи діти по хатах...

Сиділи діти по хатах
і гомоніли тихо,
що тає сніг вже на дахах,
що гине їхнє лихо.

Ось, ось, — казали, — день ще, два, — Так, так, — казала — слава їм,
а сонце всьо поборе, тим лучам сонця ясним,
зазеленіє скрізь трава, скупаєсь в сонцю золотім,
та оживуть простори. всьо бідне та нещасне.

Не треба буде вже онуч,
ні лаха, ні постола,
підєм гуляти голіруч —
у ліс, у луг і в поле.

Скупаєсь в нім отся журба,
що мучила зимою
всі, всі гадки, до серця дна
за долею ясною.

Зрадіє рідний край наш скрізь
і оживе піснями,
яких зродило море сліз
недавними літами.

Колиб щавій, колиб весна,
та пірію коріння,
а то вже бульб давно нема,
ні зерна на насіння.

Сиділи діти по хатах
і гомоніли тихо,
що тає сніг вже по дахах,
що згине їхнє лихо.

Володимир Хронович.

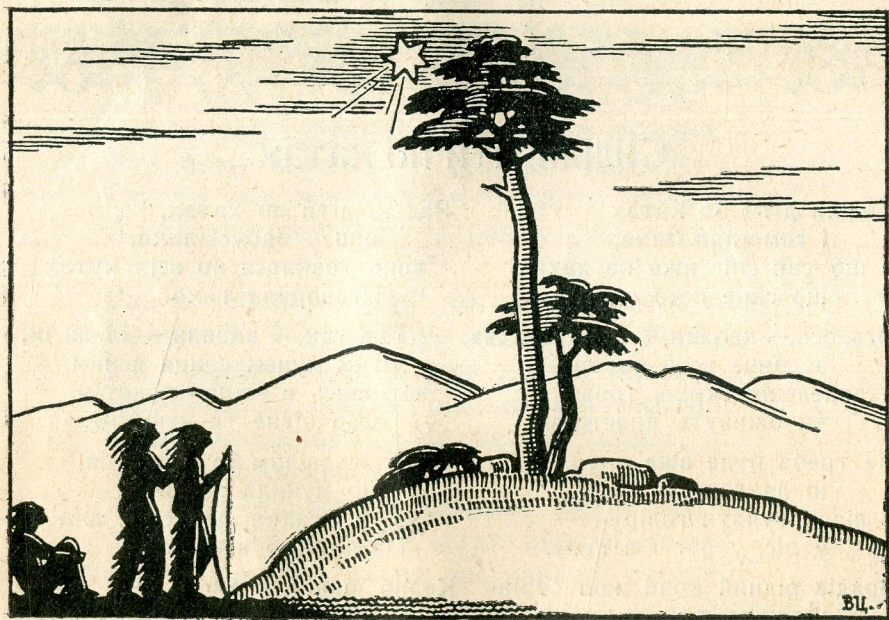

Водяна лілія.

(Індійська легенда).

В дуже давніх часах був світ повний щасливих людей. Жадної біди, жадного недостатку та недуг ніхто не знав, а звірята були свійські і слухали чоловіка. Зими з її холодним вітром, снігом та льодом не було. Цілий рік була весна. Кожде дерево і кожний корч приносили плоди, а земля була покрита цвітами. Воздух був повний солодкої музики співучих птиць, що весело скакали з галузки на галузку, нікого не боялися, бо ніхто їм не робив пакости.

В ці часи Індійці були самотнім народом, що заселяв Америку. Вони жили так, як їм казала їх Велика Мати і були щасливі

та сильні. Кожної ночі збиралися Індійці на просторій зеленій поляні і гляділи на небо. Вони любили звізди і вірили, що звізди це мешкання тих, яких Великий Дух прикликав з землі до себе.

Раз у ночі побачили вони звізду, що світила ясніше від інших. Вона видніла на височині далеко на полудні. Багато ночий оглядали вони цю звізду. Вона, здавалося, приближалася з кожною ночью до них і за якийсь час появилася над високими деревами недалеко від них. Виправили в цю сторону кількох мудрих людей розслідути, що представляла ця дивна звізда. Вони донесли, що вона подібна до великої птиці, яка сидить на вершку дерева. Індійці затрівожилися. Вони боялися, що це якась лиха поява, яка хоче їм на-

нести біди. Минув і місяць, а Індіјці не знали, на що появилася ця незвичайна звізда. Одному з Індіјців приснився раз дивний сон. У сні явилася йому прекрасна дівця, що заговорила до нього: Молодче, твій світ прегарний. Я люблю птичок і цвіти, озера, ріки і гори покриті зеленю. Я покинула своїх сестер і хочу поселитися між вами. Спитай у знавців і мудрих людей свого роду, де мені жити, щоби вас бачити все. Спитай їх, який вид маю я прийняти, щоби мене всі любили.

Молодець збудився. Коли вийшов з хати, він побачив ясну звізду на її звичайнім місці над вершком дерева. Він вибрався зараз до найстарших людей свого племені і розказав їм свій сон

Вони рішили, що дівчина, яка говорила з ним у сні, була ця звізда, яку вони виділи на полудни та яка так полюбила Індіјців, що хоче жити на землі між ними.

На другий вечер п'ять молодих Індіјців вийшло повитати співом появу прегарної дівчини на землі. Коли вертали до своїх хат, дивна звізда йшла за ними і остала до ранку над їх мешканнями.

І знов прегарна дівчина показалася молодцеві у сні та питала де їй замешкати і чий вид прийняти, щоби Індіјці її любили. Довго вибирали місце. Одні казали, щоби поселилася на вершку високого дерева, другі, щоби приняла вид гарної цвітки. В кінці рішили — нехай вона сама вибере собі місце і вид, який їй подобається.

З початку задумала вона поселитися в серденьку білої рожі на спаді гори. Однак там не могли її всі бачити. Потім задержалася на просторій зеленій луці. Там знов боялася копит буйволів. Опісля задумала жити на скельних зломах; там знов не могли її бачити діти, яких вона дуже любила. Я знаю, де буду жити, — сказала в кінці — я поселюся там, де зможу бачити все пливучі човенця з малими діточками, які я дуже люблю і які будуть часто на човенцях передомною їздити та забавлятися.

З тими словами вона опустилася на тиху поверхню озера, де відбився її образ неначе в зеркалі. — На другий ранок Індійці побачили множество білих цвітів, що плавали по поверхні озера. Вони научили своїх дітей поводитися з водяними ліліями обережно так, щоби вони були щасливі і позіставали вічно на землі.

Наші гори.

Наші рідні гори, це вам треба знати,
То — величні й горді синії Карпати.
Від річеньки Сяну аж по Стрий глибокий
Ніби на сторожі — став Бескид високий.

Сян і Стрий з Бескиду котять свої філі;
А на схід Бескиду йдуть Горганів шпилі.
А з під тих Горганів сині води грають:
Свіча і Лімниця у Дністер втікають.

А на схід Горганів стали чорні бори,
Там до хмар сягають шпилі Чорногори.
Тут живуть Гуцули, що в них красна ноша,
Тут бють бистрі води Прута й Черемоша.

Тут травною вкрита славна полонина,
А на ній пасуться вівці і маржина.
Тут малий вівчарик грає на трембіті,
Слава про Карпати йде по всьому світі.

Ю. III

Маленькі приятельки „Світика“.

Ген, на славному Поділлі,
Де пшеничній лани,
Де то, кажуть, хліб на кіллі,
Там обі живуть вони...

Хто такий? Не королівни —
Два дівчатонька малі...

Дві малі Блажкевичівни,
У Денисові — селі.

Коли вже на те прийшлося,
То й те скажу усім я:
Що старшеньку кличуть Зося,
Меньшій — Любка на імя.

Дві сестриченьки, щиренькі
„Світика“ приятельки,
Так розумні, хоч маленькі:
Люблять „Світик“ й книжечки.

Зося пильно все читає
„Світика“ і книжечки,
Любка слухає й кидає
В кут найкращі забавки.

Гарна книжка з образками
І забавить і навчить —
Тож все просять в тата, в мами,
Книжечку нову купить...

Ось вони тут перед вами,
(У руках в них книжечки),
Любі доні в тата, в мами,
„Світика“ приятельки.

Я. В.

„При крашанці.“

Йде Великдень! Гей, дівчата,
Будем писанки писати!
Писаночки — крашаночки,
Напишем дві коробочки!

Каже Галя до Петруся:
„Я до воску заберуся,
„Стоплю його в черепочку, —
„Вигорни з печі жарочку!“

„Хай Настуня йде до мами
„За малими мисочками
„Й приготує всяку краску, —
„Буде писанка на паску!“

Як згадали, так вчинили:
Трохи воску розтопили
І краски в мисках пригріли
Й до роботи всі засіли.

Галя яечка втирає,
Настя воском потягає,
А Петруньо не дармує —
Гарні взори вже рйсує!

Вже три писанки готові,
Гарні, гладкі, мов шовкові, —
І четверта зараз буде,
Оплатяться дітям труди!

Прийдуть гості у вівторок,
Буде крашаночок сорок.
Є що людям показати —
Й добрим друзям дарувати!

Ю. Ш.

Один хлопчик добрий, а один недобрий і песик.

Одного дня в марті падав дощ зі снігом. Зимно було так, що кождий чоловік дрожав. — А під ногами таке погане болото, що не було навіть де ноги поставити.

Діти одного господаря поїхали з татом до міста. Там мав він купити для них нові чобітки.

Пішов батько до крамниці вибирати чобітки, а дітям лишив по одному колачикови, щоби їм не кучилося на возі сидіти.

Ідять діти колачики. Накрилися рядном, щоби сніг на них не падав, тай розглядаються по місті. В місті всьо таке нове та дивне для дітей, що приїхали зі села.

Шкода лише, що так зябло і такий липкий сніг з дощем падає.

Дивляться діти і побачили малого песика. Песик мабуть був бездомний, бо крутився скулений під порогами. Часом повзав покірно перед переходячими животиком по болоті і крутив хвостиком, неначе просив о дрібку страви.

Діти хотіли закликати песика та поділитися з ним сніданням, але не знали, як його кликати. Чи звався він Бобко, чи Лиско, чи Білий, чи Босий? А песик був доволі від них далеко.

Діти постановили ждати, аж песик сам до них наблизиться. Тимчасом з одного skleпу вибіг малий хлопчик, мабуть син купця. Коли побачив песика дуже зрадів. Він скавав, сміявся, гладив песика по голові, відтак почав щось до нього промовляти.

Хлопчик мав скибку хліба в руці. Натішившись песиком, почав його годувати в той спосіб, що відкусував кусник хліба зі скибки і кидав його псови.

О, як песик скоро хапав тії кусники! Який він мусів бути голодний! Як він на двох лапках ходив довкола хлопчика, як бажав йому приподобатися!

А хлопчик, за кождим разом, як песик ухопить кинений кусник хліба ще у воздуху, заки він упаде на землю, радується, підскакує, плеще в долоні.

Так бавилися вони оба і тішилися. А діти на возі, дивлячись на це, й собі були дуже раді.

Аж тут надійшов якийсь старший хлопець. Хвилинку стояв і приглядався тій забаві. Відтак взяв від малого хлопчика кусник хліба і сам кинув песикови. Але як кинув?

Кинув у погану, вонючу калабаню, що стояла посеред улиці. Бідний песик, дрожахи і скулившись, поліз у цю калабаню, ухопив опоганений кусник хліба і зїв.

Тоді недобрий хлопець зареготався на ціле горло.

А малий хлопчик що?

Малий хлопчик зразу дивився здивовано на тамтого, а потім і собі почав сміятися, але вже не так гарно й весело, як перед тим.

Він не сміявся, але реготався, так само погано, як тамтой. І тую свою погану забаву старший продовжав ще довго. Брав від малого хлопчика хліб і кидав у калабаню, а песик добував із болота всі кусники.

Відтак він мусів відійти, бо сказав щось малому хлопчикові і подався до відходу.

А малий хлопчик оглянувся кілька разів де пішов старший, а коли побачив, що тамтой оглядається, то кидав псови хліб у калабаню. Коли однак побачив, що він вже далеко, то подавав песикови хліб просто в рот.

Тепер діти, що сиділи на возі, зрозуміли цілу історію. Малий хлопчик боявся старшого і тому робив погане діло. Він кривдив песика, хотів не хотів цього робити. І він реготався так погано, як старший, бажаючи тим приподобатися йому, бо не мав відваги спротивитися лихому ділові.

Тепер, коли відійшов цей недобрий хлопець, малий хлопчина жалував песика і не хотів його кривдити. Розумів добре, що песик, голодний, піде за кусником хліба хочби в огонь. Але використувати становище голодного сотворіння для своєї забави він не бажав.

Діти на возі дуже були раді, що відійшов недобрий хлопець та, що малий хлопчик не знущається над песиком. Але вони не могли вже докінчити їсти свої колачики.

Коли роздумали, як то бідний песик добував кождий кусник хліба з вонючої калабані — їм так жаль стало, що самі не могли вже їсти.

Вкоротці надійшов батько з чобітками, але діти не виявляли радості зза нових чобіток. На питання батька — чому не тішаться, — чи змерзли, чи голодні, — оповіли йому цілу історію з песиком.

Батько сказав на те: »Любі мої діти, всякий поганий вчинок, морозить кожне добре серце!

М. Конопнічка.

Родинне гніздо.

А вже наша ластівочка
Прилетіла до гніздочка
З далеких країв,
Бо в гніздочку тім родилась,
В нас під стріхою кормилась
За торічних днів.

Ой, ти чорна ластівонько,
Пірям постели гніздонько,
В ті весняні дні!
Будеш ластівяток гріти,
Миж тебе, чемненькі діти,
Не рушимо, — ні!

Переклав польської мови: Ю. Ш.

Леся, котик і шпаки.

Є у Лесі чорний котик.
І на дерева й на плотик
Скаче звинно, скаче жваво,
Всюди глядить він лукаво.

На дереві стоїть хатка,
А в тій хатці шпаченятка...
Як шпаки kota узріли,
З криком із гнізда злетіли.

Леся вчула крик розпуки,
Взяла прутик добрий в руки:
Кличе kota на долину—
Кріпко вхопила за спину

Тай прутиком покарала —
Й молочка йому не дала:
»Не лазь, коте, за шпаками,
Бо не буде згоди з нами!«.

Я. В.

Ваші ровесники зза Океану.

Далеко від нас на захід, у тій стороні, де щоденно сонечко ховається — простягається велика вода — Океан. За тим Океаном лежить знов велика земля — Америка.

У тій Америці є знова багато різних країв. Там також проживають наші земляки — Українці.

Найбільше Українців проживає в одному американському краю, що називається: Канада.

На розлогих преріях (рівнинах) Канади розкинені наші земляки по всіх усюдах. Одні по містах, а інші по фермах (хуторах).

Села там не такі, як у нас — а подабають зовсім на маленькі містечка.

Ученики й учениці „Рідної Школи“ в Норквей — зі своїм учителем у середині і катехитом о. Т. Волохатюком з ліва.

В кождім такому канадійсько-українському селі є „Рідна Школа“ — де вчать ваші ровесники рідної мови, та історії й географії рідного краю. Співають вони там українських пісень та дають прекрасні концерти з руханковими пописами й театральними виставами.

Ось на образку, який бачите перед собою, маєте знімку учеників й учениць „Рідної Школи“ з містечка Норквей, яке находиться в стані Саскатун у Канаді.

Наука у тій школі відбувається літню порою, в часі ферій.

Всі українські діти мусять там ходити обов'язково через 10 місяців (рано і попоудни) до державної (англійської) школи, де вчать в чужій мові.

І наколиб не було в Канаді „Рідної Школи“ — тоді всі ті ваші братчики й сестрички не вмілиби ні одного словечка по українськи прочитати ні написати. Не зналиби — що це таке: Україна, не потрапилиб заспівати пісні про „Червону Калину“ ні про „Журавлів“...

Цього всего вчить їх там „Рідна Школа“. Ті ваші ровесники, що їх бачите на тій світліні — люблять дуже Старий Край — вітчину своїх родичів і вони складають постійно жертви на „Рідну Школу“ в Старім Краю. Тим вони доказують свою єдність й духову сполуку з цілим українським народом.

Хто з читачів „Світика“ бажає познайомитися з тими школяриками — нехай напише до них листик на адресу:

Ukrainian School: „Ridna Schkola“.

Notquay, Sask.

Canada.

а вони певно відгукнуться і будуть з охотою відписувати на ваші листики. Спробуйте!

Солодка неволя — та солодша воля.

(Байка).

Раз у літку	„Се білий камінь такий тут,
Відвідав щигол клітку	Що цукром його звуть...
Товариша — що в горі	Смачний — стрібуй...
Припнята була на дворі.	Зайди на мить“.
— „Ну — як тобі живеться?“ —	Озався сумно вільний птах,
Спитала вільна птиця.	Стрібнувши з дерева на дах:
— „Нічого, добре! Дають їсти,	— „Пропало, брате...
Є де скупатися, є де сісти...“	Та що й казати!
Хвалить йому вязень свою тюрму.	Привик ти, брате, до тюрми,
— „А що се там на дроті	Забув, як вільно жили ми...
Ти все держиш у роті?“	Тепер солодкою тюрма здається —
А вязень ну-ж хвалить:	Годують цукром вас пани...
Та других там хоч не мани —	
На волі краще нам живеться“.	

П. Люпенко.

Сон діточок.

Загадка.

Вже сонечка немає —
Зайшло, спочить бажа,
Холодний місяченько
Зза гаю випливає.
Все котиться у гору,
Посеред неба став
І срібним своїм сйивом
Земленьку осіяв.
Над річкою малою
Розсілося село;
Та тихо, тихо в ньому,
Неначе завмерло.
Стоять хати маленькі
Під вишнями в садках,
Мов на Великдень діти
В біленьких сорочках.
Та вже не чуть нікого.
Стареньких ні дітий,
В' глибокому поснули —
І мрії, сон, спокій.
Поснули небожата
Маленькі діточки,
Поснули під віконцем
Мов у гнізді птички.
А місяць у віконце
Загляне до діток
Та у чоло цілує
І каже їм казок.
І сниться їм щасливим:
Дідусь старенький став
З білою бородою
І любо їх прохав:
»Ходіть до мене, діти,
Ходіть у мій садок,
Під срібнії палати,
Я скажу вам казок.
У мене молодая
Прегарна доня є,
Вона діток кохає,
Їм щастя роздає.
»По пишному городі
Вона ме з вами грать.
А у садочку пісні
Хор буде вам співать.
»Прекрасних в городоньку
Нарвете ви квіток
Й собі на головоньку
Сплетете ви вінок.
»І яблочка у мене
В садочку золоті,
І річенька сріблиста,
І рибка у воді».

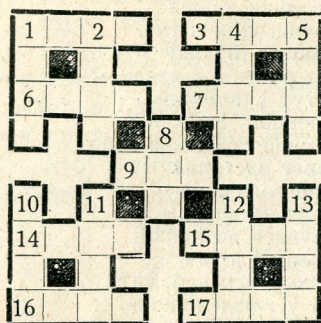
Так любо дд промовив
І руки простягнув,
А діточки зраділи,
Веселий сміх загув.
»Ходімо до дідуня!«
Й за рученьки взялись;
Та тут і поніміли
Маленькій, зжхлись.
Претемний-страшний велит
Дорогу заступив
І любого дідуня
Собою заслонив.
Стиснулися до купки
»аленькі діточки,
Зжахнулись небожата
Мов у гнізді птички.
Тепер мої любенькі
Той сон ви розберіть
Й дідусеві про тее
В листочку напишіть:
Хто той дідусь сивенький,
Що кличе діточок —
Та в ясну літню н чу
Говорить казочок?
А про його палати
Сріблісті тереми?
І де город - садочок
Його найдемо ми?
І хто та його доня
Прекрасна молода?
І що за хор в садочку
Дідусевім співа
А хто той темний велит,
Що на дорозі став
Й до любого дідуня
Діток не допускав?
Щоби усі ви знали,
І ті, хто не вгадав,
Дідусь Грохим на тее
І розвязку подав.
Дідусь сивенький, діти,
Це місяченько наш,
А срібнії палати —
Це небо в нічний час.
Город-садочок його
Українське село,
З садочками-лугами
Над річкою лягло.
А його доня — зоря,
По небу з ним пливе;
А хор із соловейків
Щебетанням зове.

Та темні, чорні хмари
На місяць надійшли
Й діточі ясні мрії
Темрявою зайшли.

Тарас Дмитренко.

Загадки.

Перехрестна ломиголовка.
(Уложила Одарка Лакуста).

Ключ до розв'язки.

Слова по земі:

1. Найбільше село на Гуцульщині.
3. Збірник води.
6. Здирають з під кори дерев.
7. Місто на Угорщині
9. Грецький божок північних вітрів.
14. Грецький байкар.
15. Річка на Бойківщині.
16. Мужеське ім'я.
17. Дерево.

Слова прямовісні:

1. Оружжя ос і пчіл.
2. Місто над Каспійським морем.
4. Насіння риб.
5. Гори в Америці.
8. Ріка східної Європи.
10. Инакше: людська оселя.
11. Инакше: рівнина.
12. Відьма мужеського роду.
13. Мешканець Арабії.

Шаховий коник у фігурі.
(Уложила Одарка Лакуста).

Зачніть складом „Хай“ і відчитайте слідом шахового коника уривок із поезії й ім'я одного із наших молодших поетів.

З послідного складу імені поета можна перескочити слідом коника на перший склад вірша.

Загадочна візитівка.
(Уложив Левко Каблак).

Оля Шкарк

Хто є отся дівчина?

ЛИСТИ ВІД ЧИТАЧІВ

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

До „Світа Дитини“ — ген у город Льва —
Пише цей листочок дівчинка мала,
Щоби повитати друга діточок,
Який так багато шле нам книжечок.
Зося, хоч маленька, на память їх знає:
Про „Галю і ціпу“ всім розповідає;
Про „Козу і вовка та про козенята“,
Щебече, як пташка, обіймивши тата,
Із зайчиком плаче, що подер кожушок,
Бо якже до мами тепер піде сплюшок.
А сестричка Люба, слухає завзято,
Як часом про „Світик“ розкажує тато:
Бо він так жаліє, що як був хлопцем
То немав нічого такого читати —
Як ті пребогаті „Світики Дитини“,
Де найдесь розрада кожної хвилини.
Як тоті маленькі книжки з образками,
При яких так скоро ідуть дні за днями.
Усе щось нового заглянуть в них діти:
То мале звірятко, то дрібонькі цвіти.
Головка працює, сяють з втіхи очі
І діти зростають до книжок охочі.
Забавки псуються тай надоїдають,
Книжечки нове щось все розповідають.
А нераз в куточку забавка новенька —
А в руках у Зосі книжечка старенька.
Книжка хоч подерта, але має душу...
Тож нині прилюдно подякуватъ мушу
„Світови Дитини“ за його дарунки
Для нас наймолодших. За ті всі малюнки,
За віршиків много, за байки чудові —
Відвідаєм „Світик“, як будем у Львові...
Покищо най почта від нас занесе
Тобі привіт щирий: „Христос Воскресе!“

Зося і Люба з Денисова.

КУПУЙТЕ
та прочитуйте всі кни-
жечки, що їх подаємо до
Вашого відома на сьому
місци.

НОВІ КНИЖКИ

ЗАКЛАДАЙТЕ
собі домашні бібліотечки
і старайтеся зібрати
в них усі твори дитячої
літератури.

Евген Гребінка: „ЧАЙКОВСЬКИЙ“ Історична повість.

На днях вийшла накладом Товариства „Просвіта“ у Львові, вище згадана книжка. Се прегарна історична повість із доби Козаччини, яка стане улюбленою лектурою для молоді. Зміст повісти прикрашує 4 барвні малюнки проф. Петра Холодного. Розкішна вінета на окладинці також роботи цього мистця.

Сю книжку в першу чергу поручає „Світик“ своїм Читачам і Читачкам. Замовте собі її зараз, бо наклад її невеличкий.

Книжка друкована на гарному папері і має 10 аркушів друку.

Ціна 1 примірника: 5 зл.

(З пересилкою порученою 5'50).

Замовлення слати на адресу:

Видавництво „Світ Дитини“

Львів, ул. Зіморовича, 3.

ЖЕРТВИ:

1). На пресовий фонд „Світа Дитини“:

Всеч. о. Дмитро Кубаєвич 5'00; Всеч. о. Зиновій Кузьмович 3'00; Д. Мазур-кевич 1'00; Т. Гурко 1'00; Зеня Мазурівна 2'00; Ольга Скопецівна 2'00; Вп. В. Вавриневич з Канади 2'50; Леся Бризгунівна 2'50.

Разом зложено: 18 зл.

2). На „Рідну Школу“:

Вп. Зеня Мазурівна з Опоя 5'00.

3). На „Укр. Інвалідів“.

Вп. Зеня Мазурівна 3'00.

На складі маємо невелику скількість комплетних річників „Світа Дитини за рік 1926.

Ціна 1 прим. зброш. 6 зл.

Ціна 1 „ в оправі 8 зл.

Річники з 1925. в гарній оправі по 10 зл.

Спішіться із замовленнями, хто ще не має сих річників!

○ ○ ○ Видає і за редакцію відповідає: **Михайло Таранько.** ○ ○ ○

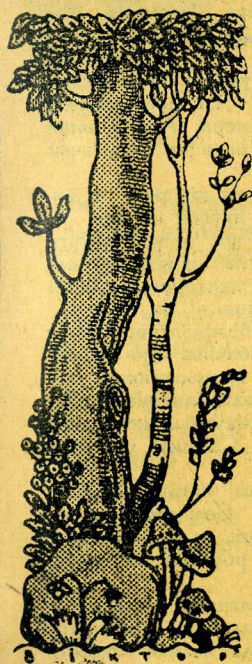
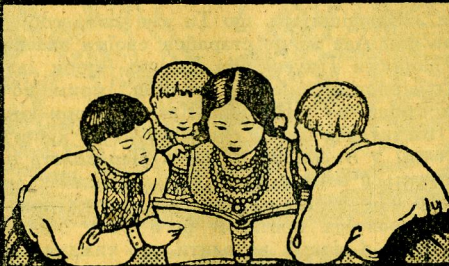
Друкарня ОО. Василіян у Жовкві.

СВІТ ДИТИНИ

ЧИСЛО 5

М А Й 1927.

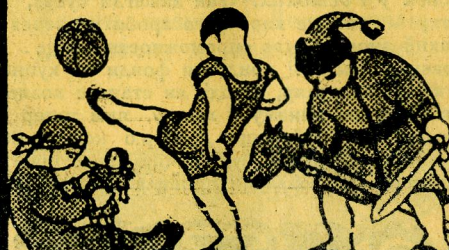
РІК VIII.

ЗМІСТ.

1. Поворот птиць	129
2. Наш рідний край	130
3. Рідна стріха	131
4. Родимий край	132
5. З чого пішла ворожнеча між котом і псом?	132
6. Місс Пір	134
7. Гей, овечки!	135
8. Пташині гнізда	136
9. Коні	139
10. Потяг	139
11. Що я читав дітям?	140
12. Добре серце	141
13. Будьте як лелія!	148
14. Український танок	149
15. Люлі	152
16. Маленька Оріся	154
17. Гордий хрущ	155
18. Наші забавки	156
19. Ще недавно	158
20. Світ української дитини	158
21. Загадки	159
22. Розв'язки загадок з ч. 2.	160

Ціна 1 зл.

ПАМ'ЯТАЙТЕ
що „Світ Дитини“
повинен бути в кожній
українській хаті де є
діти.

ПЕРЕПИСКА З ЧИТАЧАМИ

ПАМ'ЯТАЙТЕ
при кожній нагоді про
збірку датків на пресо-
вий фонд „Світа Ди-
тини“.

Мартуся Грицаївна в Стріліських: Твій листочок, Люба Марцю, дуже подобався „Світикови“. Він тишиться, що Ти вже сама собі його читаєш. Адресу змінємо вже на Твоє ім'я. Але за це старайся своїми власними силами запрошувати на передплату. Попроси Татуся, або Мамцю, щоби дали Тобі якусь працю і визначили за неї Тобі постійну місячну „пенсію“ прим. по 50 сотиків. Ти складай собі запроцьовані гроші до „Шкільної Каси“, а при кінці року зможеш вже сама заплатити собі газетку, ба, ще й книжечку якусь купити.

Левко Лозинський у Висоцьку нижнім: Передплата на газетку не є висока. Мусиш знати, що друкується вона у малій кількості. Накаліб був наклад потрібний, від цього, що тепер є — то газетка виходилаби на половину дешевше т. зн. по 5 зл. на рік. Як зголоситься протягом цього року 5000 передплатників — то з новим роком 1928 буде „Світик“ виходити що тижня і буде мало що більше коштувати, чим тепер. Старайся отже приєднувати для „Світика“ як найбільше передплатників, наколи бажаєш, щоби він виходив частіше і був.. дешевий. Ребус, який Ти уложив — є трошечки неудачний. З тої причини не можна його надрукувати. Загадки складаємо до редакційної теки.

Богдан Рибчук у Городенці: Магічні квадрати добре уложені і візитівки також. В коротці будуть надруковані. Що діється з „Марусею“? Ти щось задовго пишеш сю казку!? „Світик“ дуже цікавий на цей твір Твого пера. А переписи його „на чисто“. Пиши тільки на одній сторінці картки, а не на обох. Карточки назначи порядковими числами.

Дар'я Гранківська в Коломиї: Передплата заплачена на пів року т. зн. на 6 чисел. Для 1 липня Уряд поштовий знова стягне 5 зл. на другий піврік.

Славчик і Ромусь Котовичі в Гніздичові: Не всі ті, що вміють читати — є читачами „Світика“... Далеко більше має він „читачів“ з кругів саме таких, як Ви. Тому „Світик“ незвичайно тишиться із навязання знакомства з Вами і сподіється, що відтепер уже частіше будете навідуватися до нього! Чи так?

Тарас Прокопів у Тужиліві: Не лицює — іменникови безсмертного генія — сумувати. Труд і добра воля ніколи не йдуть на марне. Побачиш, що прийде час, коли ті всі, що кидали й досі кидають колоди під ноги працівникам, які трудяться для їх добра — пропадуть, мов темна п'яťма ночі, коли блиснуть у заранні перші лучі сходячого сонця. Будь доброї думки. Тарасику; бодрись духом і кріпись вірою, а певно побореш усе! Сестричкам передай від „Світика“ щиренький привіт wraz з подякою за пам'ять.

Роман Бандурак у Городенці: З великим зацікавленням читав „Світик“. Твій лист з описом життя вашої класової „Шкільної Громади“. Сеж справдішній образ „маленької суспільності“ з усіми її установами. Напиши, з яких книжок складається ваша класова бібліотека. „Світикови“ ведеться в тім році далеко краще, чим у минулому.

Маруся Тарнавецька в Краснолі: На рік 1927 не виплачено ще досі нічого. Тому пришли найліпше відразу 10 зл. а будеш мати заплачену передплату на цілий рік. Як випав сьогорічний Великдень в горах? Чи була велика студінь? Чому такий скупенький листочок написала?

Василь Фіжделюк у Ростоках: Так завжди буває, що хто може купити собі книжку, чи газетку — той не хоче цього зробити, через свою глупоту; а хто бажавби читати — такий знов не має спроможности на це.. Дуже се подобається „Світикови“, що стараєшся сам собі придбати фонди на купно книжечок і газетки. Так повинен робити кожний школяр, а тоді, як станете колись господарями — зовсім инакше буде глядіти на книжку й газету, чим тепер Ваші родичі. В просвіті й книжці лежить заховане найкраще Добро кожної людини. Кожний чоловік є ковалем своєї майбутньої долі й будівничим свого щастя в житті. Твоя загадка доволі добре уложена. За розвязки припала Тобі премія.

СВІТ ДИТИНИ

Поворот птиць.

Вже до рідного краю
Линуть пташки з вирею.
Перший з них жайворончок,
В нього голос, як дзвіночок,
„Вже весна, весна!“ — співає,
Всіх до праці закріпає.

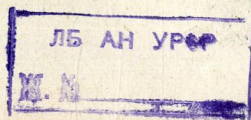
Далі бузько, мудрий птах,
Став на варті в мочарах.
На одній нозі чатує,
Щось буркоче, щось міркує,
І до бузьчихи клекоче:
„Жаба виплисти не хоче!“

Ось і ластівка мала
Вже гніздочко віднайшла.
Буде праці тут без міри,
Хтось зробив в гніздочку діри...
Птичка сумно нарікає
І гніздочко направляє.

Хоч далеко ще до жнив,
Вже і перепел прибрив.
Журиться перепеличка:
„Тільки що зійшла травичка!
„Ані їсти, ані пити,
„Як мені до жнив прожити?“

А в дібровонці густій
Вже озвався соловій.
Там зазулька: куку-куку!
Повно в лісі гуку, стуку...
Кажуть пташки: „Леди щезли,
„Ми весну до вас принесли!“

Ю. Ш.

Наш рідний край.

Малий Василько був сином народного учителя. Він уродився і зростав на селі. Батько й мати любили свого одинака над усе і стерегли, як ока в голові. Головно мати. Боялася пустити Василька за ворота на улицу або в поле. Він міг бавитися лише в дома, в хаті або на подвір'ю. Та Василькови було і того досить. Подвір'я таке чисте, все гарно заметене, широке, було куди побігати! А до подвір'я припирав шкільний городець, обведений високим парканом. Василько входив туди часом, отворивши собі малу фірточку, походив по городі і вертав назад на подвір'я. Був щасливий і вдоволений і навіть не думав про те, чи ще є десь ширше подвір'я, більший город і взагалі не цікавився тим, що було десь там, за високим парканом.

Аж одної весняної неділі, коли Василькови було вже шість літ, взяв його батько з собою на прохід, далеко, за село. Що за дива побачив Василько, коли вони з батьком вийшли на широкі поля, за якими виднів густий ліс! Василько заєдно оглядався на всі боки і не посідався з радости! Він радби був іти ось так далі й далі, без кінця, бо що хвиля бачив щось нове, гарне, нечуване, невидане. А коли батько завернув уже до дому, Василько взяв батька за руку і показуючи на ліс, до якого не встигли дійти, запитав:

— А що є там далі, за тими лісами?

— За лісами, мій сину, є поля, луки, гаї, села, такі, як наше і більші, малі містечка і великі міста.

— І те все наше? — запитав здивований Василько.
— Я думав, що наш тільки город і цей кусень поля.

— Так, сину, город і цей загін поля, то наше, то значить моє і мамусі і твоє, бо ми з мамою на це працювали, дбали і купили. — Але ті всі прочі поля, ліси, левади це також „наше“. Це не тільки моє і твоєї матери, але й усіх людей наших, які говорять українською мовою. Це все є спільна українська земля — а кождий Українець має на ній свою частку, котру управляє. Розумієш?

— Розумію, — відповів Василько — українська земля є наша, бо ми — Українці. Але чому вона наша?

— Тому наша, Васильку, що ми перші перед віками тут поселилися, як ще не було тут інших людей. Нашим трудом ми управили ті поля, які колись стояли облогом, побудували ці села і міста, а наші прадіди і батьки боронили цю землю перед ворогами, які хотіли відібрати собі її готову, управлену і забудовану. Ця земля зрошена кров'ю наших прадідів, що гинули за неї, засіяна їхніми кістками. Тою працею і кров'ю ми купили цю землю і тому вона наша — українська.

А чи я пізнаю колись всю нашу українську землю?

— Побачити її цілу, це не так легко, бо дуже вона широка і розлога, наша Україна. Але як підростеш, то мусиш її пізнати, бо тільки той, що пізнає добре свій рідний край, буде знати всю його красу і буде його щиро любити. А нині ти ще маленький, то вчися любити своїх батьків і своє мале поле, щоби колись міг полюбити всіх своїх братів і всю Україну.

Ігорків.

Рідна стріха.

Любіть свою хату,
Хоч і небогату,
Тут ви бігали до мами
Дрібними ногами.

Тут ви підростали,
Божий світ пізнали,
Звідси батько вас за руку
Вів в школу, в науку.

Тут ваша утіха,
Радість і потіха,
Гей, нема то, нема в світі,
Як та рідна стріха!

Богдан Лепкий.

Родимий край.

Щиро я тебе кохаю,
Любий мій, родимий краю!
Землю ту, де я вродився,
Виростав і в школі вчився.

Люблю рідні, сині гори,
Збіжа лан, мов буйне море,
Люблю ті прегарні цвіти,
Що в них край мій приодітий.

Люблю рвучії потоки,
Бистрі річеньки, глибокі,
Що зеркальне плесо мають,
Ясні зорі відбивають.

Люблю ліс, густу діброву,
Люблю траву ту шовкову,
Люблю степ і ті могили,
Де борці колись спочили.

Люблю синє небо рідне,
Що, ласкаве і погідне,
Весь мій рідний край вкриває,
Всю Україну прикрашає.

Ю. Ш.

З чого пішла ворожнеча між котом і псом?

Жив собі давним давно чоловік та жінка і мали вони золотий перстень. Цей перстень мав ту чарівну силу, що приносив своїм властителям щастя. У кого був цей перстень, той мав всего по достатком.

Та властителі перстеня не знали нічого про цю тайну силу і продали перстень дуже дешево.

Як тільки в хаті не стало перстеня, то чоловік і жінка зубожіли цілковито. В їх хату загостили нужда і голод.

А мали вони в хаті песика і котика, що мусіли тепер разом зі своїми хазяїнами терпіти голод і злидні.

Якось то зібралися котик і песик на раду, як би то привернути назад достаток у дім господарів.

Песикови прийшла скоро дуже добра думка.

Наші господарі мусять дістати назад свій перстень, — сказав він котикови.

— А я знаю навіть в котрій хаті знаходиться тепер цей перстень. Біда тільки, що він так захований, що ніхто до нього не може дістатися — відізався котик.

Коли так, — сказав песик, — то ти злови мишку і прикажемо їй, щоб перегризла дірку в скриночці, де схований перстень і щоб вибрала його відти. Як мишка не схоче, то ти загрози їй, що розірвеш її на кусочки.

Ця рада подобалася котикови. Він зловив мишку і всі троє вибралися в дорогу до тої хати, де був перстень.

По дорозі прийшли над велику ріку. Котик не вмів плавати, то-ж песик взяв його і мишку на плечі і переплив щасливо на другий беріг.

Вкінці дібралися до тої хати, де в скриночці був захований перстень. Мишка прогризла в скриночці дірку і вибрала перстень. Котик сховав перстень в ротик, випустив мишку на волю і пустився враз з песиком в дорогу до дому. Переплили ріку і далі в дорогу. Та тепер котик не дожидав на песика, що мусів не раз накладати дороги, щоб виминати хати, стайні та огороди. Котик перескакував плоти, вилізав на дахи і біг все вперед. Песик лишився по заду.

Котик прибіг перший в хазяйський дім і віддав господарям перстень.

Господарі зраділи дуже і чоловік сказав до жінки: „Видиш, який наш котик щирий для нас. Тепер мусимо добре дбати про нього, як про рідну дитину“.

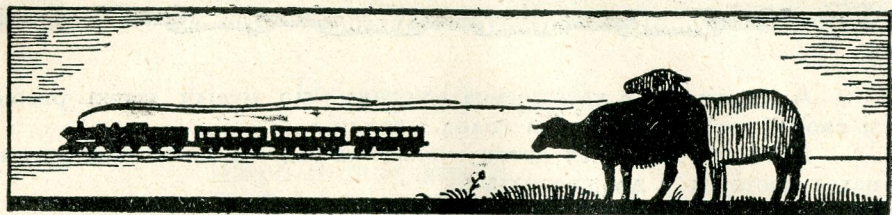
Вкінці прийшов домів і песик. Господарі набили його, думаючи, що він цілком не дбав про те, щоб помагати котикови роздобути назад перстень. А котик сидів мовчки на печі, муркотів собі під носом і не сказав господарям правди.

Песик загну́вався дуже на котика, тому що він ошукав його і не подбав про те, щоб господарі віддячилися і йому за труд около відшукування перстеня.

З того часу пес все гониться за котом, щоб відплатити йому за невірність та підступність.

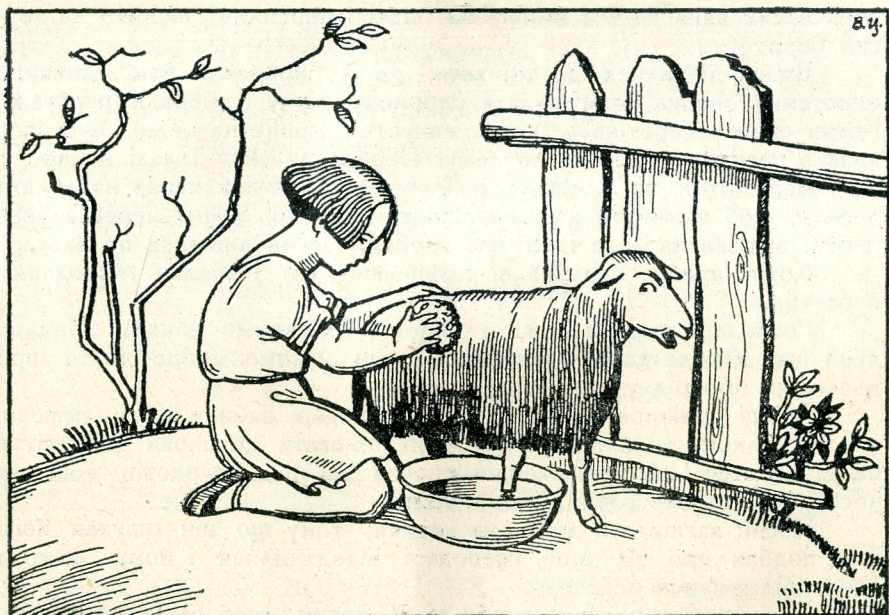
З румунської мови переклав: С. Лакуста.

Місс Пір.

Хтож була ця місс Пір, яка навчила Лію чистити черевики? Це була англійська панночка, що приїхала до Фльоренції з далекої-далекої країни кораблем і залізницею. Коли Левцьо мав два роки, говорив він трошки по італійськи, бо мама, тато, дідо і бабця говорили з ним

завжди по італійськи, але він не розумів і не говорив по англійськи. Тоді тато й мама подумали, щоб спровадити панночку з Англії, з краю, де всі говорять по англійськи і де є багато машин, багато копальнь вугля та багато кораблів. Дім місс Пір стояв поруч з одною копальною вугля; навіть під її ґрунтом, під самою землею були шахти

копальні, — великі-великі діри, куди входили люди, що добували вугіль. І всі вівці, які паслися на цім ґрунті, були брудні. Тому місс Пір, коли ще була маленька, думала, що нема на світі білих овець.

Але одного разу поїхала вона залізницею зі своєю мамою і коли якийсь час стояла звернена лицем до вікна, побачила білі вівці.

— Диви, мамо — кричала дуже здивована, — диви, скільки білих овець!

Зовсім природно, що ці слова сказала по англійськи, бо англійська мова була її рідною мовою.

А мама відповіла:

— І наші вівці робляться білими, як їх скупати. Видуються брудними, бо почорніли від вугляної пилуки!

Ледви вернула домів місс Пір, побігла на поле, зловила одну овечку, принесла її на подвір'є, обмила добре і завважила, що мама казала правду. Сильно чорна вода спливала з овечої вовни; вона була зовсім змішана з вугляним порохом. А овечка, після цієї купелі, стала ціла біла й чиста, як ті, що їх бачила із вікна поїзду.

Гей, овечки!

Плаями, овечки, плаями, плаями,
Гей, ще ясне сонце не згасло над нами.

По горах, по долах звенять наші речі,
Ще нам не сплісніли літа молодечі.

Бистрі струї ринуть з верхів долинами
І бистрі молодці ростуть межі нами.

Гей, бистрі, гей смілі наші Верховинці,
Гуцули чи Бойки — усі Українці.

Хлопці, як соколи, хлопці то як дуби,
Хто їм ворог лютий тому вкажуть зуби.

Гомонить їх пісня — грають на сопілці:
Ще нам не погнили ковані топирці.

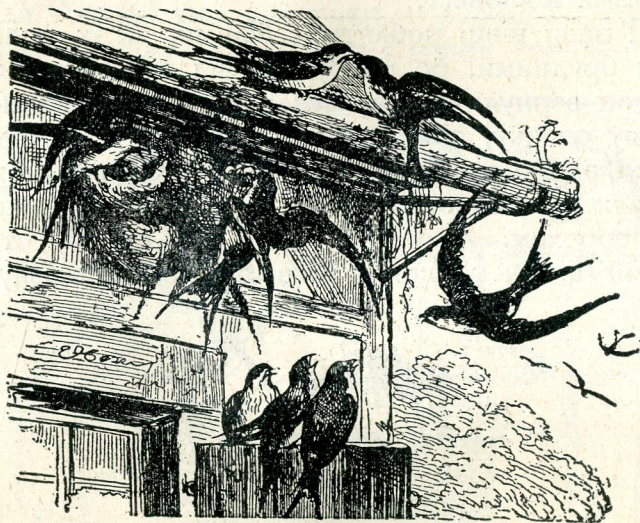
Стоїть ще Говерля високо над нами,
Плаями, овечки, плаями, плаями!

Марійка Підгірянка.

Пташині гнізда.

Чи ви бачили коли пташине гніздочко?

Певно, що не одно з вас мусіло бачити гніздо воробчика або іншої маленької пташки в стрісі і в корчах серед поля; ну, а вже певно кожде бачило гніздо бузька на хаті і гніздо ластівки під стріхою дому або школи. Чи приглядалися ви коли, як майстерно зроблене гніздо ластівки? Станьте собі колись здалека, щоби пташини не сполошити і дивіться скільки труду коштує це їй, зліпити з глини малий кусень гніздочка! А ціле гніздо! Скільки

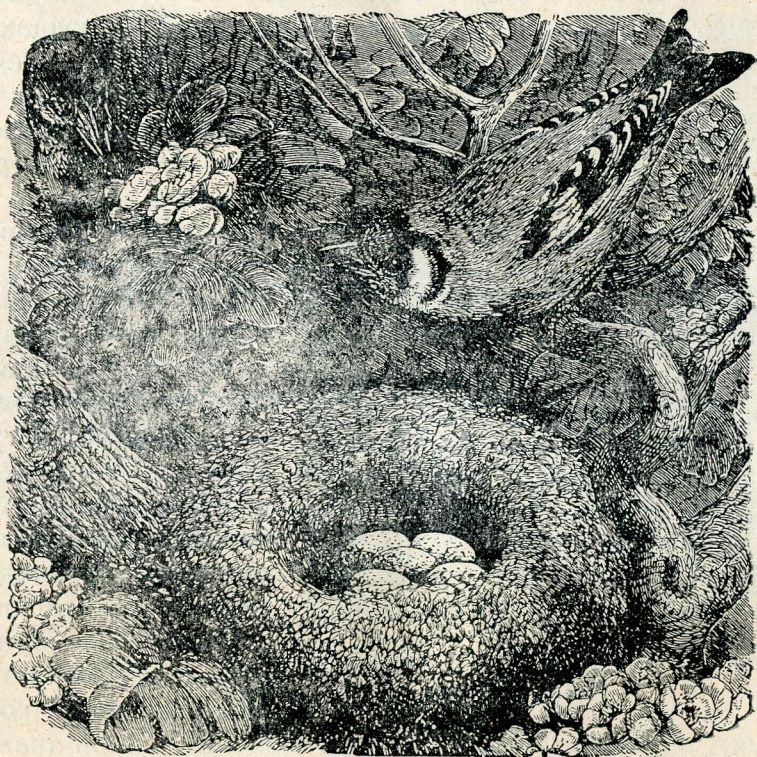

Ластівки при будові гнізда під стріхою.

разів мусить пташка полетіти над погічок, чи над річку і принести в дзьобку кришечку глини або болота! Скільки разів мусить бузько-батько принести по гилячці, щоби бузьчиха-мати увила з того всего велике гніздо на дасі хати!

А треба вам знати, що скільки є в світі різних птахів, маленьких чи великих, стільки є різних гнізд, бо кожний майже рід птахів буде своє гніздо інакше і в іншій місци. Мало пташок буде свої гнізда з глини, як ластівка. Інші будують їх з листя, піря, волосіння і моху, деякі

сшивають свої гніздочка з листків (прим. кравчик) так, що лист пришивають до листа волокном з якої будь рослини — і тут замість ігли служить їм власний дзьобок. Всі гнізда вистеляють собі пташата маленьким пірям, пухом, сухим листячком, а навіть папірчиками, щоби було легко й тепло молодим пташеняткам. Бо гнізда будують собі вони головно для молодих, щоби було їх де вигрі-

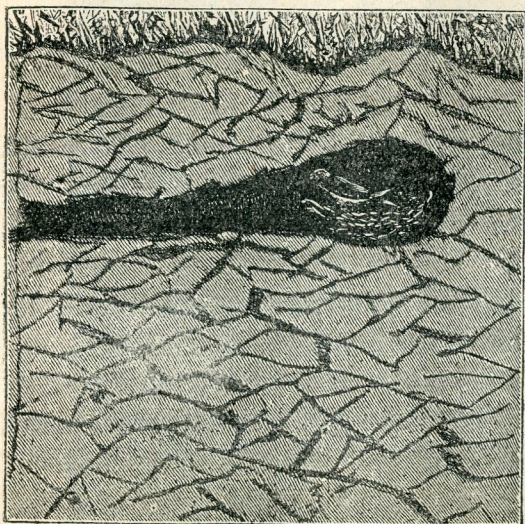
Гніздочко щигла

вати й кормити, заки навчаться літати, та щоби й їх і себе було де схоронити перед дощем і студінню.

Перелетні птиці, що на зиму відлітають в теплі краї, лишають у нас свої гніздочка порожніми, а вертаючи з весною назад, тішаються, як застануть їх у добрім стані, а плачуть, як застануть своє гніздо розбите бурею, чи шкідником. Розбите гніздо мусять пташки на ново буду-

вати, а ушкоджене поправляють. Звичайно батько приносить матеріал, а мати звиває гніздо. Бо кожна родина птиць буде собі окреме гніздочко. Лише в полудневих краях є такий рід птахів, що будують одно велике гніздо, ніби дім, а в ньому окремі переділи для кожної родини з того племені птахів, так як кімнати в наших домах.

Ріжні птиці звивають своє кубелечко в різних місцях. Приміром ластівка під стріхою, бузько на стрісі, воробчики в стрісі, в стіні, в мурі, всякі пільні пташки в куцах тернини, лісові на деревах і в дуплах дерев та в печерах

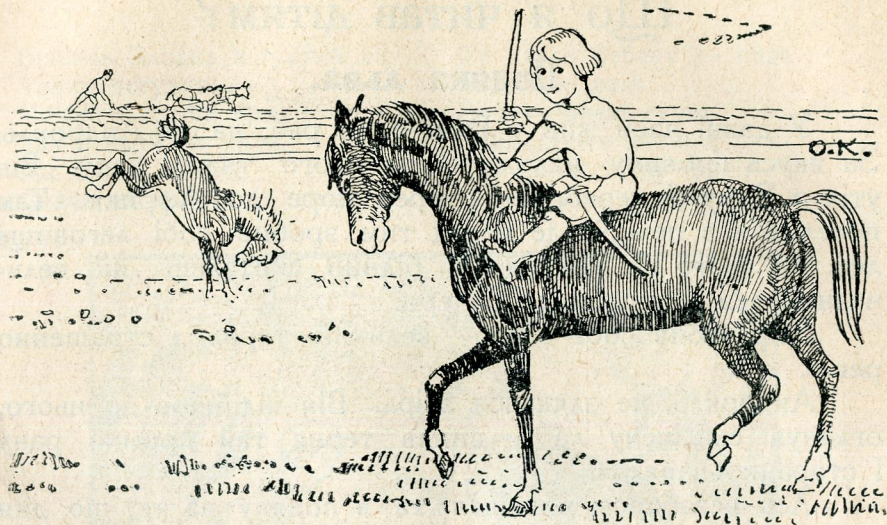

Гніздочко ластівки-берегульки в земли-стіні берега ріки.

над берегами рік і потоків. Орел високо на скелі, а жайворонок просто на землі — в розплузі! Вибираючи місце на гніздо, пташина мусить уважати, щоб воно було безпечне від хижаків і добре сховане від нечемних дітей, бо є такі несовісні хлопчики, що з зухвалости й безсердечности нищать пташій гніздочка і викидають молоденькі пташата на двір, де вони марно гинуть. Якби вони знали, скільки труда коштує

пташку, збудувати гніздо і вигріти молодих, і якби знали, як старші пташки плачуть і проклинають тих розбійників, що їм нищать їхні хатки і дітей, то вони би цього поганого вчинку ніколи не допускалися! Я сам раз бачив, як одна пташка жалісно нарікала, літаючи навколо зруйнованого гнізда і до другого ранку згинула з жалю за своїми молодими. Думаю, що з вас, діти, ніхто ніколи не рушить пташиного гніздочка і встереже його перед кожним лихом, бо ви знаєте, як важко птичці збудувати таке гарненьке гніздочко, що є хаткою і колискою для пташиних діточок!

Коні.

Гей, ви наші коні сиві,
Гнучкошиї, довгогріві,
Чи при плузі, чи при возі,
При роботі, чи в дорозі,
Все ви жваві, гладкі, чисті,
Скорі, а не норовисті.

І за те ви, коні, наші,
Дістаєте сіна - паші
І вівса до жолібця,
А то й цукру і хлібця.
Вам сплітають гриву в коси
І ведуть на пашу, в роси.

А як звіється війна —
В стайні коника нема.
Він буяє вітром в полі
Там, де добувають волі.
Коник гарний, коник добрий,
Коник на війні хоробрий.

Богдан Лепкий.

Потяг.

Дзінь, дзінь, дзінь! Потяг відходить: Лялька плаче — Ганя тішить...
До відходу Ромко дзвонить. Вуха виставив наш „Міші“...
Діти в крісла посідали Невгомонна „Аза“ скаче...
І валізки поскладали. Потяг рушив: шу-шу, ша-ша.

Пострівайте, хтось гомонить...
— Я спізнився! — Не догонить.

Галя Звонницька.

Що я читав дітям?

Подяка льва.

У давні часи жив у Римі один раб, на ім'я Андрокль. За якусь провину наложено на нього тяжку кару. Він утік з Риму й перебрався через море до Африки. Там поселився в печері, де перед тим зробив собі леговище лев. Та сього не запримітив бідний скиталець, як величезний лев прийшов до печери.

Звір забив собі в лабу великий тернь і страшенно ревів.

Андрокль не злякався звіра. Він підійшов до нього, оглянув скалічену лабу, виняв терне тай промив рану і старанно завязав.

Лев незабаром вигоївся та в подяку за те, що дня приносив Андроклеви кусень мяса зі своєї добичі.

Так пройшов де-який час, а в кінці Андрокль покинув печеру і подався між людей. Але його незабаром зловили і в тяжких кайданах привели знов до Риму. Тут вдруге його судили тай призначили до борби з львом у цирку.

В призначений день вивели Андрокля на арену перед глядачів і випустили на нього з клітки великанського льва. В цирку на хвилю стихло. Багатотисячна товпа жорстоких і кровожадних Римлян цікаво стежила за тим, як лев розідре безборонну людину. Лев, коли поглянув на Андрокля, підійшов до нього та почав лизати йому руки... Це був той самий лев, якому Андрокль колись вигоїв був ногу.

Їх обох знова звела доля до купи.

Товпа зацікавилася на цей вид ласкавості й благородності дикого звіра.

З десятків тисячів грудий залунав могутний оклик: — „Волю для Андрокля й льва!“

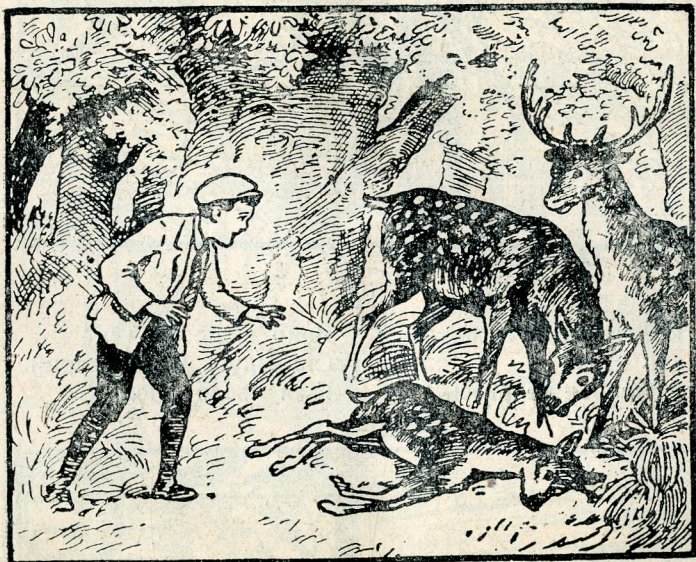
І від того часу можна було бачити Андрокля, як ходив по улицах Риму зі своїм львом.

Добре серце.

I.

Вийшов Влодко в густий ліс
Трохи погуляти,
Можеб і грибів приніс
Для неньки до хати.
Аж оленя молоде
Скаче на поляні —

Та нараз бебевх — паде
Біля нені-лані.
Стоять олені сумні.
Жаль дуже дитини,
Що качаєсь на траві,
Може бідне й згине?

II.

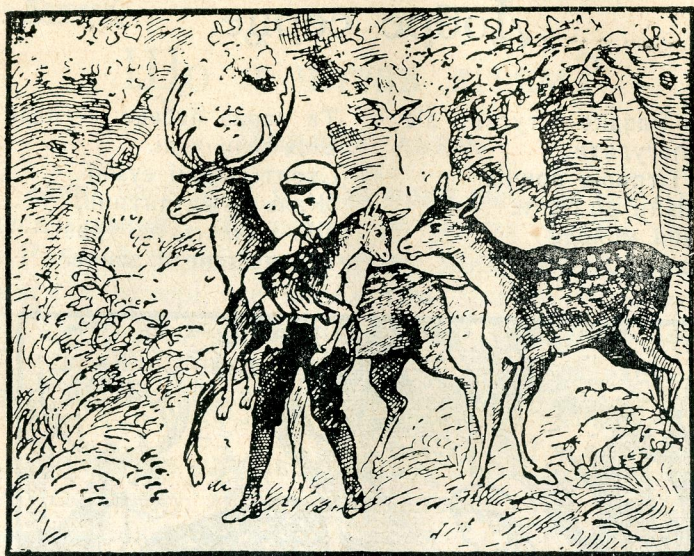
Влодко довго не думав,
Взяв мале на руки,
Він знахора в селі знав,
Сей вкоротить муки...
І пішов так через ліс
До знахора хати,

За ним батько серед сліз
Й мати оленяти,
Бо не знають вони ще,
Що то Влодко хоче,
Може з оленям втече,
Кудись в світ за очі?

III.

Ось вже Влодко увійшов
До знахора хати,
Сказав йому поздоров
Тай почав благати,
Щоб оглянув звірині
Ізвихнену ногу,

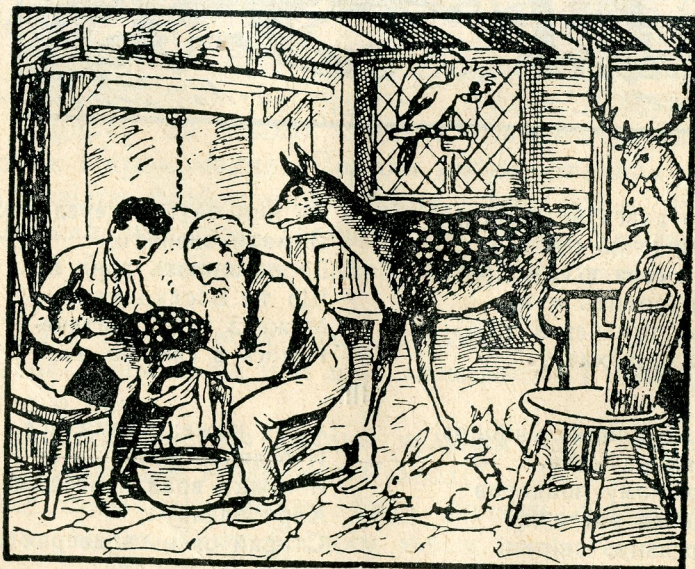
А дід каже: »Чому ні!«
Й оглянув небогу.
Й ніжку враз перев'язав
Хору оленяти,
Старий олень в дверях став,
Мати серед хати.

IV.

Оленятко тиждень весь
Не кидало хати,
А за тиждень уже рвесь

Воно в ліс гуляти.
Сів дідусь коло дверей.
Біля нього Влодко,

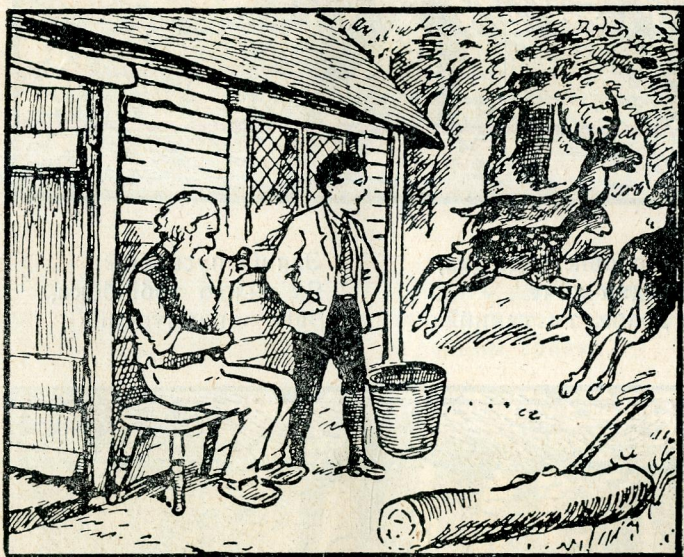
Рветься серденько з грудий,
Так йому солодко.
Каже: »Діду, піду сам

Хворосту принести,
Принесу, поможу вам
Ще й ватру розвести«.

V.

Пішов Влодко в ліс густий
Тай хворост збирає,
А веселий він такий,
Пісеньку співає.
Шумить в лісі бук і дуб,
Ліщина шепоче,

Скачуть олені, де зруб,
Оленя дрібоче —
І їм також так якось
Любо — веселенько...
»Добре« — думають — »найшлось
Між людьми серденько!«

VI.

»Уже хворосту досить«.
Думає хлопчина,
Тай із хворостом спішить,
Де діда хатина.
Ось біленька вже стоїть
Хатина край ліса,

Аж глядить: зловив у сіть
Зайченят гульвіса.
»Бідні зайчики, сеж гріх
У сіти ловити,
Випущу я їх усіх —
І їм мило жити«.

VII.

І схилювся тай пустив
Заяців із сіти,
Заяці, мов хто гонив,

Помчали між цвіти.
Аж тут чути: гав, гав, гав!
Влодко підвів очі,

З псом чоловік надігнав,
Бити Влодка хоче.
»А ти, драбе, ти такий?

Заяців пускаєш?!
Як вилою тобі боки,
Ввік попам'ятаєш!»

VIII.

«Гудзя, гудзя, Бриську, в мах!»
Пускає собаку —
«Лови, лови!» А в руках

Держить драб ломаку.
Влодко в ноги, що лиш сил,
А за ним собака,

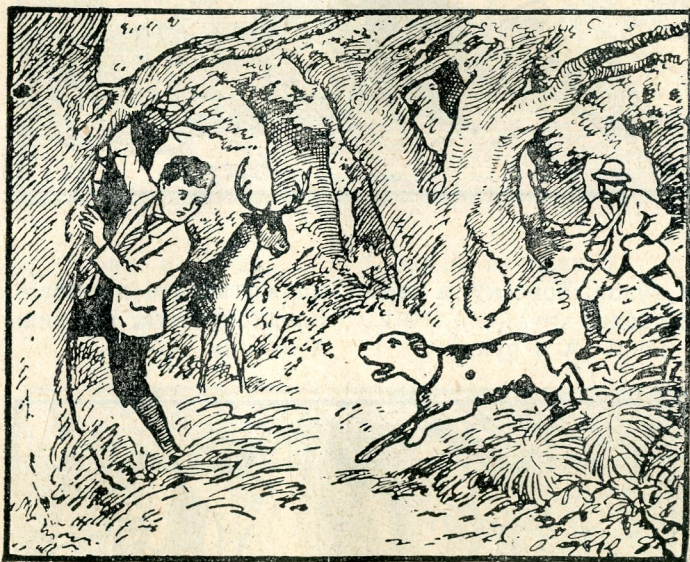
Наче де дістала крил,
Свистить ще й ломака.
Ой, біда буде, біда,

Куди тут тікати? —
Не втечеш вже нікуда,
Прийдесь пропадати.

IX.

Хоч на дуба утекти —
Та і то хто знає,
Чи вратуєшся так ти,
Чи й там не спіймає
Із ломакою той драб,
Що зайчиків ловить —

Не поможе дуб ні граб —
Вже молитву мовить...
Влодко й хопив за конар,
Душа стала руба, —
Аж тут олень, мов зза хмар,
З'явився край дуба.

X.

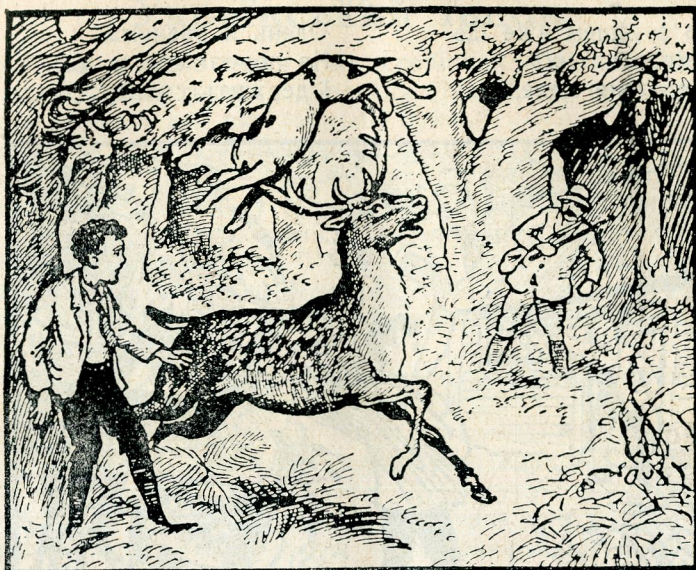
Ну, і справжнє диво див:
Олень розігнався,
Пса на роги ухопив,
Пес не спам'ятався,
Як у гору враз помчав
Наче мяч пукатий,

А потому знов упав
На роги кріслаті.
Потім олень ще летить
З рогами на драба,
Мов трепета драб тремтить
І скрився за граба.

XI.

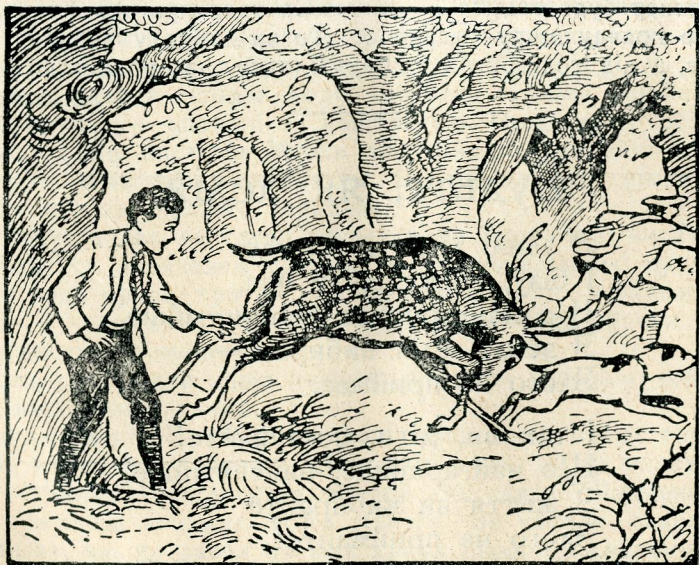
Влодко з дива зацікавив!
Нема небезпеки?
Було двох аж ворогів

Тай пішли на втеки...
Олень силу знає штук —
Наперед дав роги,

Кинув злодій друк із рук
Тай розпустив ноги...
А собака теж за ним

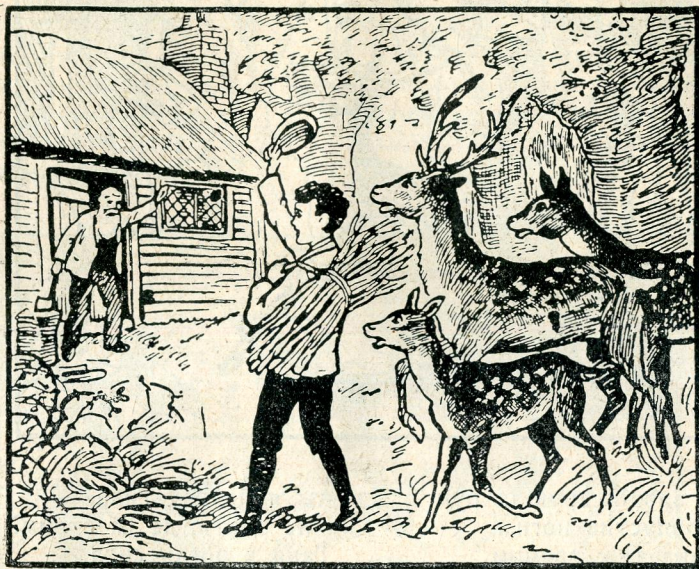
Аж язык спустила —
І не знати, де їм стрим?
Така в рогах сила.

XII.

Влодко з ріщем вже іде
Тай співає з тиха
За ним олень мале,

Олень й олениха.
На порозі стоїть дід
І держить сокиру:

»Ну, тепер буде обід!«
Влодко правду ширу
Оповів, а дід тоді:

»Ся твоя пригода —
То за доброту тобі,
Влодку, нагорода!«

Я. Вільшенко.

Будьте, як лелія!

З землі лелія виростає,
І білу, чисту шату має,
Що найгарнійше, найчистійше,
З землі лелія вибирає —
Злого не приймає.

І так ви, діти, поступайте!
Що найгарнійше, найсвятійше,
З життя ви вибирайте —
Злого не приймайте!

о. Г. Костельник.

Український танок.

Вже кілька разів писав я на сторінках «Світика» про танки, про їх велику користь для скріплення тіла та для придбання йому гнучкості й милої для ока гармонії рухів.

Танок — це відміна звичайної руханки, яку ви всі по школах управляєте. Танок — це руханка форми й ритму. Кождий танок має свою спеціальну форму, яка надає йому питомий характер. А ритм — це докладність виконування всіх рухів, з яких кождий танок формується.

Наука танку — це не легка річ, якби це неодному так спершу здавалося. Це штука — штука мистецьких рухів, що з грецька називається: хореографія.

Греки — цей найкультурніший народ у давних часах — дуже велику увагу звертали на танок.

Танків учили в старинній Греції по школах. З гаю Академоса — перенесено науку цієї штуки до всіх гімназій (але не таких гімназій, до яких Ви тепер ходите та «фасуєте двійки» за греку й латину). Покровителькою танків назначено музу — Терпсихору.

Після цих старинних взорів постановив один швейцарський музик і професор руханки — Далькрозе — відновити науку танку тай це йому вповні удалося. Він уложив основи й методу цієї науки, яку названо від його імені — методом або школою Далькроза. Із цієї школи вийшло багато славних мистців танку, які сей новий спосіб навчання танків рознесли по всьому світі.

В Парижі основано навіть окрему академію танків, де учать після правил Далькроза усіх танків, а головню — національних. А треба Вам знати, що нігде не пробивається так ярко характер кожного народу — як у його танках і піснях.

Тепер доперва пізнали люди, що нема кращих танків — над танки своєрідні — народні — національні. Представте собі образ, як би то смішно виглядав Мурин при танку «коломийки», або Папуас, який намагавбися вибивати босими ногами грімкий такт «козака», або загонистого «аркана».

А тепер знов: як гупо виглядатиме Українець, чи Українка, що стареється з запалом танцювати «національний» муринський танок в роді «фокс-трота», чи «черлестона» зі всякими «паседублями» й «блюсами»... Це таке саме, якби вола убрали в шори й запрягли до автомобілю...

Тому то кождий нарід повинен плекати в першу чергу свої питомі, національні танки.

Таких танків і пісень, які має український нарід, годі в цілім світі найти йому рівних. Тільки на жаль ми не знаємо своїх пісень і танків. Нас доперва Німець (як сказав Шевченко) або инший чужинець учить всего рідного. Ви читали певно нераз у часописах, які то лаври по всіх краях Європи й Америки збирав український національний хор Кошиця. Як то царі й князі схиляли

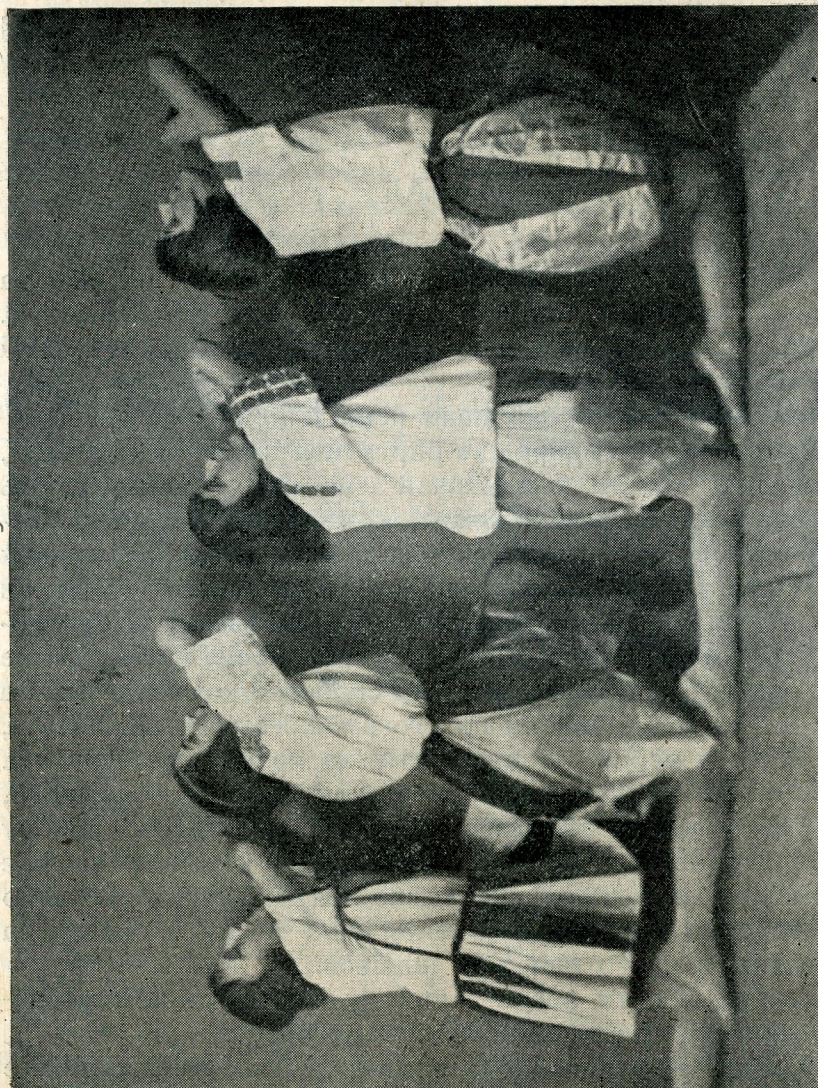
свої короновані голови перед славними танцюристками російських балетів, що по своїй генеальогії були укр. походження, а до «русскости» приневолити їх обставини.

Група учениць і учеників хореографічної студії у Львові з провідником п. М. Гонгарем по середині.

Останніми часами видно у нас зміну в користь українських танків. Від перших спроб звісного й небуденного танцюриста

Авраменка — проводить в життя ідею віднови й угрунтовання українського танку — молодий мистець Михайло Гонтар. Він за-
ложив курси ритмічної руханки й національних танків у Станисла-

Хореографічна композиція М. Гонтара п. з. „Пташиний спів“, у виконанні учениць курсу:
Ніжанковської Дарії, Галуцінської Натаки, Мартинківної Марійки і Башківної Оленки.

вові, у Львові, а тапер у Перемишлі. На жаль не знаходить він ще
належного зрозуміння серед нашого громадянства, хочай тішить
великою симпатією своїх малих учеників. Родичі, які бажають дати

своїм дітям всестороннє гармонійне виховання — повинні посилати їх на курси ритмічної руханки п. Гонтара. Хто знає, чи зі школи цього пропагатора нашого танку, не вийде якийсь великий талант, що рознесе славу українського танку по всьому культурному світі.

Люлі.

Люлі чекає...

Другий день уже, від найпершого рана, година за годиною, повний томливого неспокою і болячої туги. Справді — так довго і з такою тигοю не ждав ще Люлі на свого пана ніколи.

Але що це таке, що пана нема й нема?

Люлі бажавби найрадше вирватися з темної комнатки, в якій його від учора замкнули і шукати за паном скрізь і всюди, по всій хаті, в кожній комнаті, за кожними дверима, нехайби це і важкі дубові двері від сіней, біля яких вартує суворо старий Плутан. Люлі так довго ридавби своїм тихим риданням, так довго дерби своєю білою лабкою об тверду стіну, покиб йому пан не відтворив і так радісно та пестливо не взяв свого укоханого песика на руки, як тоді, давно-давно, того тихого осіннього вечера, коли Люлі в перше став шукати за паном по всій хаті.

О, Люлі ще сьогодні розпізнає двері тої комнати, коли тільки запах розмальованого на них білого лякеру подразнить його ніжний нюх. І він усе ще начеб-то почуває лагідний гомін голосу, яким важко недужий пан в ту хвилину щось говорив до нього, і бачить пана всього в білому, на краї ліжка, з якого пан тоді підвівся.

Все те, все те зберіг Люлі чудним спомином у своєму убогому, але глибоко вдячному серці.

Правда — одного не розумів тоді Люлі гаразд, а саме гніву пані, з яким вона побачила розкритого пана тай панову забаву з песиком. Але те тямить Люлі, що того вечера замкнули його вперше в ту самотну, темну комнатку, в якій він карається тепер.

Так тут скучно, так страшно скучно...

В куті стоять дві мисчини з Люлевою їжою, одна ще з учора, а друга свіжа, нині принесена. Але Люлі навіть не кушав нічого. Бо Люлі нехоче ні їсти, ні пити ні бігати по подвір'ю, Люлі бажавби тільки одного — побачити свого пана, загавкати до нього радісно, припасти до нього, скакати панови до самого лиця зі своїми кумедними цілунками і вчути ще раз пановий голос. Але пана нема й нема. Рано Люлі шукав його по дворі, опісляж хотів до покою, але сердита куховарка вхопила його й кинула знову в німу самоту темної комнати.

І знову Люлі страдає безконечним доживанням... Він чує тепер виразно, що там, за неприходимими дверима, в недоступних йому покоях, мусить бути багато людей. І чути там якісь чужі голоси, гомони, глухі оклики, протяжні скромні співи і плач. Плач пані повний розпучливого голосіння, плач панового брата, короткий і вриваний мов судорожний сміх, і діймаюче ридання малого Влодка. Нічого з того не розбирає стрівожений Люлі, все те для нього мертва тайна, але глухі гомони лякають його і пригноблюють його бідне серце, як важкий камінь.

Ах, якби тепер, раптом побачити пана..!

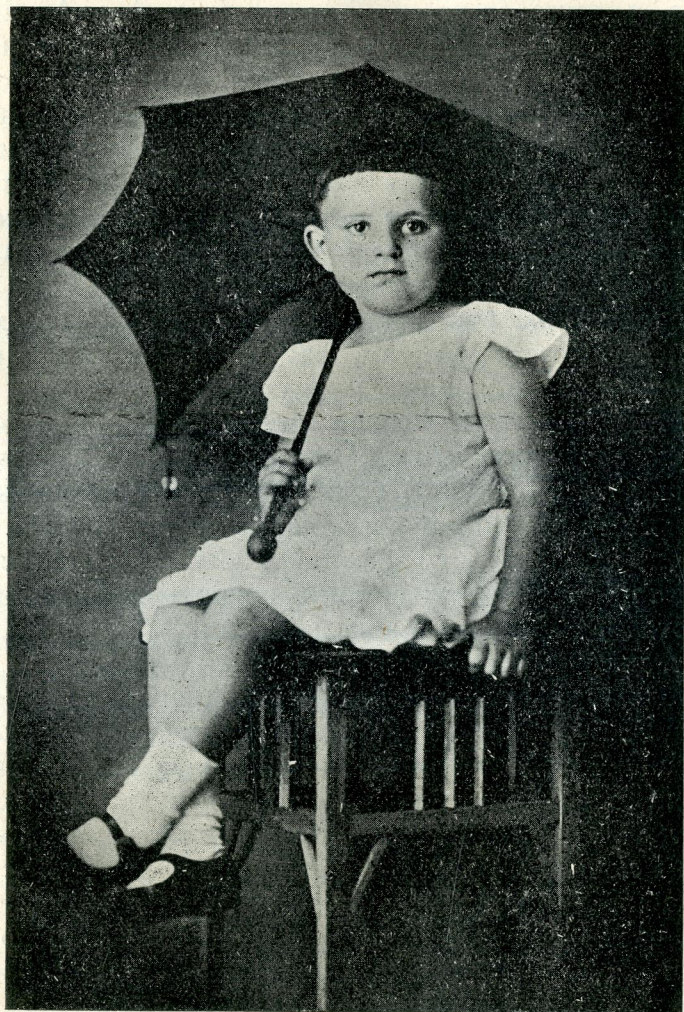
Згодом Люлі починає бігати від одного кута до одного, доторкає їжі і заразже кидає її, насторожує вуха і на хвилю сидить тихесенько, а далі припадає до дверей і болючо, як розплакана дитина, стає скавуліти. Опісля він зривається і вискакує на вікно, потім знову прискакує до дверей і починає гризти їх невмолиму твердь, стає на задні лапки і повний горіючої нетерплячки дреться на двері і рветься геть. Спершу ніби гнівно й голосно, а далі з тихим і діймаючим скавулінням, як ридання безсоної дитини в самоті глухोї ночі.

До пана, до пана...

Але пан в покоях, не чує його ніхто. В понурій темряві тої чорної комнати, де лежав пан, горить ще тільки одна висока свічка неворушним жовтавим сявом. Вянуть тихо тут і там недоладно порозкидувані й потоптані цвіти і мерехтять на засміченій підлозі щось сріблом мережене, смутне і горесне, як срібlistі блиски панової домовини...

Остан Грицай.

Маленька Орися.

Хто цікавий: — подивися
Я Ставнича є Орися,
В мамці сиза я голубка,
А в татуся люба любка.

В школі й в школі все мамуся,
Тож я все коло татуся,

Татко книжечки читає,
Образочки поясняє.

Хоч читати ще не знаю,
Бо три весни тільки маю,
Та книжки вже люблю сильно,
„Світик“ оглядаю пильно.

Як вже трошки більша буду,
То завдам собі я труда
Тай читати научуся —
Навчать татко тай мамуся.

Я в татуса любя любка,
В мамці сиза я голубка,
Я Ставнича є Орися —
Хто цікавий — подивися!

Я. В.

Гордий хрущ.

Серед ліса стояв великий мурашник. В ньому жили працьовиті мурашки. Вони були бідні, не мали великої сили, але їх витревала праця була надією на кращу будучину. Вони знали, що без праці їм прийдеться загинути — зникнути з землі. А того вони не хотіли. На дереві, яке росло над їх теремом, жив великий хрущ. Він нічого не робив, не дбав про будучину, тільки зїдав сочисті листки дерева і гордо дивився в долину, де суєтливо працювали мурашки. І захотілось йому покорити маленьких мурашок, хотілось йому забрати все те, що вони за час свого життя надбали.

Хрущ, разу одного усівши на мурашник, почав кричати:

— Гей, ви, мурашки, від нині я тут господар. Що є кращого й лучшего у вас, повинні мені віддавати. Ви мої невільники.

Мурашки, побачивши великана, засміялися:

— Ти один, а нас тисячі. Наша витревала праця не дасть нам загинути, а причиниться до твоєї смерти.

Своєю збірною силою, відвагою й охотою до життя, почали мурашки своїми маленькими пищиками довбати крилця хруща. І згинув хрущ. І було йому те, що всім буває, хто посягає на чуже життя й майно.

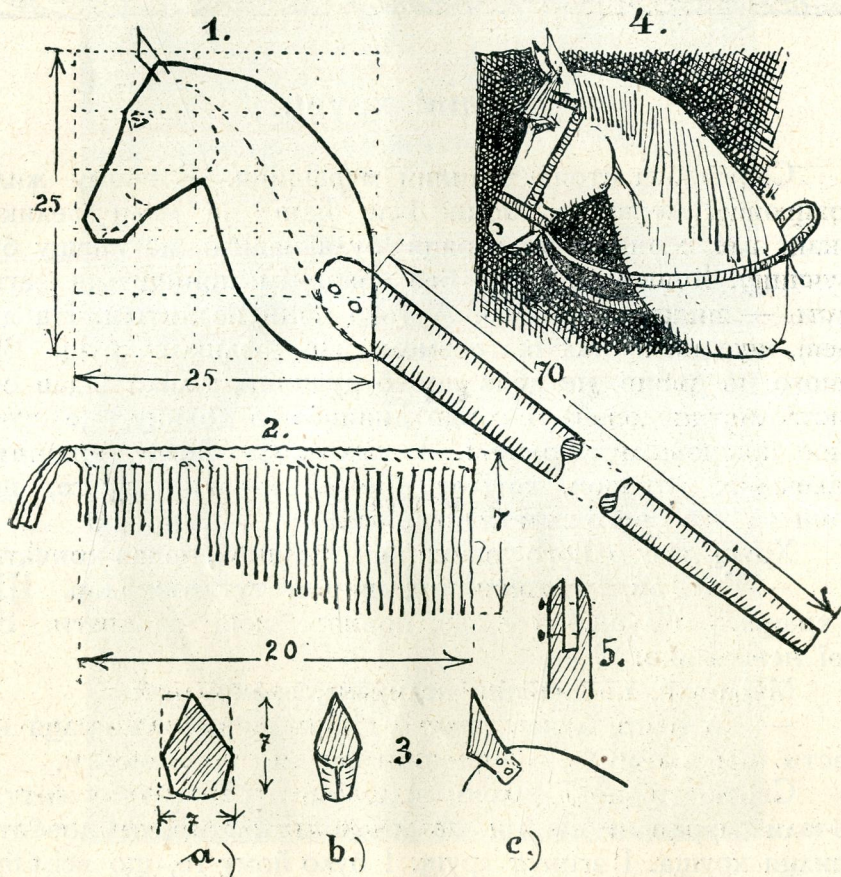
Г. С-люк.

Наші забавки.

Дерев'яний коник.

Місяць май — це початок веселих забав та ігор на дворі. Кожде з вас, любі Читачі, має якусь улюблену забавку, якесь заняття на свіжому воздуху. Через цілу зиму досить було сидження в хаті. Тому в маю кожде з Вас, через цілий день уганялоби по дворі як довго лише можна, доки мама чи тато не скаже — досить!

Ви певно читали про »Юрчика Кучерявого«: які то пригоди він переживав.

Найбільше Вам (я це знаю) подобалося, коли то Юрчик герцював на конику по базарі!

Правда, що так?

І Ви також так хотілиб погерцювати? Можете й Ви такі герці виправляти!

Нехай кожде змайструє собі власним промыслом коника з дерева й сукна — і нехай пускається на нім у «світ поза хату» пригод шукати.

Як зробити собі самому коника — то я скажу Вам про це докладно.

Деревляний коник, як це бачите на образку, не вимагає багато праці ні заходів. Він складається з голови й шиї з гривною, що є прикріплені на доволі довгим патику. Голову коня можна вирізати ножиком (або ще краще пилочкою т. зв. «лявбзегою») з дощинки 5 — 8 *mm*. грубої. Щоби правильно виробити голову, треба на дощинці нарисувати квадрат, якого бік має 25 *cm*. і поділити його на 5 рівних частин. В той спосіб дощинка буде поділена на 25 маленьких квадратиків. У цих квадратиках рисується (після поданого взірця) голову коня, яку опісля вирізується пилочкою. (Гляди ч. 1 на образку).

Опісля малюється вирізану фігурку фарбою: сивою, брунатою або чорною — відповідно до цього — якої масти має бути кінь: «Сивий», чи «Каштан», чи «Карий». Чорною фарбою або чорнилом робимо очі й ніздря. (У «Карого» — можна це зробити білою або червоною краскою).

Малювати очі й ніздря треба з обох боків фігури. Опісля треба зробити з кусника старого сукна (чорного, сивого або червоного) гриву. Як така грива виглядає, маєте представлене на образку під ч. 2. Так приготовану гриву належить прибити цвяшками — верхом луку шиї. Уха — найліпше зробити з кусників шкіри. (Гляди на взір під ч. 3 — а — б — с на образку).

Так змайстрований кадовб коня прибивається до патики, округло витесаного, а довгого на 70 *cm*. У горі треба вирізати отвір (як це бачите під ч. 5.) щоби в ньому умістити кодовб, який належить прибити 2 сильними гвіздцями, або прикрутити 2 шурубами.

В кінці треба зробити упряж — уздечку з зубилами, або кантарок. Це робиться з тонкої шкірки червоної, або зі скравків сукна доволі сильно позшиваних. Уздечку чи кантарок треба прибити гарними цвяшками, що мають жовті півокруглі головки (в кождім залізнім склепі можна їх купити за кільканайцять сотиків).

От і вже коник готовий. Малий труд, кошта невеличкі — а скільки радості й милої забави буде із сього.

Ану, любі Читачі, спробуйте зробити собі такі коники, а побачите, що оплатиться Вам цей труд.

Виж прецінь правнуки козацькі! — А для кожного козака кінь був усім добром; був його вірним другом у нещастю і щирим товаришем у бою завзятім. Козак без коня — то так — як риба без води, не міг жити.

Тому й ви, на своїх деревляних кониках заводіть собі на оболонях чи левадах, забави й герці, які нагадувати Вам будуть діла славних ваших прадідів — козаків.

Ще недавно...

Ще недавно, — памятаю,
як нині се, мамо,
на шибках мороз сивенький
різьбив квіти рано.
Айстри, пальми, хризантеми,
білі кипариси...

Чудно й дивно було в хаті,
мов в казочнім лісі.
Чудно й дивно було тутки,
та чогось так сумно,
мов в тім домі, де зложили
мальовану трумну.

За се нині? Глянь матусю!
Глянь, люба, в віконце,
як там ніжно вже сміється
до нас гарне сонце.
Як там густо вже вкриває
трава всю долину,
як весна вже в зілля, цвіті
вбирає Україну.
Чудно й дивно також нині,
але так весело,
мов би ангел ходив тутки
по всіх наших селах.

Володимир Хронович.

Світ української дитини. *)

Слова Микити Магира.
Музика Володимира Пеліха.

Звільна

mf

Від Кав-ка - зу і від До - ну за Кар-па - ти і по Сян
рід-на пі - сня, рід-на мо - ва, рід-ний у - кра - їн-ський лан.

f

Як ши-ро - ка У-кра-ї - на, у-кра-їн - ське сер-це бе,
Все рід-нень - ке, до-ро-гень - ке, все нам ми - ле до-ро-ге.

*) Текст (цілий віршик) до цієї мелодії є надрукований в „Світі Дитини“ ч. 1 за 1923 р.

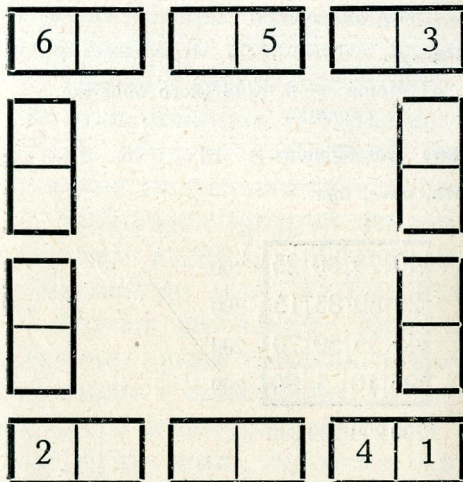
Загадки.

Льоготом.
(Подав Івась Михаліха).

1. Раз зійшлися наші букви
І з собою ся злучили,
Хоч було їх чотири:
Імя дівчини зложили.
2. Та недовго в згоді жили;
Третє — друге ображало,
Свої місця заміняли:
Так сімя риби повстало.
3. Та на тім не покінчилася
Слів негарна колотнеча,
Тай ще дальше продовжалася
Між буквами ворожнеча.
4. Перша — другу раз побила
Й перенеслася в моменті
І через се вона дала:
Назву кождїй водній ленті.
5. Тепер склади поріжнилися,
Сварка між ними повстала,
Знов там місця помінілись:
І прикмета очий стала.
6. Так булиб дальше сварились
І водилися за чуби,
Аж на поміч їм прибула
Буква „З“ — простенько з губи.
7. Вона на переді стала,
А всі інші, як давнїйше —
Через се імя повстало:
Від звізди воно дрібнїйше.

Загадка з доміном.

Подала Одарка Лакуста

Вибрати 10 кісток доміна з поміж найнизших, себто з поміж тих, що мають найменше очок. Половина з них: мають бути подвійні доміна, що мають в обох половинках однакову кількість очок. Відтак уставити їх побіч себе так, як при грі в доміно, щоб по дві половинки з двох ріжних домінів мали рівну кількість очок і то в формі квадрата так, як на рисунку. Половинка доміна зазначена 1 має бути о 1 менша, як половинка зазначена 2, а ся знова о один менша, як половинка доміна зазначена 3. Половинка доміна зазначена 4 має бути порожня, себто не має мати ні одного очка, а половинка зазначена 5 має мати о два очка менше, як половинка зазначена 6.

Сума всіх очок у всіх десятих домінах має бути 40.

Які доміна треба вибрати і як їх треба уложити?

Загадка.

(Подав Роман Бандурак).

На горі гора,
В тій горі нора,
Серце із ниток,
А вогонь — вершок?

Загадочна візитівка.

(Уложив Любомир Беч).

Шитко Ковпець

Хто є цей пан?

А р и т м о г р а ф.

(Уложив Мирослав Харовнюк).

1	2	3	4	5	6	1	7	5	8	2	9	10	11
12	13	12	1	14	12	15	15	16	17	8	12	18	
1	5	19	5	9	5	8	12	11	2	1			
2	13	20	12	15	21	12	8	17	5				

Замість чисел підставте букви, що їх дістанете по винайденню нисше поданих слів, а дістанете гарний вислів одного з наших геніїв і його імя.

18 5 9 11 2 15 2	Місто на Україні, знане в історії з подій в 1709-р.
4 8 16 13 11 12 1	Погранична ріка між Україною а Румунією.
21 10 8 20	Платня за хату.
7 5 14 2 1 11	Славний німецький музик.
18 5 19 10 6 17 2	Інакше: блуд.
3 16 1	Змисл зору.

Розвязки загадок з ч. 2.

Загадочна телеграма.

Заки сонце зійде — роса очи виїсть!

Загадки.

1. Дим. — 2. Човен, ріка, весло. 3 Чобіт. — 4. Кінь (його очі, уха, ноги і хвіст. — Очі й ніс. — 6. Віник. 7. Терлиця.

Загадочна візитівка: Ада Фішбах.

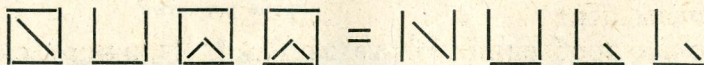
Шарада: Брати, рати, брат.

**Арифметична
ломиголовка.**

40	75	60	25	200
20	80	85	15	200
45	35	50	70	200
95	10	5	90	200

200 200 200 200

Ломиголовка із сірників.

Добрі розвязки надіслали: Роман Цурковський, Ірина Левчанівська, Роман Бандурак, Семен Іжак, Ольга Каблак. Стефан Фенюк, Богдан Рибчук, Володимир Кассіян, Петро Іваш, Валентин Тележинський, Борис Вітошинський, Лев Лозинський і Петро Цуркан

Премію: книжечку п. з. „Шкільні бібліотеки“ одержав — Валентин Тележинський у Володимирі Волинським.

Товариство письменників і журналістів ім. Івана Франка у Львові.

Секретаріат: Львів, ул. Руська ч. 3.

ГРОМАДЯНЕ!

Чи знаєте сучасний стан українського письменства та преси в Галичині? Чи уявляєте собі недолю українських робітників пера?

Письменники одержують ледви такий гонорар за свої твори, як машиністки за переписування їх рукописів; журналісти не в силі прожити із своїх нужденних платень. Ті, що мусять заробляти пером на прожиток, не мають вільної неділі ні свята.

Те єдине, що залишить колись тривкий слід будучим поколінням — писане і друковане слово — нині у нас знехтоване і родиться в дуже важких і несприятливих умовах.

Ніхто не гадає нині поправити долю робітників пера. Та може бодай схоче злагоднити їм їхню працю, даючи змогу раз у рік відпочити та зміцнити їхні сили, їхні нерви?

Перший союз робітників пера в Галичині: „Товариство письменників і журналістів ім. Ів. Франка“ у Львові — хоче збудувати скромну літню оселю для недужих і виснажених письменників і журналістів.

Найшовся щедрий земляк, який дав на цю ціль шматок землі в Ямні, в Карпатах, а кілька наших товариств скинулося по лепті на будову хати.

Почин зроблений. Може він стане засновком нового осередка, який обєднає письменників і журналістів усіх напрямків і світоглядів та причиниться до розбудження живішого культурного руху в Галичині. А коли це щойно ідеал будуччини, то літня оселя зможе вже нині зробити корисне, гуманне діло, даючи захист недужим і бездомним робітникам пера.

Почин зроблений. Черга за вами. Причиніться, чим можете, до будови оселі.

Жертви пересилати на книжечку ч. 1141 „Земельного Банку Гіпотечного“ у Львові, Підваля ч. 7.

За „Т-во письменників і журналістів ім. Івана Франка“:

Василь Стефаник, голова. Іван Квасниця, секретар.

П р и г а д к а.

Невеличка лише скількість осіб виплатила передплату за „Світ Дитини“ на цей рік. Тому просимо всіх, щоби в місяці маю сповнили соій обов'язок супроти нашого видавництва, яке бажає поставити дитячий журналик на відповіднім уровени й висоті його завдання. При тій нагоді повідомляємо П. Т. Учителство шкіл вселюдних, що Кураторія Львівського Шкільного Округа приобіцяла заапробувати журналик „Світ Дитини“ і поручити його Зарядам Шкіл до передплати. Так само мають одержати апробату шкільної Влади книжкові видання „Світа Дитини“, які в першій мірі надаються для шкільних бібліотек та на „шкільні премії“. Тому просимо усі компетентні в тій справі установи (Заряди Шкіл, Ради шк. місцеві та Батьківські Комітети), щоби закупували потрібні книжки в видавництві „Світ Дитини“, через що причиняться у великій мірі до його розвитку.

Адміністрація.

П о д я к а.

Всім тим читачам, передплатникам і прихильникам „Світа Дитини“, які засипали в тім році Редакцію журналика щирими побажаннями й сердешними привітами з нагоди празника Воскресення Христового — складає на тому місци слова милої подяки

Михайло Таранько
видавець і редактор.

Ж Е Р Т В И.

На пресовий фонд „Світа Дитини“:

Вп. Анна Декайлова 5'00; Школярики з Лисичинець к. Підволочиск 5'00;
Н. Курпякова 1'00; Всеч. о. Дмитро Кубаєвич з Чорткова на „писанку“ 5'00.
Разом зложено: 16 зл.

○ ○ ○ Видає і за редакцію відповідає: **Михайло Таранько.** ○ ○ ○

Друкарня ОО. Василіян у Жовкві.

СВІТ ДИТИНИ

ЧИСЛО 6.

ЧЕРВЕНЬ 1927.

РІК VIII.

ЗМІСТ.

1. Товаришка малого Юрчика . . . 161
2. Не було в селі захоронки. . . 162
3. Коли і від кого научились Українці читати і писати . . . 165
4. Про козацтво, славне лицарство . . . 169
5. Лилик . . . 170
6. Лиско . . . 173
7. Пригода татка і котика Мурця . . . 174
8. Як Івась хотів стати Льоген-гріном. . . 177
9. На краю африканської пустині 179
10. Лисиця-зрадниця або маівка звірів з пригодами . . . 182
11. Веселий рак . . . 183
12. Широкий Божий світ . . . 184
13. Слімак пробудився. . . 185
14. Як у вереса виросли цвіти . . . 186
15. Ганець . . . 187
16. Що я читав дітям? . . . 188
17. Звідки взялися перші метелики . . . 189
18. Загадки . . . 190
19. Розвязки загадок. . . 192

Ціна 1 зл.

КУПУЙТЕ

та прочитуйте всі кни-
жечки, що їх подаємо до
Вашого відома на цьому
місці.

НОВІ КНИЖКИ

ЗАКЛАДАЙТЕ

собі домашні бібліотечки
і старайтеся зібрати
в них усі твори дитячої
літератури.

Надходять вакації. Скінчиться наука в школі і через 2 місяці не будете любі Читачі, заглядати до шкільних книжок, на які Ви мусіли через 10 місяців день у день дивитися..

В часі вакацій належить дати також і книжкам відпочинок... але тільки „шкільним“ книжкам. За це в часі вакаційних ферій повинні всі українські діти, школярі й школярки, читати „нешкільні“ книжечки і то читати їх собі самим, а також читати таким, що не уміють читати, або давати до читання таким, що не мають жадних книжечок до читання.

Тут подає „Світик“ всім читачам список книжечок, які недавно вийшли з друку і надаються на вакаційну лектуру.

1). Дід Модест: „Дві казки“ — Ціна 40 сот.

Перша казка є „Три бажання“ — де є описана смішна пригода діда й баби зі смертю, а друга казка про „Журавля і чаплю“ — як то журавель хотів сватати чапельку чубату, а вона його не хотіла. А опісля чапелька хотіла вже „вийти заміж“ та одначе журавель не хотів.

В книжечці є 13 прегарних образків.

2). Вільгельм Буш: „Стрілець Тріска“ — Ціна 25 сот.

Ах, скільки сміху викличе на всіх усточках пригода пана Тріски, що цілувався з п'яним Бурмилом і зловив його потім на коркотяг тай привів „побідоносно“ до міста.

Книжечка має 18 смішних образків.

3). Борис Грінченко: „Олеся“. — Ціна 30 сот.

Є це прегарне оповідання з нашої минувшини, з тих часів, коли на наш край набігала Татарва.

На одно село хотіла напасти ватага Татар, одначе одна дівчинка, Олеся, яку Татари стрінули по дорозі, завела ворогів у багню, де всі вони потопилися — забиваючи передтим за це біду Олеся.

В книжечці є 4 образки.

4). Антін Лотоцький: „Лицар Добриня“. — Ціна 40 сот.

Це пречудна казка-билина про смілого лицаря Добриню, що жив у Києві, за часів князя Володимира Великого. Він убив страшного змія Горинича, що багатов шкоди наносив на Україну.

Книжечка має 9 образків.

5). Зенон Горницький: „Воробець-Молодець“. — Ціна 20 сот.

Справді „козацьку пригоду“ розказує в тій книжечці малий воробчик: як то він при допомозі пана Мурлики видістався з неволі „кліткової“ і як опісля пошив „мудрого“ Мурця в дурні.

В книжечці є 6 образків.

6). Пантелеймон Куліш: „Чумацькі діти“. — Ціна 25 сот.

Тут маєте перелицьовану балладу польського поета Міцкевича п. з. „Поворот тата“ на український лад. Чумаки вертає з Дону домів на Україну. На високому кургані визирають повороту чумака його діти. Одного дня, коли чумаки на радощах витався край могили із своїми дітьми, напала на його валку ватага степових розбишак. Ватажок опришків не робить лиха чумакови — бо зворишила його серце щира молитва дітей.

Книжечка має 6 образків.

Жадайте цих книжечок по всіх книгарнях у краю, або можете написати по них на аресу:

Видавництво „СВІТ ДИТИНИ“, Львів, ул. Зіморевича 3.

СВІТ ДИТИНИ

Товаришка малого Юрчика.

Ой, маю я товаришів,
Тай то не одного:
Гриця, Федя, Івасечка
И Василька малого.

Як вийдемо на леваду,
Як станемо в лаву,
То не одну заведемо
Гарненьку забаву.

Та маю я й товаришку,
Любу, не звичайну, —
Вона мені розкаже
Не одніську тайну.

А казки які прекрасні
Все розповідає
І про всякі дива в світі
Мене поучає!

А як тільки колинебудь
Біля неї сяду,
То про все мені розкаже,
Та мудро й до ладу.

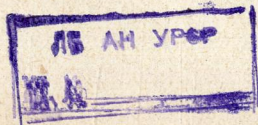
Що колись було на світі,
Давними роками,
Що де сталось в нашім краю
І там — за морями.

Про дітий, як я, маленьких,
Про чемних і добрих,
Про козацтво запорожське,
Лицарів хоробрих.

А її оповідання
Так мене займає,
Що ціліський день для мене,
Як хвилька минає.

Як же зветься товаришка?
Маруся, чи Ксенька?
Ні! Та добра товаришка —
То — книжка гарненька!

Ю. Ш.

Не було в селі захоронки.

Батько й мати пішли в поле підгортати бараболі, а малого, п'ятилітнього Петруся, оставили в хаті самого.

— Уважай, Петрусю, не виходи нікуди, пильний добре хати! — Ти тепер сам господар на ціле обійстя — говорив йому батько на відхідному.

А мати додала:

— А не бався сірниками!

І батько й мати зачинили хату з надвору тай пішли в поле.

Петрусь спершу сидів спокійно, а потім сприкрилося йому так сидіти. Найшов собі батькову палицю тай почав їздити на ній, мов на кони.

— Вйю, карий! — підганяв коня й ганявся так по всій хаті.

Та вскорі вкучилася йому й ця забава. Він став нишпорити по всіх закутинах, а потім по прилавку виліз на запічок. Там стояли сірники. Він взяв коробку до рук і став черкати один за одним тай тішився огниками.

Аж одним сірником попик собі пальці. Петрусь закричав проразливо із болю й кинув сірник геть від себе. Сірник упав на прядиво, що висіло на дручку над постелю.

Із плачем зісунувся Петрусь із запічка тай сів у куті біля дверей і плакав.

А хата стала наповнятися їдким димом усе більше й більше.

А там і показалися огняні язики полуміни. Полумя почало вже лизати стелю, а шматки горючого прядива падали на постіль. Небаром уся постіль стояла в огни...

Петрусь наробив крику й став добуватися до сінешніх дверей. Та дарма — отворити їх він не вмів.

Хлопчина кричав що сил, верещав — та хто почує, коли все село в поли.

Уже горіли лавки, вікна й стеля. Хата була повна диму. Петрусь дусився вже. Нараз хтось виважив двері й ухопив його на руки й виніс на двір.

Петрусь розплющив очі й побачив над собою лице місцевого учителя.

Із церковної дзвіниці озвався дзвін на тривогу, а з поля стали збігатися люди. Небаром прибули й Луговики з сикавкою. Та вся хата стояла в огні. Не було що ратувати — треба тільки не допустити, щоби огонь не поширився на сусідні загороди.

І Луговики жваво взялися до роботи.

Щастя, що не було великого вітру.

За яку годину Луговики вгасили пожежу, та з хати Петрусевого батька лишилися тільки чорні згарища...

Петрусеві родичі не знали, що їм діяти. Мати заводила та ломила руки, а батько стояв понурий та глядів на руїну своєї праці...

Підійшов до нього учитель із Петрусем...

— Ще щастя, Андрію, що я почув крик вашого сінка тай виніс його з пожежі.

— Ах, той шибеник — то він усьому причина — нарікав батько...

— І напоминала я його: не рухай сірників! — падькала мати.

— Він? Ні, не нарікайте на Петруса, тільки на себе, — говорив учитель. — Картайте власну байдужність. Ди-

тина, дитиною — вона потребує руху, забави. Ще, колиб це була старша дитина, школяр, то зналаб, що сірник небезпечна річ. А таке мале, як Петрусь — що воно знає. Я вже від торік говорю й намовляю всіх у селі: заложіть дитячий садок, щоб мали де лишати дітей, коли йдете в поле до роботи... — Та все дарма... Але може хоч тепер удасться мені пересвідчити людей про це...

Люди розтягали недогорілі стовпи з хати, мати сиділа безрадно й плакала, а малий Петрусь спокійніськом бавився, не розуміючи, що це він накоїв тільки лиха одним сірничком...

Та добре то кажуть, що лихо — нещастя найкращий учитель.

У найблизчу неділю зійшлися люди в місцевій читальни „Просвіти“ й рішили піти за порадою учителя та заснувати в селі дитячий садок... Як рішили, так і зробили. Тепер мами вже були безпечні за свої діти, що й дітям ніщо не станеться й ніякого лиха вже не накоять. У дитячому садку, під опікою вишколеної провідниці, бавилися діти весело, вчилися співати гарних пісень тай слухали цікавих оповідань і казок, а також виконували різні руханкові вправи.

Петрусів батько, відбудувався скоро, бо на своє щастя, був обезпечений від огню в асекураційному товаристві „Дністер“ у Львові.

А. Л.

Коли і від кого навчилися Українці читати й писати?

Малому Івасеві минуло тільки 8 літ, але він ходив уже до третої класи і вмів гарно читати й писати. Він учився пильно і тільки тоді, як вивчив лекцію, ішов у сад побавитися трохи з сусідським хлопчиком Андрусем.

Але одного дня падав дощ, то Івась запросив Андрія в хату таї каже:

— Нині посидимо в хаті та будемо читати гарненьку книжку. Учора батько купив мені „Покотигорошка“.

Хлопці сіли за стіл. Івась почав читати. Він прочитав уже до 10-ої сторінки, а що трохи змучився, сказав:

— А тепер ти читай далі, Андрусю!

А треба знати, що Андрусь був сирота, без батька, який умер йому перед трьома роками, а мати зарібниця не посилала його до школи. То Андрусь не вмів читати і тепер відповів івасеві, трохи засоромлений:

— Я читавби, Івасю, але не вмію. Я не ходжу до школи.

Івась дуже здивувався і сказав:

— Ти не вмієш читати? А я думав, що всі такі хлопчики, як я, ходять до школи та вміють читати і писати! То певне і книжечок ніяких не маєш? О, шкода, що я того не знав! Знаєш що, Андрусю? Я навчу тебе читати і писати! Бо то дуже зле, коли хлопець не знає прочитати книжечки ні написати задачі. Я навчу тебе!

Тоді відізвався батько Івася, що доси був зайнятий своєю роботою і прислухувався розмові Івася з Андрусем:

— Правда, Івасю, що це дуже зле, коли хто не вміє читати ні писати. Такий чоловік, наче сліпий; скільки скарбів знання, які містить у собі книжка, перед ним замкнені! Але нині, слава Богу, неписьменний може скоро навчитися письма. Як має охоту, то й за кілька місяців буде читати і писати. Є кому вчити, бо вже є більше письменних, чим неписьменних. От, ти навчиш Андруся — і це дуже гарно з твоєї сторони! Але подумай собі, що колись давно неписьменного не було кому навчити, бо всі були неписьменні!

— Як то? А до школи чому не ходили, татусю? — запитав здивований Івась.

— В тім то й річ, що тоді ще жадних шкіл у нас не було — на цілій Україні!

— Ну, а де вчилися урядники або священики і дяки, які прецінь мусять у церкві читати книги?...

— Тай церкви ще тоді не було, нічого не було, ні урядів ніяких!

— Цього я вже, тату, зовсім не розумію! Прошу нам розказати, як це було.

І батько говорив:

— Колись давно, дуже давно, бо більше як тисячу літ тому, на Україні ще жили зовсім інакше, як нині. Наші предки жили по лісах і вертепах, над річками, звичайно кожда родина окремо. Жили з того, що полювали на звірів диких, худобу випасали і переходили з місця на місце. Про письмо тоді ще ніхто у нас не знав і не думав. Тай не треба його було; всі рідні жили разом, нікуди не подорожували — то й писати не було до кого. Тай пізнійше, як уже наші предки над Дніпром і Дністром займалися управою рілі, будували села й обгороджені міста і мали вже державну владу князів, ще й тоді ні люди, ні урядники, ні навіть сам князь — не уміли читати!

Так було довгий час. Аж за князя Володимира Великого засновано у Києві першу школу, одну на цілу Україну.

А було це так:

Князь Володимир — як знаєте — охрестив Україну, прийнявши християнську віру з Греції. А завівши християн-

ство, мусів він спровадити із Греції і з Болгарії перших християнських священиків, щоби вони наvertsали український нарид на Христову віру, бо наш народ до часів Володимира був поганської віри. От і прийшли ті чужі священики тай побачивши, яка у нас темнота, порадили князеви закладати школи, де би можна вчити князівських і боярських дітий на урядників, а передовсім на священиків.

Так повсталa на Україні перша школа, а першими учителями в ній були таки ті грецькі й болгарські священики. Вони вчили читати й писати — але головнo: читати церковні книги старо-славянською мовою, на яку св. Кирило і Методій переклали Св. Письмо (Біблію). Тоді то зачало світити в нашій народі світло науки, принесене з Греції разом із християнською вірою. То було в році 988 — отже около 940 літ тому назад! Та ще цілі віки потім наш народ, головнo селяне, був темний. Лише одиниці були письменні. Причиною того було це, що не було книжок таких, як нині, друкованих. — Були лише писані книги — по монастирях, тай було їх дуже мало, бо написати одну книгу — то велика робота. Аж як перед кілька сотками літ винайдено штуку, як друкувати книги, і на Україні заснувано перші друкарні, то освіта почала ширитися і між простим народом, бо й простий народ діставав уже книжки у руки. Позакладано школи по всіх містах, а згодом і по селах. Правда, з початку ходив до школи, хто хотів, але перед кількадесяти літами заведено шкільний обовязок, щоби всі були письменні. Колиж у нашій народі трапляється ще часом, що хтось, як от Андрусь, через брак опіки не ходить до школи, то треба його навчити, щоби і він не був темний, бо темна людина є найнещасливіша в світі. Ми повинні дбати, щоби в нашій народі не було ані одного неписьменного. Тоді буде кінець і нашій недолі!

Ю. Ігорків.

Запорожський козак.

Про козацтво, славне лицарство.

(До ілюстрації на стор. 168).

Хто це буде, любі діти?
Що за лицар це такий,
Що з лиця огнем палає,
Сипле іскри з очий?

Хто це буде, що стискає
Гострий меч в міцних руках?
Що відвага в його серці,
Оклик „Слава!“ на устах?

То козак наш — Запорожець,
Славний лицар давних днів,
Що, мов грім із хмари, падав
На народних ворогів.

Там, де степ шумів, як море,
Де хилилася трава;
Де гуляли звірі дикі
І ховалась Татарва —

Там преславні Запорожці
З ворогами йшли у бій,
Щоб від кривди ратувати
Свій народ в годині злій.

На острові, на Хортиці,
За порогами Дніпра,
Там зійшла козацька слава
Для народного добра.

Там собі на вольній волі
Продвигала Мати-Січ,
Там її вірненькі діти
Стерегли, як день, так ніч.

Там стягли на сторожі
Запорожці січові...
Ой, нераз там до схід сонця
Грали сурми боеві!

Ой, нераз там сколихнулась,
Мов від бурі, сон-трава, —
Не одна у бою впала
З пліч ворожа голова!

Бо життя і кров давали
Запорожські козаки,
Щоб Україну ратувати
Від ворожої руки.

Йшли у бій за рідний нарід
І за віру пресвяту,
І вмирали в чистім полі,
На кровавому шляху.

Проминули славні бої,
І померкли світлі дні,
У могилах спочивають
Невстрашимі борці.

Але слава не пропала
І голосить нам вона:
Хоч зітліли вже в могили
Білі кости Богун^{*)},

Хоч розвіявся прах Богдана
І запався гріб Сірка, —
Хоч заснув на вік Мазепа
І немає Орлика —

Та живуть ще ті герої
В нашім серці і в душі
І навчають нас заєдно
В ті сумні, понурі дні:

„Ми вам дали світлий приклад,
Як боротись за народ,
Не лякатися ні смерті,
Ні важких, страшних пригод!“

„Як усі українські діти
На таких зростуть, як ми, —
То зрадіє Україна
Враз зі своїми дітьми...“

І. Ю.

^{*)} Іван Богун, козацький полковник, — Богдан Хмельницький, гетьман; — Сірко, кошовий Січі; — Іван Мазепа, гетьман; — Орлик, славний помічник Мазепи, генеральний писар — умер на чужині.

Лилик.

Докотилося сонечко до заходу і все затихло. Голосні пташки втихомирилися у своїх гніздочках. Жваві метелики, що цілісенький день, не вгаваючи, скрізь миготіли — теж зникли. Вони поховалися в добрі захистки. Навкруги тиша — нігде ані чичирк — хіба якийсь спізнений жучок, закунявши в леті, важко гепнеться до долу та з жумчіннем закрутиться там. Тільки в степі десь підпілітькає перепеличка та в лузі тьохкає соловейко або деренчить деркач.

Але незабаром замість всіх тих, що їх утихомирила ніч, налітають інші, та вже не таких ярих красок, як ті, а все більш сірі або темні, мов ніч та якісь чудні з вигляду. Волохаті метелики, сумні сови й пугачі та чорнокрилі лилики, які, немов якісь примари, знечевя пролітають і тим лякають полохливих людей.

Не важко зрозуміти, що лилик, хочай літає — то він зовсім не птах, як нам здається, але звірятко. На ньому нема пір'я лише шерсть. Його діти родяться живі, а не виколуються з ячок. Вони кормляться молоком своєї матери так само, як всі прочі звірята. Маленькі личата присисаються до грудий своїх матерей так сильно, що не відчіпляться від них навіть і тоді, коли вони літають, аж поки зовсім не дійдуть до свого зросту.

Щож то у них за крила такі химерні? Та коли придивитись до них добре та поміркувати гаразд, то побачимо, що крила сі — теж саме, що передні ноги у всіх інших звірят, або як у нас руки. Однак всі кісточки їх тонесенькі і такі довгі, що в двоє або троє довші від цілого тіла.

Найбільш тонкі та довгі їх пальці. Між тими пальцями є напнята тоненька оболонка, яка йде далше від крила до толуба, задних ніжок та хвоста. З того виходить, що крила у лилика не з пір'я, як у птахів, але шкіряні. Махаючи раз у раз своїми передніми ногами-крилами, літає лилик, бо сам же він зовсім невеличкий і легенький. Однак не потрафить він так літати як пташка, що як розженеться, то й не махаючи крильми, летить довго і може в леті відпочивати. Лилик, змучившись, причеплюється де небудь, відпічне трохи і знов летить далше.

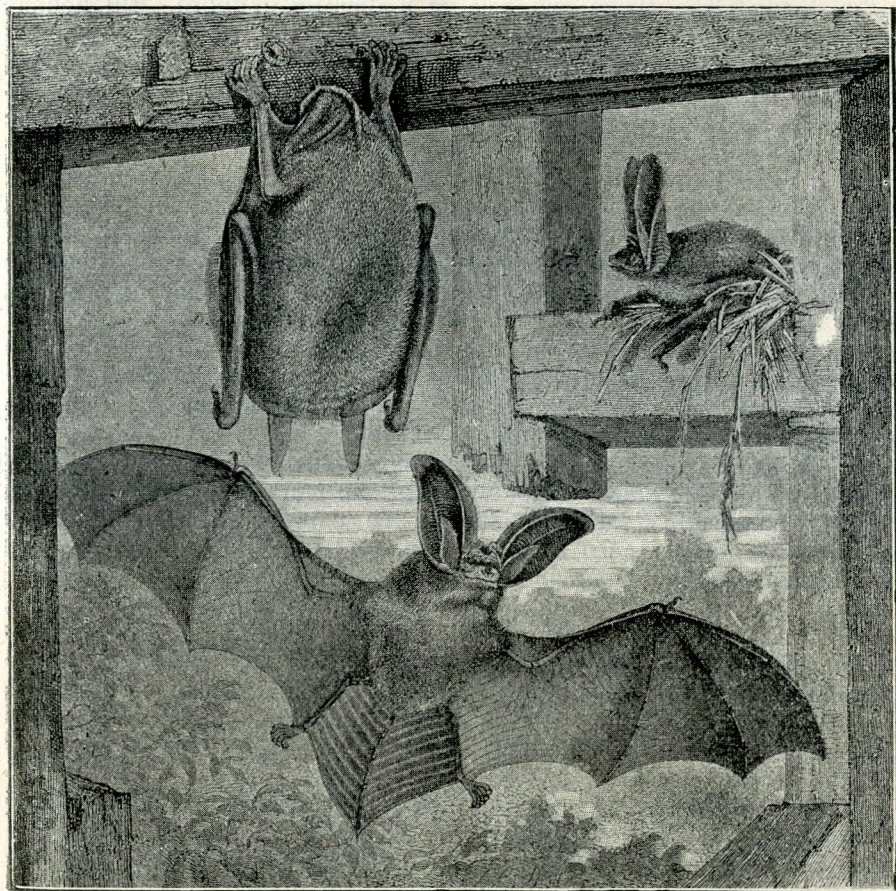
Се справді інтересне звірятко — нема що й казати. Толуб у нього немов мишачий — тільки що крилатий.

От люди, дивуючись сьому, вигадали таке: що лилик був колись простою мишею. Раз якось нехотячи, ухопила ся миш на Великдень крихітку свяченої паски — і Господь розгнівався на неї за се. Тому дав їй крила і вигнав з хати, щоби вона там вже не нишпорилася, лише живилася на дворі та в повітрі, чим трафиться. Забобонні люди звичайно страхають лиликом дітей, які від старших переймають і розумне тай всяку нісенітницю. Люди, бачте, так собі міркують, що як нечиста сила у ночі скрізь вештається, то й все те, що тоді вештається мусить бути нечисте

й страшне. Тому й до лилика примінили ще й ту нісенітницю, що у нього крила точнісенько такі самі, як у „мальованого“ діавола, бо так малюють його деякі „мудрі“ малярі.

То якжеж не боятися лилика — кажуть тому деякі боягузи. А тут ще дехто й таке говорить, що коли лилик побачить чоловіка без шапки так зараз кидається йому на голову та заплутується в волоссе, а коли висмикне бодай один волосочок, то чоловік сей буде хорувати на біль голови, а з часом й помре ізза сего.

Через таку нісенітницю люди самі себе лякають і тому безпощадно гублять бідолашних лиликів. Де лиш натраплять на гурток лиликів, зараз їх розганяють та убивають. А не знають вони, що з лилика маємо дуже велику користь. Він живиться всякими шкідливими комахами і через се визволяє нас з великої біди, бо від сих комах гинуть ліси і сади та пропадають засіви на полях.

Раз у Полтавщині вирубали зимою гай, в яким по дуплах зимувало кілька тисячів лиликів. Люди розбурхали їх і вони по-розлітались і вскорі позамерзли. Щож сталося опісля?

Три роки, після сього випадку, в сусідному лісі розвелось стільки гусільниць та всякої комахні, що сей ліс зовсім знидів, бо не було вже кому ратувати його від сих шкідників.

Послухаймож тепер про життя й звичаї сього звірятка, яке стає нам у такій пригоді.

Лилик літає дуже скоро і не в одному напрямі. Він неначе мигає то туди, то сюди. Се він так ганяється за комахами, які чим скорше утікають від свого лютого ворога то в той, то в другий бік. Та і страшний мабуть їм видається. Рот у нього роззявлений аж по самі вуха, з якого вицирились дрібні, але для комах дуже страшні зуби; злющі очі пильно слідкують за своєю добычею, а великі вуха бистро нашорошуються то в сей, то в другий бік, щоби ліпше прислухатись, де бренть перелякана комашка.

Якжеж можна все те бачити, коли лилик так швидко пролітає, що його самого не встигнеш добре доглянути? Все те можна побачити тоді, коли спіймається його живого й посадиться в клітку, а до неї напуститься усяких метеликів, жуків, мух то що. Так отже довідаємося, що лилик ще й нюхом пізнає свою добычу та й крилами хватає її. Можна також змалку лилика освоїти і при-звичаїти до хати, так, що він зовсім стане ласкавий і тоді ще-красше можна бачити, як він поводитись.

Оттак ми довідалися, що лилик живиться тільки комахами, а нічо инше че чіпає. А що нічні комахи мають небагато ворогів, бо всі животины тоді спочивають, то слідує з сього, що без лиликів булоби на світі дуже погано. Всі нічні комахи тоді дуже розмножувалибся і заподівалиб людям великі шкоди. З того виходить, що не треба нищити лиликів, а навпаки — радіти ними, коли вони коло нас оселяються. На своє щасте, мають лилики дуже мало ворогів — крім чоловіка, бо від них заносить немилою вонею, і тому не ловить їх ні кіт, ні інші хижаки.

Гасаючи цілісеньку ніч за своєю добычею, лилики, після такої праці, цілий день відпочивають, забившись у який добрий захисток.

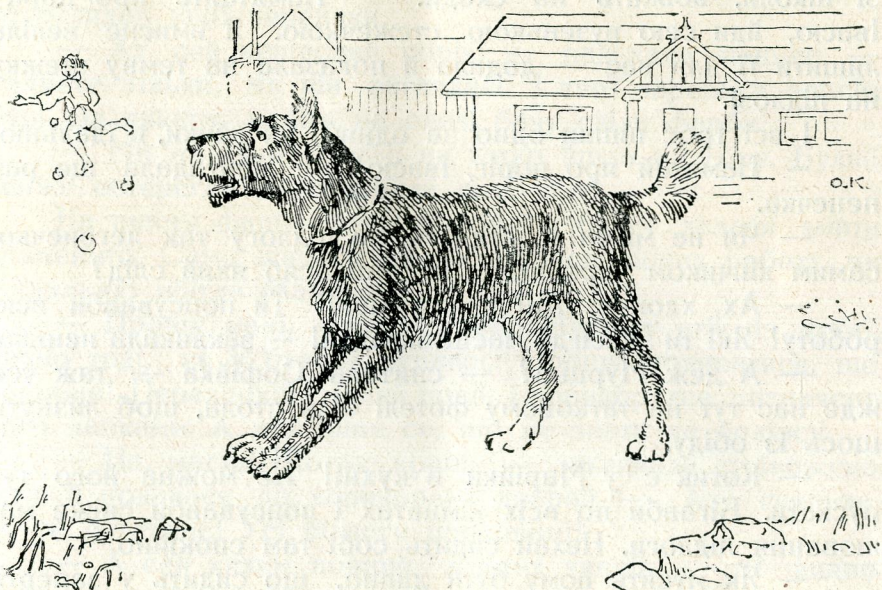
Відпочивають вони дуже кумедно. Всі животины відпочиваючи — лежать, або сидять, або стоять, а лилик ухопиться за що небудь своїми двома пазурами, а загорнувшись крилами, висить так нерухомо головою в низ. А щоби не було нічого чути, то ще свої довгі ушка щільно позатулює. І спить так цілий день, аж до вечера, коли знов вилітає на лови.

Кудиж діваються лилики зимою?

Відлітати у вирей з іншими пташками лилики не мають сили. Вони всі гуртом, або однимцем, забиваються в дупла дерев, у печери, або по стробах старих церков і там засипляють зимовим сном, звисаючи головою в низ та завинувшись гарненько крилами.

щоб теплійше їм було. Так отже перебуває лилик лихий для себе час зими, аж доки не почує весняного тепла а разом із ним, жумління любих йому комах.

Лиско.

Лиско не те. Він товариство дуже любить,
То за курми жене і тягне їх за чуби,
То торгне веприка за хвіст, або за ухо, —
І з тих пригод якось виходить гладко й сухо.
А як коли Лиска пастух за те йполас,
То він під себе хвіст, до буди йде й зітхає.
Мовляв: „Така то псам буває дяка завжди,
Бо між людьми нема й мабуть не буде правди“.
Та хай лиш сонечко за чорним лісом згасне,
Лиско подвіре береже, як своє власне:
Без впину бігає кругом і гавкає і бреше,
Аж искри із очий, немов з кресала креше.
Якщо тобі литки, штани і шмаття любе, —
Вважай, щоб не попавсь Лискови в гострі зуби!

Богдан Лепкий.

Пригода татка й котика Мурця.

(З голяндського).

Уважайте, діти! Коридор свіжо полякерований — закликала ненечка, ждучи, аж Івась і Софійка, що вертали зі школи, вбіжать на сходи. — Памятайте про поріг! Івасю, йди сею вузенькою стежечкою. Я вмисне веліла лишити її для вас — додала й показала на темну стежку на підлозі.

І всі троє пішли одно за одним, як качки, в їдальню.

— Памятай про поріг, Івасю! — пригадала ще раз ненечка.

— Чи не мігби я стати на підлогу так легенько, самим кінчиком черевика? Чи лишивсяб який слід?

— Ах, хлопче! Ані важся мені! Ти попсувавби всю роботу! Які ти завсігди маєш вигадки! — закликала ненька.

— А деж Мурцьо? — спитала Софійка — таж усе жде нас тут на татовому фотелі біля стола, щоб лизнути щось із обіду.

— Котик є у Марійки в кухні! Не можна його тут пускати. Бігавби по всіх кімнатах і попсувавби свіже малювання підлоги. Нехай сидить собі там спокійно.

— Як мусить йому бути дивно, що сидить у заперті. Бідний Мурцьо! Чи можу піти до кухні побавитися трохи з ним? — спитала Софійка.

— А я буду бавитися на коридорі — закликав Івась. Мальовані підлоги й пороги будуть водою, а суха стежка сушею. Буду скакати через воду — знаменита забава!

— Ох, лишенько! — закликала нараз ненечка й гляділа на двері, що в них саме станув батько. Не зрозумів зовсім оклику ненечки й стояв на порозі усміхнений.

— Поріг, поріг! — кликала ненька.

— Помальований — кричала Софійка.

Івась аж клався зі сміху на вид зчудованого виразу батькового лица.

— Щож се знов? — спитав батечко — чи я помальований? Так, се правда, чую запах фарби.

І збентежений обертався довкола себе й так витоптав на мокрій порозі чимале пятно.

— А леж се поріг помальований — порскнула сміхом Софійка.

— Поріг? Ах, тепер розумію! Я забув зовсім про ці порядки.

Наляканий батько двома великими кроками дістався до крісла й усів на ньому з нещасливим виразом лица та оглядав свої черевики.

— Ах, сей нещасний поріг! — падькала ненька. — Гляньте тільки, як він виглядає! І твої чаревики зовсім бурі від лякеру, навіть на одязі бачу сліди фарби!

— Ми не чули зовсім, як татко йшли на гору. Булиб чейже остерегли — говорили діти.

На щастя фарба з черевиків і з одягу далася змити знаменито. Саме кінчила мати сю надсподівану роботу, як у їдальню вбігла Марійка.

— Прошу пані, прошу пані! Мурцьо втік із кухні, певно тоді, як я була в різника. Прошу подивитися, що наробив! Передпокій, малий pokій і коридор усе позначене його лабками. А найгірше се, що не знати де подівся.

— На, маєш! Що раз краще! — закликала стрівожена мати й подалася до коридорних дверей. — Ах, гляньте, як се виглядає! Усі підлоги попсовані!

— А сей килим повний жовтих знаків — о! видно знаменито відтиск Мурцевих лабок!

— Ціле щастя, що в кота нема тисячі ніг — замітила Софійка.

— О, чотирма вже досить нашкодів! Бачиш, тут скочив на сталець, там на вікні видно сліди його лабок. — А сей килим під вікном! Увесь повний слідів котячих лабок.

— Ходіть скоренько, тут є Мурцьо! — дався чути з дитячої кімнати голос Івася. — Сидить на шафі й ніяк не хоче зійти на долину!

Так, малий шкідник сидів дійсно на шафі з виразом так дуже нещасним! Виглядав так, начеб хотів сказати: „Ах, допоможіть мені! Маю такі брудні лабки й ніяк не можу дійти з ними до ладу!“ Глянув на входячих, а потім знову став завзято лизати помальовані лабки.

— Треба його конче зловити — сказав батько — бідненький може розхоруватися тяжко від сеї фарби! Хтож знає кільки вже проковтнув її?

Шматком мяса привабили бідного Мурця на землю й забрали до кухні. Ненечка змила йому терпентиною лабки одну по одній, а потім сполокала їх старанно. Само собою, що сего дня kota замкнули вже на добре в кухні, а Івась та Софійка змінювалися разураз на сторожі. Та бідне звірятко й не думало про втечу. Сиділо тихо в кутику й видно було, що дуже терпить. Три дні бідний Мурцьо не їв, не пив, не хотів навіть вийти зі свого кутика. Усі милосердилися над ним, а діти обливали його слізми. Що йно четвертого дня рано висунувся на середину кухні й покушав трохи молока, яке подала йому Марійка.

Тоді сказала мати:

— Коли ще раз будемо малювати підлоги, зачинимо Мурця на стриху.

— А татка також! — засміявся Івась — бож татко затоптав поріг у їдальни.

Переклав: А. Л.

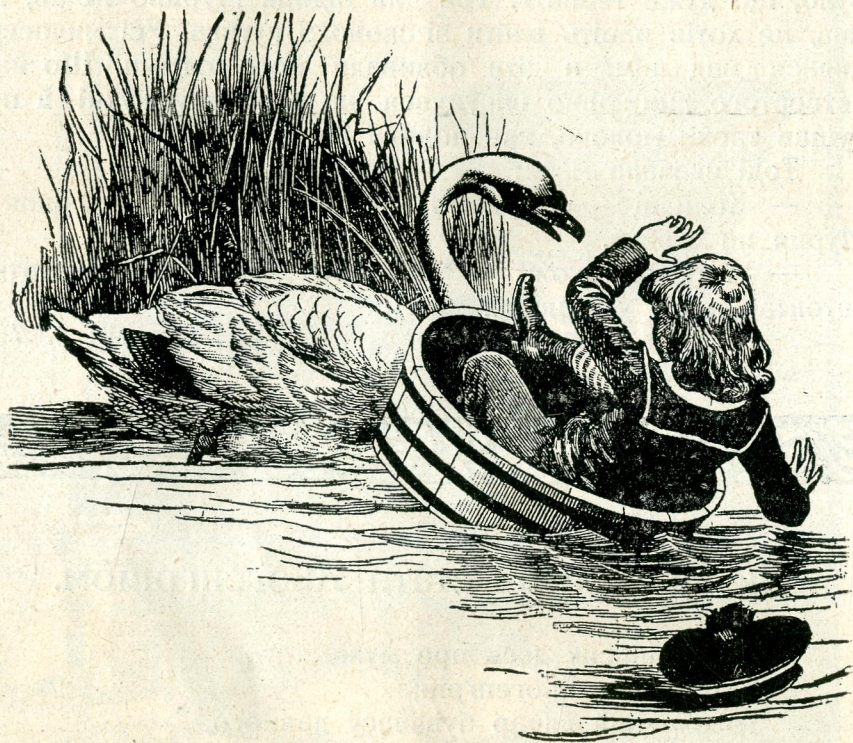
Як Івась хотів стати Льогенґріном.

Чував Івасик десь про мужа того,
Що звався Льогенґрін;
То славний лицар був часу давного,
Вславився дуже він.
Як на далекий вирушав він бій,
То кликав: Припливи, лебедю мій!
І вмить з човном з'являвся лебідь білий,
І в цей човен сідав той лицар смілий.

Івась подумав: Льогенґріном стати,
То не велика річ!
З бляшки меч, з паперу щит узяти —
І можна йти на Січ!..
І крадьки цебрик виніс він над став,

Й на островець поплив, де серед трав
Ходив собі птах — лебідь величавий,
Що мав завести Івася до слави.

Але на жаль не був це — треба знати —
Той добрий з байки птах...

Він кинувся на хлопця, став сичати —
Івась у воду бах!..
І щит і меч пішли собі на дно,
Поплила шапка, утекло „човно“..
Наш „Льогенґрін“ став плакати й кричати,
Потім мокріський ледво йшов до хати.

Переклав з „Promyczka“: Ю. Ш.

На краю африканської пустині.

Сонце жарило немилосердно...

До берега пустині, де росло серед пісків і каміння, всего кілька струнких пальм, підходив бідно зодягнений чоловік: У нього в руці був довгий тонкий кий, обвинений на одному кінці шматами.

Бистрий його зір слався далеко, далеко...

Замітив у далі пальми й звернув туди свій хід.

— Можна буде там у холоді пальм відпочати, а певно й жерело найдеться, то напюся води, бо жара вже надто докучає — подумав він.

Нараз із під низьких кущів, що росли під пальмами, щось зірвалося бисто.

— Ах, це антильопа! — подумав подорожний.

А антильопа витягнула гордо головку, прикрашену викрученими ріжками й пустилася бігти. За нею бігло мале антильопеня.

Це була мати й дитина.

А поза ними біг самець, що старався бути все позаду, неначе охороняв їх перед якоюсь небезпекою.

— Чого вони тікають — подумав подорожний.

Аж бачить, а за ними скорими викрутами гониться страшна змія — єгипетський очкар. Шия в нього набреніла незвичайно, а зір втяпив за втікаючими звірятами.

Старші антильопи можеб були втекли перед погонею, та мале по якомусь часі почало приставати. Щораз більше зменшувалася віддаль між вужем і втікачами. Старі антильопи стали бігти поволіше, щоб не лишити дитини самої. — А тимчасом вуж приповз, схопив антильопеня за ніжку тай укусив. Бідне звірятко впало, а в кілька хвилин опісля і життя скінчило.

Тепер уже не було чого ждати старим антильопам і вони що сил пустилися на втеки. Змія по хвилині спочинку пустилася знову за ними.

Та тут заступив їй дорогу подорожний.

Змій зчудований переполохом, підвів голову й кинувся на подорожного. Та сей не злякався. Із незвичайною бистрістю кинувся на вужа й устроїв йому в отворену пащу кінець кия, що був обвинений шматами.

Урей або египетський очкар.

Тимчасом антильопи зникли вже з овиду.

Розюшена змія схопила шмату й кусала її з усієї сили. Однак подорожний не переставав вертїти нею в пащі змії. Вона кусала безнастанно, а подорожний бив києм у зуби. — А коли вуж випустив уже всю їдь і від ударів кия поломилися зуби, втратив силу, тоді подорожний схопив його за шию. Сим рухом змусив очкаря отворити пащу. Подорожний заглянув у пащу й пересвідчився, що їдовиті були поломані. Тоді вкинув вужа до мішка й пустився далше.

Вкінці прийшов до обвішаної матами хатини. Там було кілька таких самих людей, як він. Вони сиділи на землі й один грав на якомусь інструменті, неначе флет, а другий вдаряв у барабанчик обвішаний дзвіночками. Перед ними з солом'яних кошиків виповзали, в гору піднімаючи шиї, різні їдовиті вужі й приваблені музикою повзли до людей, виповзали їм на шиї, рамена й немов зачаровані слухали їх приказів.

По скінченій музиці люди заглянули вужам у пащі. Коли пересвідчилися, що їдовиті зуби їм не повідрости, поклали їх назад у кошики.

— А тепер — сказав найстарший, що мав три павині пера за турбаном (завій на голові) — принесіть окулярника, що йому відростають зуби. Треба їх йому знов повиломлювати,

Принесли новий кошик і серед звуків інструментів випустили з нього вужа. Заки ще він виповз, станули довкруги люди з палицями, обвиненими в шматі. Коли вуж виповз і кинувся до одного з них, він повиломлював палицею зуби, що свіжо відрости.

На другий день пішли ці люди на торговицю до міста й там пописувалися перед зібраним народом. А люди думали, що вони чародії, могутні в таємну силу, яка охороняє їх від укушення їдовитих гадюк.

Лисиця-зрадниця або маївка звірів з пригодами.

Раз у лісі, лісовії
Птахи і звірята,
Загадали влаштувати
Лісовеє свято.

Головою цього свята
Медведя обрали,
А секретарем для нього
Ще вовка додали.

І троїстю музику
Ще вспіли найняти,
Щоби святу і забави
Принади додати.

Цап на басі — а куничка
На скрипочку грала,
Барабанив носом дятель,
Вивірка свистала.

А кухарі знамениті:
Сова полохлива
І сорока білобока —
Ще й ворона сива.

Та щоб було все безпечно,
Поставили варту,
Щоби ворог не закрався,
Бо не булоб жарту...

Дрізд підлетів на тополю
Й обіцяв слідити,
А як булаб небезпека,
В мить повідомити.

Щоб могли усі сховатись
У нори завчасу,
Щоби ворог не наскочив
На звірячу расу.

От усі вже посходились,
Стали випивати,
Деякі розвеселились,
Почали гуляти!

І булаби йшла забава
Без біди, без шкоди,
Та судилось їм зазнати
Лихої пригоди.

Стала заздрісна лисиця
Собі міркувати:
— Як би одній мені користь
З цього пиру мати?

І задумала хитренько:
— Нароблю я крику,
Що ідуть стрільці й собаки
На ловлю велику!..

— Повтікають побратими,
Кожде в свою шпарку,
От, тоді я буду мати
Гарну господарку!..

Як гадала — так зробила:
Вбігла в середину
Й каже: „Оттут полювання
Буде за годину!“

„Після того всякі сіти
Будуть наставляти,
Щоб усіх нас бідолашних
Зараз же спіймати!“

Звірі лиш заголосили,
Стали всі спасатись —
І лякатись, і ховатись,
В біді сперечатись...

А лисиця заховалась
У липу сухеньку —
І жде собі, що то буде,
Й сміється тихеньку.

За маленьку хвилину
Не чути ні слуху,
Всі сховалися й невидно
Ні живого духу.

А тоді з дупла лисиця
Спровола виходить:
— Тепер сама попирую,
Нічо не зашкодить!..

А звірята в своїх норах
В страху деревіють,
Тай про закуски смачненькі
Солоденько мріють.

Та за хвилю страх минувся
І стали шептати:
Як би то нам з пировища
Вісточку дістати?

І знайшовся зух-горобчик:
— Я туди полину,
Що там діється, погляну
Й верну за хвилину.

Підлетів малий горобчик
І глядить з ялички:
Що там сіло між мисками
Руде, невеличке?..

То лисиця за столами
Сама розвернулась,
Уплітає вареники,
Мов мішок надулась!

За хвилинку вже горобчик
До своїх вертався, —
За годинку про зрадницю
Увесь ліс дізнався...

Як прибігли птахи й звірі,
Лисицю спіймали —
Тай за зраду її вбили,
На куски пірвали.

От і приказка народня
Від тоді навчає:

— „Хто багато все кусає,
Той мало зїдає!“

Веселий рак.

(Байка).

Рибак закинув сіть в ночі
І повно раків по дощі
В човен згортає.
Докладно мірить на вазі,
Щоб завтра збути на торзі —
В мішок змітає.
Вагуж купив він справедливу,
Розсипав раки серед хати,
На свіжу ще й кропиву —
Та й сам ляг спати...
А рано раки на торзі
У прияві купця
Зложив і важить без кінця
На іншій вже вазі

Й ніяк сердега не зміркує,
Чом до ваги йому бракує...
А на самім верху на купі
Сміється рак у шкаралупі,
Аж корчиться — хохоче,
Й промовить хоче...
Хоч по своєму лиш уміє
Й ніхто не розуміє:
Що ся вага у рака
Не все однака...
Бо хоч до сонця вигляд красший —
То рак при місяці все тяжший.
І ловлять раків при головні,
До місяця у повні...

Не знав ще сього цей рибак —
Тому й сміявся з нього рак...

Петро Люпенко.

Широкий Божий світ.

Василько ходив уже два роки до школи, то вмів уже гарно читати. Залюбки читав усякі книжечки, які йому батько або мати привозили з міста, або спроваджували поштою з редакції „Світика“. Одного вечера сидів Василько при столі й читав „Світик“ ч. 1. — Там є один уступ: „Як Сіґріда виратувала короля“. Там оповідається, що це діялося в Швеції. На тім слові Василько став і запитав батька:

— Татусю, а що це таке — Швеція?

Батько відповів:

— Памятаєш, Васильку, як тому два роки, я пояснив тобі в полі, що це таке наш рідний край, — який зветься Україна?

— Памятаю! Україна, це земля, яку Українці перші замешкали, управили, забудували і своєю кровю боронили.

— Так! А Швеція, це знову інший, чужий край, далеко на півночі, а там живуть Шведи.

— Ах! То такий край, як Україна, Польща, Росія і Німеччина? То ще є більше країв крім цих?

— Так! Крім цих трьох, про які ти вже чув, є ще дуже багато інших країв, що їх замешкують різні народи. Одні з тих країв на полудни, де дуже жарко, інші на півночі, де дуже студено. В одних вічні дощі, в других спека; в одних багато хижих звірів, в других ростуть красні дерева з незнаними у нас овочами. В одних є лише низи і долини, в других високі гори і вулкани, що викидають із себе полум'я і огняну лаву. Одні над морем, другі над широкими ріками.

Про це все довідаєшся пізніше, як будеш пильно вчитися. Про всі краї і народи будеш знати з книжки, що зветься географія. Вона також навчить тебе, які де ріки, моря і гори. Про звірят у різних краях навчишся із зоології і географії, а про дивні рослини із ботаніки і географії. Коли це все пізнаєш, тоді будеш мати образ цілого світу, цілої нашої землі, що кружить довкола сонця. І тоді будеш добре розуміти, що наш рідний край, це лише частина тої землі, а наш український нарід, це ча-

стина усього людства, що заселює всю землю. За нашим краєм є інші краї і народи, а всі вони живуть на тій землі, що є Божим світом, сотвореним для людей. А крім тої землі є ще інші планети, що також кружать довкола сонця. Ми бачимо їх тільки як малі звізди на небі, бо дуже вони від нас далеко. А над тим усім всесвітом стоїть Бог і тримає ті зорі і сонце, і землю, і нас у своїх могутніх, певних руках.

Г. Рабе.

Слимак пробудився.

Під теплим покривалом з моху спав собі у землі слимак Довгоріжок. Проспав собі так тут ціліську зиму.

Ще в осени, як тільки зачалися холодні дні, перемерзлий і струджений Довгоріжок увертівся між корінці травиці і став приготувлятися на зимовий сон. Вишукав собі вигідний куточок, угніздився й втягнувся цілий до своєї шкаралупки. Але ще не було йому вигідно. До його палатки заходила ще студена вода й морозила його бідолаху. Тоді Додгоріжок обернув свою шкаралупку отвором до гори, скоренько випустив із себе трохи слинкової течі і заліпив нею, ніби твердими дверцятками, вхід до хатинки. Замкнений тепер у своєму домику скутився й ждав з острахом, що то буде далі.

Страшенно лякався зими. Старші його побратими оповідали йому про ostrі морози, такі ostrі, що навіть старі, загартовані слимаки замерзають у своїх шкаралупах. З часом наш слимачок робився чим раз більше втомленим і отяжілим, аж нарешті заснув.

От і минулася довга зима, зазеленілася знову деревина, а над мохом поросла свіжа травичка. А як сонце пригріло краще землю, а разом з нею і слимачка, тоді Довгоріжок збидився з довгого сну. Минула добра хвиля часу занім уявив собі, де він властиво знаходиться. Довкруги тьма, шкаралупа замкнена, виходу нема; тільки легенько йому ворухитися, бо цілу зиму не їв нічогоськи й тому дуже схуд. Нагло дійшли його якісь голоси і шелести. Нащурився тихесенько й надслухував, що вони означають. Щось ніжно стукало в його хатку. То каплі води-дощівки просякали в землю й падали на твердь. Рівночасно його домок почав якось дивно рушатися, бо хробак-медведюшок повзав попід землю й робив собі дорогу.

— Ага! — подумав слимачок — це вже знову починає там усе оживати, — пора й мені!

Взявся енергійно відліплювати дверцята. Вже відліпив їх до половини, аж тут перелякав його якийсь страшний гук. Під собою почув десь у землі якесь драпання і тупіт, а рівночасно земля почала сильно трястися.

— Землетрус! — закликав переляканий Довгоріжок і втиснувся в найтемніший кут шкаралупки. І тоді почув, що земля довкола розпадається а він підлітає десь у воздуху.

А як потім усе притихло, слимачок рушився, вихилив голову крізь відліплене вже віконце й висунув свої довгі ріжки. На кінцях рогів мають слимаки очі. І що побачив Довгоріжок? Він лежав на свіжій траві, довкруги був ясний день, а біля шкаралупки чорніла в землі велика яма, з якої кертця виставила до половини свій оксамітний чуб. Тепер аж порозумів слимак, що з ним сталося. То кертця робила собі вихід зі своїх підземних хідників і викидаючи землю, викинула разом з нею і слимачка. Утішився Довгоріжок цю пригодою, бо без того мусівби сам поволі вигрібатися з землі. Тепер скоренько відліпив вихід зі свого дому і простягнувся розкішно на м'якій траві. Випростував ріжки й оглянувся довкруг себе. На світі було дуже гарно. В повітря літали метелики. Недалечко побичив щось, що його дуже врадувало: улюблену свою ростинку зі свіжим листячком. Аж слинка потекла йому голодному на той вид; тому скоро на своїй одній нозі підсунувся до неї і став снідати.

Як у вереса вирости цвіти.

Коли сотворив Великий Дух землю, трохи згодом почали на ній рости дерева і різні рослини. Вони були дуже щасливі і задоволені. Лелія раділа тому, що її цвіти були білі; троянда тому, що її цвіти були рожеві; а фіялочка була тому щаслива, що як вона ні ховалася соромливо в траву, хтось усеж таки приходив і вихваляв її пахощі. А маргаритка була щаслівіша від усіх, бо всі діти любили її.

Дерева і взагалі рослини самі собі вибирають, де їм жити. Дуб сказав: Я хочу рости серед широкого поля, понад шляхом, а втомлений мандрівник спочине в моєму холодку.

— Я буду радіти, як буду рости над водою озера, чи ставка, — сказала горда лелія.

— А я, — промовила маргаритка, — я ростиму серед соняшного поля.

— Мої пахощі мають підніматися з під якого небудь каміння вкритого мохом, — сказала фіялка.

Кожда рослина обрала свою оселю там, де гадала, що буде мати більше щастя і задоволення.

Але одна маленька рости́на не сказала ані словечка і не обрала собі жадної оселі. То був верес. Він не мав приємних пахощів фіялки і діти не любили його так, як любили маргаритку, бо він не мав цвіту і був занадто соромливий, щоб прохати його у Великого Духа.

— Хотілосьби мені, щоб хто небудь радів, побачивши мене! — думав. Але він був маленькою ростиною і старався найкраще почувати себе задоволеним і виглядати ясно та зелено.

Одного дня почув верес, як гора говорила:

— Дорогі рости́ни, чи не прийшлиб ви на мої скелі, чи не вкрилиб ви їх своєю ясною красою? Мої голі скелі такі холодні зимою, а літом їх так немилосердно пече сонце! Чи не прийшлиб ви вкрити їх?

— Я не можу покинути ставка, — закричала водяна лелія.

— Я не можу розлучитися з мохом, — сказала фіялочка.

— Я не можу покинути зелене поле, — відповіла маргаритка.

Маленький верес весь тремтів від палкого бажання. »Як, що великі чудові гори допустилиб мене до себе!« — подумав він і дуже тихенько й соромливо прошепотів:

— Будьте ласкаві, дорогі гори, дозвольте ви мені прийти до вас? Я не маю таких цвітів, як інші рости́ни, але я буду старатися захистити вас від вітру і від сонця!

— Справді, ви згоджуєтесь? — гукнула гора. — Я буду рада, буду щаслива як що люба маленька рости́на така, як ви, прийде до мене.

Скоро верес укрив гористі скелі і збо́чі своєю ясною зеленою і гора гордо звернулася до інших рости́н:

— Подивіться, якою красою вкрив мої збо́чі маленький верес!

Інші рости́ни відповіли на се:

— Так, він зелений і ясний, але він не має цвіту!

Тоді почувся чийсь тихий, ласкавий голос, який говорив:

— Будеш мати цвіти, маленький вересе! Будеш мати багато, багато цві́тків, бо ти пожалів са́мітну гору і зробив усе, що зміг, щоб задовольнити її прохання і дати їй трохи щастя.

Ще не замовк тихий голос, а вже яснозелений верес укрився маленькими цві́точками. І від того часу верес кві́тається, як і всі інші рости́ни.

Т а н е ц ь .

Гей же, дітки, раз і два!
Бийте в землю гопака...
Галя в ліво, Левко в право —
Славко вам заграє жваво!

Олена Звойницька.

Що я читав дітям? Додержуй слова.

Був у стародавніх Греків славний вояка, Темістокль. Він розбив перського царя Ксеркса, що із цілою хмарою свого війська напав на Грецію. А що перські царі були дуже могутні та певні себе, то страшенно розлютила їх перемога маленької Греції. Тому син перського царя, Артаксеркс, заприсягнув, що пімститься на Греках, а за голову їх полководця, Темістокля, призначив велику грошеву нагороду тому, хто принесе її цареві.

Пройшов де-який час. Ксеркс помер, а по нім запанував Артаксеркс. Тимчасом Греки розгнівались ізза чогось на свого визволителя Темістокля та вигнали його з краю.

Мусів тоді Темістокль залишити невдячну батьківщину тай тікати кудись за кордон. І він прибув до Персії.

Великий чоловік і не гадав ухилитися від своєї судьби й відразу подався до міста Сузи, столиці перських царів й відатися в руки Артаксеркса.

— Хай знає перський цар — міркував собі Темістокль, — що найбільший ворог Персів прибув до їх царства, бо не боїться їх навіть безбройний.

І прийшовши до Сузи, став перед царем і сказав:

— Я є той, що розбив військо Ксеркса, батька твого, коли він прийшов з ним до Греції. Тепер вигнаний земляками, шукаю притулку у тебе. Скажи, що хочеш зі мною зробити?

— Мушу дати тобі це, що тобі належиться, згідно з моєю волею — відповів Темістоклеви Артаксеркс. — За твою голову призначив я грошеву нагороду тому, хто її мені принесе. А тому, що ти сам приніс мені свою голову, то ся нагорода належить тобі. А що захотів ти шукати захисту в царя Персів, то даю тобі до користання чотири мої міста. Одно достарчатиме тобі хліба, друге — мяса, третє вина, а четвєрте — одежі. Знай, що перський цар не вміє не додержувати слова та завжди радо витає кожного гостя, навіть свого колишнього ворога.

Звідки взялися перші метелики?

Великий Дух думав: »Я сотворю скоро людину, але перше мушу приготувати для неї оселю, яка має бути дуже світла та гарна. Там мусять бути гори, луки та гаї, а окрім того мусить бути море«.

Як думав Великий Дух, так і зробив. Він одяг землю ніжними зеленими шатами, розкидав по луках чудозі квітки, гаї наповнив птахами усяких барв, а море заселив усякими дивними істотами. »Мої діти любитимуть луки та гаї і море, — гадав Великий Дух. Але гори мають темний і холодний вигляд. Я сам дуже люблю гори, але як я примушу моїх дітей ходити до них, як навчу любити їх?»

Довго Великий Дух задумувався над тими горами. За якийсь час він надумався сотворити багато маленьких блискучих камінчиків; одні з них були чорні, другі блакитні, інші зелені, деякі жовті. А були й такі, що виблискували усіма кольорами пишної веселки.

— Усі діти мої — говорив Великий Дух — любитимуть усе, що гарне, що має красу і як що я заховаю сі блискучі камінчики в щілинах скель та в горах, люди прийдуть шукати їх і навчатися любити гори!

Коли камінчики були готові і Великий Дух, глянувши на їх красу, сказав:

— Я не хочу усі вас заховувати в щілини скель. Деякі з вас мусять бути на верха, на світлі сонця так, щоб і малі діти, приходячи в гори, могли тішитися їх кольорами.

Тут подув південний вітер і ніжно виспігував про гаї повні світла та обвіяні таємничим холодком, про пташок, що будували свої кубелечка між листям шелестунів. Він співав про довгі літні дні і про чудову музику филь морських, що розбивалися об беріг. Він співав про красу місяця та зірок. В його піснях виявлялася уся таємність ночі і краса ранку.

— Любий південний вітре, — сказав Великий Дух — тут є чудові річи, які ви маєте перенести до вашої літньої оселі. Ви покохаєте їх і всі малі діти кохатимуть їх.

По сих словах Великого Духа ожили всі камінчики в горах; в них з'явилися малесенькі крила і вони полетіли на зустріч соняшним промінням, а південний вітер витав їх піснями, як вони летіли в ясному повітрі.

Так повстали перші метелики. Зродилися вони з гарних ідумок Великого Духа і в їх крилах виблискували усі кольори блискучих, дорогих камінів, яких Великий Дух не хотів усіх ховати під землю.

Загадки.

Загадка складова.

І, со, Ма, тиш, ко, Па, вей, ло, Сто, та, я, па, Ін, зе, лі, жен, я, Ір, риж, ді, гор, ко, ро, І.

З порозкиданих 24 складів зложіть 8 слів, яких початкові букви, читані з гори в низ, дадуть назву найбільшій ріці на світі, що своїм виливом знищила багато міст і потопила у своїх філях сотки людей. В якій часті світа є та ріка?

Значіння вкажіть:

1. Гетьман України.
2. Край в пол. Європі.
3. Український письменник.
4. Край в Азії.
5. Співуча птичка.
6. Ріка на Сибірі.
7. Найбільше місто в Європі.
8. Український князь.

Перехрестна загадка „Меч“.

(Уложив Мирослав Харовнюк).

1	2	3			4	5	6	7
8				9		10		
11			12				13	
		14				15		
	16				17			
18				19				20
21	22		23				24	
25		26				27		
28					29			

16. Знаряд до ловлення риб.
17. Камінна огорожа.
21. Оклик здивовання.
23. Рід збруї.
24. Частиця питайна і відносна.
25. Часть лица.
27. Чуємо при стрілі.
28. Мешканець Арабії.
29. Витворюється із води.

Прямовісні:

Пояснення слів:

Поземі:

1. Дерево.
4. Окрема назва на число 60.
8. Крик льва.
10. Місто в південній Італії.
11. Ріка в Тиролю.
12. Член родини.
13. Приіменик.
9. Хиже дике звіря.
14. Прилад до вішання.
15. Инакше: змія.
18. Наслідок провини.
19. Ростина, що з неї роблять полотно.
20. Часть лица.
22. Багато співаків
24. Гризун
26. Злучник.
27. Питайник.

Загадка в формі гребеня.

(Уложила Одарка Лакуста).

Букви в отсім гребені упорядкувати так, щоби слова зложені з них а читані з гори в долину, дали: в першім зубці з ліва назву галицького українського письменника; в другім зубці місто Східної Галичини над Дністром звісне з деревного промислу; в третім псевдонім української письменниці; в четвертій повість Мирного; в п'ятім пограничне містечко від Румунії в Східній Галичині; в шестім лічницю місцевість на Гуцульщині. В верхнім поземім ряді, букви мають дати назву драматичної поеми Лесі Українки.

а	а	б	в	в	е	е	е	і	і	і
и		и		и		й		к		к
л		м		м		н		н		н
н		о		о		о		п		п
р		р		с		с		т		ч
ч		ц		я		я		я		я

Розвязки загадок з ч. 3.

Складова загадка.

1. Демон. 2. Енеїда. 3. Ізмаїл. 4. Світло. 5. Мятка. 6. Дармоїд. 7. Вовчок.
3. Палій. 9. Нечуй. 10. Довбуш. 11. Делятин. 12. Тараща. 13. Дум-дум. 14. Образ.
15. Франко. 16. Німець. 17. Кащенко. 18. Лисенко.

Цілість:

Де нема святої волі,
Не буде там добра ніколи.

Т. Шевченко — "Царі".

Перехрестна загадка „Тарас“.

Слова поезмі:

1. Рум. 4. Гак. 6. Метер. 8. Гай. 10. Ад. 11. Дим. 12. Рак. 13. Яр. 15. Май.
17. Час. 19. Бар. 20. **Тарас**. 23. Бій. 25. За. 26. Жах. 27. Буг. 28. Кіс. 29. На.

Слова прямовісні:

2. Ум. 3. Меч. 4. Гей. 5. Ар. 7. Так. 9. Сад. 12. Ряд. 14. Димар. 16. Мак.
18. Цар. 19. Бас. 20. Та. 21. Раб. 22. Сі. 24. Дах. 25. Загін. 26. Жук. 30. Сак.

Загадка фігуральна.

1. Іванна. 2. Вали. 3. Аркан. 4. Нора. 5. Газета. 6. Олій. 7. Неміч. 8. Тара-
9. Африка.

Цілість: Іван Гонта.

Шаховий коник.

На всій Україні високі могили
Начинені нашим благородним трупом.
Начинені туго. Отсе воля спить.
Лягла вона славно, лягла вона вкупі
З нами козаками. Бачиш, як лежить!
Неначе сповита... Тут пана не має:
Усі ми однако на волі жили,
Усі ми однако за волю лягли,
Усі ми і встанем, — та Бог його знає,
Коли то те буде?

(Тарас) Шевченко.

Загадочна візитівка: Машиністка.

Добрі розвязки надіслали: Роман Бандурак, Ірина Левчанівська, Тарас Прокопів, Стефан Фенюк, Петро Іваш, Борис Вітошинський, Семен Іжик, Володимир Кассян, Левко Лозинський, Роман Цурковський, Марійка, Оленка й Івась Михаліхи, Славчик і Ромчик Котовичі, Валентин Тележинський, Ольга Казанівська, Іван Макогон, Петро Цуркан, Богдан Рибчук, Володимир Морозевич і Василь Фіжделюк.

Премію — книжечку п. з. „Лицар Добриня“ — одержали: Семен Іжик у Борині і Василь Фіжделюк у Ростоках.

Під увагу П. Т. Учительства.

Видавництво „Світ Дитини“ має ще на складі досить значну скількість висортованих чисел „Світа Дитини“, і „Молодої України“ з років 1921 — 1925.

Комплет такий, зложений з 25 примірників різних чисел обох журналів коштує разом з пересилкою
3 зл. 30 сот.

Сі поодинокі числа газетки можуть стати принадною лектурою для дітвори по тих школах, де годі зібрати якісь фонди на основання бібліотеки.

Гроші можна присилати в листах. значками поштовими на квоту 3'30 зл.

Видавництво має на складі друки до ведення шкільних бібліотек:

1) **Бібліотечний інвентар** — 1 арк. по 10 сот.

(Готова книжка, зложена з 10 аркушів на 480 книжок, зброшурована — 1'50 зл.)

2) **Катальог книжок** — 1 штука по 2 сот.

(Одна картка призначена на записання одної книжки, для поазбучного ведення після авторів).

3) **Карта читача** — 1 штука по 2 сот.

4) **Карта визичених книжок** -- 1 штука по 2 сот.

Всі ті друки є приписані міністеріяльною інструкцією про ведення шкільних бібліотек. Друки є в мові українській і окремо в польській, після бажання.

Замовлення слати на адресу:

Видавництво „Світ Дитини“

Львів, ул. Зіморовича, ч. 3.

ВАЖНЕ!

ВАЖНЕ!

СПРАВА НА ЧАСІ!

Актуальне питання дня!

В кожній Школі, Читальні й Кооперативі повинна бути окрема бібліотека для дітей. Понище подані 25 книжечок — можуть стати завязком такої диточої бібліотеки.

Має образків.

1) Алі-Баба і 40 розбійників	32
2) Байки — Кокольського	34
3) Байки — Магира	21
4) Бжолі	135
5) Веселі оповідання	70
6) Вільгельм Тель	13
7) Волове очко	14
8) Дві казки	13
9) Добре серце	5
10) Жертвенні вогні	1
11) Зайчик і лисичка	14
12) Збірка віршків „Веселка“	51
13) Історія про Галю і лялю	37
14) Казка про царевича Івана	23
15) Лесик і коминяр	9
16) „Малий Кобзар“	36
17) Народні байки	36
18) Олеся	4
19) Покотигорошок	14
20) Пригоди лиса-Панаса	21
21) Пригоди лінивого котика	31
22) Пригоди Юрчика Кучерявого	70
23) Співомовки — Буша	69
24) Швець Копитко і качур Квак	21
25) Японські казки	4

ЦІНА сих 25 книжечок: 12 зол. — Поручена пересилка 80 сотиків.

За посліплатою: 13 зол. 50 сот.

Найкраще прислати квоту 12 зол. 80 сот. переказом поштовим, а на відтинку подати замовлення сих 25 книжок.

Замовлення й гроші слати на адресу:

Видавництво „Світ Дитини“

Львів, ул. Зіморовича ч. 3.

Необхідною книжкою для кожного бібліотекаря й просвітнього діяча є брошулка п. з.:

„Шкільні Бібліотеки“

в якій є поданий список усіх книжечок для дітей та шкільної молоді. Притім знаходиться там поучення: як закладати й вести дитячі бібліотеки при читальнях і кооперативах. Ся книжечка повинна бути в кожній читальні „Просвіти“ та Кооперативі.

Ціна книжечки: 90 сот. — 3 пересилкою 1 зол.

Гроші на сю книжечку найліпше прислати в листах — поштовими значками на квоту 1 зол. — під адресою:

Видавництво „Світ Дитини“

Львів, ул. Зіморовича ч. 3.

○ ○ ○ Видає і за редакцію відповідає: **Михайло Таранько.** ○ ○ ○

Друкарня ОО. Васильян у Жовкві.